

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

4/2003

ročník
LV

LexisNexis
Nakladatelství Orac

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

Adhezní řízení	č. 19
Adhezní řízení	č. 20
Řízení o dovolání	č. 22
Řízení o stížnosti, Vyloučení soudce	č. 23
Zanedbání povinné výživy, Jednota skutku	č. 21

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dovolání	č. 32
Konkurs	č. 37
Náhrada škody	č. 35
Náhrada škody z pracovního poměru zaměstnavatelem	č. 38
Obchodní závazkový vztah – Smluvní pokuta	č. 36
Obnova řízení	č. 31
Řízení před soudem – Náklady řízení	č. 30
Spoluvlastnictví – Náhrada škody	č. 34
Výkon rozhodnutí	č. 33

Orac Databanka Judikatury (ODJ)

Soubor rozhodnutí obecních českých soudů vytvářený ve dvou základních variantách
– Archiv a Activ. Rozhodnutí jsou vybavena právními věťami, označena názvem (případně více názvy), doplněna informacemi o vztahujících se právních normách a identifikací originálního zdroje.

ODJ obsahuje též vybraná rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a bude rozšiřována a doplňována dalšími judikáty.

ODJ Archiv

Archivní varianta obsahuje judikaturu publikovanou v letech 1996–2002 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR, ve Sbírce Orac – daňové, Sbírce Orac – trestní, ve Výběru z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a v časopisech Právo a podnikání, Právo a zaměstnání, Daně, Trestní právo.

ODJ Activ

Aktualizovaná varianta obsahuje tentýž objem jako verze Archiv, avšak navíc je po dobu dvanácti po sobě následujících měsíců třikrát doplňována, rozšiřována a aktualizována.

Základní cena verze Archiv: 2400 Kč • Základní cena verze Activ: 3600 Kč

Objednávejte na adrese:

Nakladatelství Orac, s. r. o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10
tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz, <http://www.orac.cz>

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Jestliže trestným činem byla způsobena majetková škoda právnické osobě, výrok, jímž soud ve svém rozsudku ukládá obviněnému povinnost takovou škodu nahradit, musí být formulován ve prospěch této právnické osoby, a nikoli ve prospěch statutárního orgánu, který je oprávněn jménem právnické osoby jednat.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2002 sp. zn. 4 Tz 23/2002)

Nejvyšší soud k stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněného Z. V. vyslovil porušení zákona ve prospěch i neprospěch obviněného Z. V., zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 18. 9. 2001 sp. zn. 13 To 372/2001 v trestní věci vedené u Okresního soudu v Nymburce pod sp. zn. 2 T 500/2000 a poškozenou společnost O. odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Nymburce ze dne 1. 3. 2001 sp. zn. 2 T 500/2000 byl obviněný Z. V. uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s dozorem. Obviněný byl rovněž podle § 228 odst. 1 tr. ř. zavázán uhradit poškozené H. O. škodu ve výši 6100 Kč.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný Z. V. prostřednictvím svého obhájce odvolání, kterým zpochybňoval skutkové i právní závěry učiněné soudem prvního stupně.

Rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 18. 9. 2001 sp. zn. 13 To 372/2001 byl z podnětu odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. d), e) tr. ř. napadený rozsudek v celém rozsahu zrušen a podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud sám ve věci znovu rozhodl tak, že uznal obviněného Z. V. vinným zcela stejným skutkem, jak byl popsán ve výrokové části rozsudku soudu prvního stupně, který však kvalifikoval jako trestný čin neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák.

Obviněnému pak uložil trest obecně prospěšných prací v rozsahu 400 hodin a shodně jako soud prvního stupně rozhodl o uplatněném nároku poškozené H. O. na náhradu škody v její neuhrazené výši 6100 Kč.

Výše označený rozsudek Krajského soudu v Praze sp. zn. 13 To 372/2001 napadl ministr spravedlnosti podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížností pro porušení zákona, a to ve prospěch obviněného. Vytkl v ní porušení zákona v ustanoveních § 254 odst. 1 a § 259 odst. 3 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 ve vztahu k ustanovení § 249 odst. 1 tr. zák., jakož i v ustanovení § 228 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001. V této souvislosti poukázal na to, že obviněný Z. V. se uvedeného jednání dopustil na naléhání J. L. i v důsledku přesvědčování kolegy M. Š., který se za uhrazení částky zákazníkem zaručil. K zaplacení ale nedošlo, takže obviněnému v rámci konečného vyúčtování vznikl schodek a provozovateli herního automatu vznikla v tomto rozsahu škoda.

Podle stěžovatele proto odvolací soud nepochybil, pokud rozsudek okresního soudu v celém rozsahu zrušil a pokud dospěl k závěru, že jednáním obviněného nemohl být trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. naplněn. Obviněnému nebyla žádná konkrétní věc, kterou by si přisvojil, svěřena. Odvolací soud, byť na základě správných skutkových zjištění soudu prvního stupně, ale jednání obviněného posoudil rovněž věcně nesprávně. Obviněný se žádné cizí věci nezmocnil a při úvaze, že mu výherní automat byl svěřen, pak on sám jej neužíval. Škoda také nebyla způsobena samotným užíváním věci, ale tím, že její užívání obviněný umožnil, aniž by za to předem inkasoval příslušnou úhradu. Součástí pracovních povinností obviněného bylo umožnit hru na automatu pouze tomu, kdo předem v hotovosti zaplatí herní vklad. Teprve na základě této platby měl obviněný naprogramovat částku vkladu do přístroje a umožnit hru. Nesměl tedy umožnit hru tzv. „na dluh“ a učinil-li tak a v důsledku toho zkrátil svého zaměstnavatele o část tržby, přichází v úvahu jeho jednání kvalifikovat jako trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1 tr. zák. Právo na inkaso herního vkladu je nepochybně majetkovým právem zaměstnavatele obviněného, tedy součástí jeho majetku, který byl obviněný povinen spravovat. Právní kvalifikaci dle § 255 odst. 1 tr. zák. stěžovatel označil za příznivější pro obviněného, a to s ohledem na možnost jeho postihu trestem odnětí svobody podle nižší sazby platné v době spáchání činu, oproti sazbě trestného činu neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák., pro niž byl odsouzen odvolacím soudem.

Dále je ve stížnosti pro porušení zákona vytknuto i pochybení, k němuž došlo ve výroku o náhradě škody. Nárok na náhradu škody byl odvolacím soudem, stejně jako již předtím soudem prvního stupně, přisouzen poškozené H. O. Bylo ale přehlédnuto, že společnost O. P., s. r. o., M. K. je právnickou osobou, tedy subjektem vstupujícím samostatně do práv a povinností, odlišným od osob společníků. Poškozeným subjektem tudíž v konkrétním případě byla zmíněná obchodní společnost, avšak nikoli H. O. jako fyzická osoba.

V závěru stížnosti pro porušení zákona proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vytýkané porušení zákona vyslovil, poté aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a zrušil i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně, včetně všech dalších obsahově navazujících rozhodnutí, která touto změnou pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly stížností pro porušení zákona napadeny, Nejvyšší soud přihlíží, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž byla podána stížnost pro porušení zákona.

Nejvyšší soud zjistil, že k porušení zákona došlo, ale nikoli v tom rozsahu a v těch směrech, jak na to poukazovala stížnost pro porušení zákona.

Lze plně souhlasit s tím závěrem, že na správně a v souladu se zákonem zjištěný skutkový stav nebylo aplikováno patřičné ustanovení trestního zákona právně kvalifikující jednání obviněného Z. V., a to jak ze strany soudu prvního stupně, tak i odvolacího soudu. Obviněný svým jednáním skutečně nenaplnil zákonné znaky trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., na což důvodně poukázal soud druhého stupně. Nedopustil se ale ani trestného činu neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák., což konstatoval odvolací soud a s čímž opodstatněně nesouhlasí stížnost pro porušení zákona. Je však třeba prohlásit, že obviněný Z. V. taktéž nespáchal trestný čin porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1 tr. zák., čehož se stížnost pro porušení zákona domáhala.

Podstata jednání obviněného Z. V. spočívala v tom, že jako osoba zabezpečující pro provozovatele obsluhu výherního hracího přístroje učinil takový zásah do technického zařízení, jímž umožnil provedení hry bez uhrazení vkladu, jehož výši pouze fiktivně vyznačil na displeji přístroje. Tím provozovatele uvedl v omyl tím, že prostřednictvím údajů na počítači přístroje předstíral, že v souladu s herním plánem byl před započítáním hry vklad uhrazen. V daném případě uvedení v omyl provozovatele přístroje umocnil i tím, že na přímé dotazy MUDr. A. O., manžela majitelky podniku, vždy uvedl, že peníze na uskutečnění hry od J. L. obdržel. Ale i kdyby se tak nestalo, postačovalo by k uvedení provozovatele hracího přístroje v omyl jen pouhé fiktivní nastavení tzv. kreditu na displeji přístroje, aniž by došlo předem k zaplacení vkladu. Uvést někoho v omyl totiž lze nejen při bezprostředním osobním jednání mezi pachatelem a osobou uváděnou v omyl, ale i zprostředkovaně např. tím, že pachatel svým protiprávním zásahem vyřadí kontrolní mechanismy, kterými provozovatel chrání své dispoziční majetkové povahy a jimiž má zabezpečeno, že nedojde k úbytku na jeho majetku, resp. že hodnota jeho majetku se důvodně zvětší (s účinností od 1. 1. 2002 viz § 89 odst. 18 tr. zák.). Za takovou dispoziční lze pokládat i umožnění hry na výherním hracím přístroji oproti úhradě vkladu. Provozovatel tak byl prostřednictvím neoprávněného zásahu do technického zařízení výherního hracího přístroje uveden v omyl a v důsledku toho se uskutečnila jeho majetková dispoziční spočívající v tom, že nabídl hru (včetně možnosti výhry) na výherním hracím přístroji, ačkoli ve skutečnosti k zaplacení příslušné částky – vkladu, nedošlo.

Provozovatel výherního hracího přístroje je totiž povinen zabezpečit, aby přístroj byl vybaven nejméně dvojím systémem kontroly (viz § 19 odst. 3 písm. b/ zák. č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách, ve znění pozdějších předpisů – dále jen zákon), a spoléhá tudíž na to, že tento systém jej dostačujícím způsobem chrání před vznikem újmy na jeho majetku, např. i před tím, že hru neuskuteční nikdo bez zaplacení vkladu.

Uskutečnila-li se v důsledku jednání obviněného hra na výherním hracím přístroji bez uhrazení vkladu, šlo o neoprávněnou hru, neboť základní podmínkou uskutečnění hry v souladu se zákonem je, že účastník hry uhradí vklad (sázku) vždy předem (§ 1 odst. 1, 7 zákona).

Jestliže tedy obviněný zasáhl do technického zařízení výherního hracího přístroje náležitě poškozené společnosti takovým způsobem, že bylo možné uskutečnit hru bez uhrazení vkladu, přičemž sám hru neuskutečnil, ale umožnil to jiné osobě – J. L., který si toho byl vědom a který hru neoprávněně uskutečnil, pak tímto obviněný Z. V. uvedl provozovatele přístroje v omyl a J. L. tohoto omylu využil. Uskutečněním hry bez uhrazení vkladu vznikla provozovateli výherního hracího přístroje škoda, neboť v případě uskutečnění hry v souladu se zákonem by se důvodně rozmnožil jeho majetek o částku odpovídající výši vkladu nutného ke hře. Současně došlo k obohacení J. L., který uskutečnil neoprávněnou hru, když bez úhrady vkladu ušetřil náklady, které by musel ze svého majetku na hru vynaložit. V daném případě nebylo prokázáno, že by J. L. docílil neoprávněnou hrou na výherním hracím přístroji výhry, ale kdyby tomu tak bylo, pak by taková výhra na straně provozovatele přístroje zvyšovala částku škody, která mu byla způsobena neoprávněnou hrou, a na straně osoby, jež tímto způsobem docílila výhry, by takto dosažená výhra byla součástí jejího neoprávněného obohacení. Lze tedy konstatovat, že v takovém případě se jednalo o spolupachatelství obviněného Z. V. a další osoby – J. L. ve smyslu ustanovení § 9 odst. 2 tr. zák. na trestném činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. účinného do 31. 12. 2001.

K názoru vyjádřenému ve stížnosti pro porušení zákona ohledně právního posouzení jednání obviněného Z. V. jako trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1 tr. zák. je třeba dodat následující:

Ustanovení o tomto trestném činu je obecně subsidiárním ve vztahu k těm trestným činům proti majetku, u nichž dochází nejen ke způsobení škody na cizím majetku, ale současně též k obohacení pachatele či jiné osoby. Ustanovení § 255 tr. zák. pak směřuje k postižení jednání, kterým vzniká škoda v důsledku porušení zákonem uložené nebo smluvně převzaté povinnosti pečovat o cizí majetek, a nikoliv k postihu takového jednání, kterým pachatel sebe nebo jiného současně ke škodě tohoto majetku obohatí. Toto subsidiární ustanovení tedy pouze doplňuje ochranu poskytnutou ustanovením primárním a jeho použití přichází v úvahu jen tehdy, nelze-li předmětné protiprávní jednání postihnout podle ustanovení primárního (totožný právní názor ohledně této problematiky byl vyjádřen i ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2001 sp. zn. Tpjn 302/2001).

Z těchto důvodů proto měl být spáchaný skutek ve vztahu k obviněnému Z. V. kvalifikován jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., a to s ohledem na výši škody, která byla na majetku poškozeného způsobena (viz § 89 odst. 11 tr. zák. účinného do 31. 12. 2001). Na tomto závěru nemohou nic změnit ani argumenty poukazující na to, že obviněný Z. V. byl ke svému jednání přemluven J. L. a že peníze za uskutečňovanou hru dodatečně určitě zaplatí, za což se měl zaručit i další podnikový zaměstnanec M. Š. Ke vzniku škody na majetku provozovatele výherního hracího přístroje totiž došlo již v okamžiku uskutečnění neoprávněné hry J. L. a došlo i k naplnění všech ostatních formálních znaků trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., neboť

obviněný Z. V. velmi dobře věděl, že umožnit hru na přístroji může až poté, kdy byl zaplacen vklad (sázka) v příslušné výši. Byl si vědom i toho, že vklad ze strany J. L. zaplacen nebyl, a přesto mu hru svým jednáním umožnil. Byl tak minimálně srozuměn s tím, že uvádí provozovatele přístroje v omyl a způsobuje mu společně s J. L. škodu, přičemž u posledně jmenovaného zároveň dochází k jeho obohacení. Případně dodatečné zaplacení dlužné částky by tak mělo pouze povahu náhrady škody a mohlo by mít vliv jen na posuzování materiální stránky trestného činu, tj. na stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost (viz § 3 odst. 2, 4 tr. zák.).

V konkrétním případě ale rozhodně nelze konstatovat, že stupeň společenské nebezpečnosti jednání obviněného Z. V. byl natolik nízký, že se o trestný čin podvodu nejednalo. Ke všem okolnostem přihlédl odvolací soud, který sice nesprávně jednání obviněného právně kvalifikoval jako trestný čin neoprávněného užívání cizí věci, ale v souladu se zákonem obviněnému neuložil trest spojený s odnětím svobody, nýbrž trest obecně prospěšných prací v maximální výměře, čímž dostatečně zohlednil i snížený stupeň společenské nebezpečnosti jeho jednání. Je třeba podotknout, že tento druh trestu by u obviněného připadal v úvahu, i kdyby skutek byl správně posouzen jako trestný čin podvodu.

Tím, že Krajský soud v Praze jako soud odvolací překvalifikoval jednání obviněného Z. V. na trestný čin neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 odst. 1 tr. zák., který je trestným činem mírnějším, porušil zákon ve prospěch obviněného. Je však třeba dodat, že odvolací soud na podkladě pouhého odvolání obviněného nemohl změnit právní kvalifikaci skutku za správnou oproti té, kterou použil ve svém rozsudku soud prvního stupně, a to vzhledem k tomu, že trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. je přísněji trestný než trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., jelikož má menší počet alternativních trestů, když dolní i horní hranice sazby trestu odnětí svobody je u obou stejná, tedy 6 měsíců až 3 roky (viz č. 2/1992 Sb. rozh. tr.). Krajský soud proto s ohledem na tzv. zákaz reformace in peius (viz § 259 odst. 3, věta druhá, tr. ř. účinného do 31. 12. 2001) měl ponechat právní kvalifikaci užitou soudem prvního stupně beze změny a pouze se v odůvodnění svého rozhodnutí se všemi těmito otázkami týkajícími se právní kvalifikace skutku patřičným způsobem vypořádat. Proto, jestliže odvolací soud za tohoto stavu z důvodu § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. zrušil rozsudek okresního soudu též ve výroku o vině, v konečném důsledku porušil zákon ve prospěch i neprospěch obviněného.

Plně za pravdu pak Nejvyšší soud dal námitce obsažené ve stížnosti pro porušení zákona týkající se opakovaně nesprávného výroku o náhradě škody. Odvolací soud totiž po zrušení rozsudku soudu prvního stupně stejným způsobem podle § 228 odst. 1 tr. ř. zavázal obviněného Z. V. k povinnosti uhradit poškozené H. O. škodu ve výši 6100 Kč. Ve skutečnosti ale z obsahu spisu jednoznačně vyplývalo, že poškozeným je obchodní společnost O. P., s. r. o., M. K., kterou výše jmenovaná pouze zastupuje z titulu statutárního orgánu. Uvedená právnická osoba má samostatnou způsobilost mít práva a povinnosti (viz § 18 odst. 1 obč. zák. a § 56 odst. 1 obch. zák.)

a v tomto ohledu není možné zaměřovat tuto její způsobilost za oprávnění statutárního orgánu za právnickou osobu jednat a podepisovat. Krajský soud tedy v procesní situaci, kdy měl důvod podle § 258 odst. 1 písm. e) tr. ř. účinného do 31. 12. 2001 pro zrušení rozsudku soudu prvního stupně ve výroku o trestu, měl i důvod podle písm. f) téhož ustanovení trestního řádu pro zrušení výroku o náhradě škody. Poté již ale sám nemohl zmíněnou vadu odstranit svým vlastním správným výrokem, jímž by obviněného zavázal k povinnosti nahradit škodu výše uvedené poškozené právnické osobě podle § 228 odst. 1 tr. ř. Bránil mu v tom již jedenkrát zmíněný zákaz reformace in peius, jelikož takové rozhodnutí by vyznělo v neprospěch obviněného, což by bylo možné pouze v situaci, kdyby podal odvolání státní zástupce v neprospěch obviněného nebo poškozený (viz § 259 odst. 3, věta druhá, tr. ř. účinného do 31. 12. 2001). Protože se tak v daném případě nestalo, odvolací soud mohl pouze podle § 229 odst. 1 tr. ř. poškozeného odkázat s jeho nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Tím, že odvolací soud v této věci celkově nepostupoval a nerozhodl způsobem Nejvyšším soudem výše uvedeným, ale vydal rozsudek, který byl posléze napaden stížností pro porušení zákona, pak nedostál řádně ani své přezkumné povinnosti, jež pro něj vyplývala z ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. účinného do 31. 12. 2001.

Nejvyššímu soudu brání zákonná překážka vyplývající z ustanovení § 269 odst. 2 tr. ř. napravit ta porušení zákona, k nimž přezkoumávaným rozhodnutím a předchozím řízením došlo ve prospěch obviněného, a proto je pouze včetně porušení zákona, která byla naopak učiněna v neprospěch obviněného, podle § 268 odst. 2 tr. ř. ve svém rozsudku vyslovil. Poté podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu pouze ve výroku o náhradě škody, který je nesprávný a byl učiněn výhradně v neprospěch obviněného Z. V., přičemž zrušil i všechna další případná rozhodnutí na tuto zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud touto změnou pozbyla podkladu. Nejvyšší soud pak sám postupem podle § 271 odst. 2 a § 265 tr. ř. rozhodl tak, že poškozenou právnickou osobu, a to podle jejího označení v obchodním rejstříku (O. P., s. r. o., se sídlem v P.), odkázal s jejím nárokem na náhradu škody na občanskoprávní řízení. Ostatní výroky v napadeném rozsudku Krajského soudu v Praze zůstaly nedotčeny.

Pokud je před zahájením trestního stíhání anebo i v jeho průběhu prohlášen konkurs na majetek obviněného a do skončení trestního stíhání nedošlo k zániku účinků prohlášení konkursu, pak v takovém případě podle § 14 odst. 1 písm. c) zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, nelze v adhezním řízení rozhodnout o přiznání náhrady škody, ale poškozené je třeba s jejich nároky podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázat na řízení ve věcech občanskoprávních.

Prohlášení konkursu na majetek právnické osoby, v níž měl obviněný postavení např. statutárního orgánu a stíhaného trestného činu se dopustil v tomto postavení, popřípadě v souvislosti s ním, nezakládá překážku uvedenou v ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zák. č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, neboť v takovém případě není dána shoda v osobě úpadce a pachatele trestného činu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 8. 2002 sp. zn. 4 Tz 41/2002)

Nejvyšší soud zrušil k stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněného M. B. proti rozsudku Vrečního soudu v Olomouci ze dne 6. 2. 2001 sp. zn. 4 To 140/2000 v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 2 T 13/98 napadený rozsudek Vrečního soudu v Olomouci ve výroku o náhradě škody a poškození se svými nároky na náhradu škody byli odkázáni na řízení ve věcech občanskoprávních.

Z odůvodnění:

Obviněný M. B. byl rozsudkem Vrečního soudu v Olomouci ze dne 6. 2. 2001 sp. zn. 4 To 140/2000 po zrušení rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2000 sp. zn. 2 T 13/98 v celém rozsahu uznán vinným v bodě 1) rozsudku organizátorstvím trestného činu úvěrového podvodu podle § 10 odst. 1 písm. a) a § 250b odst. 1, 5 tr. zák. ve znění zákona č. 253/1997 Sb., v bodě 2) rozsudku organizátorstvím trestného činu úvěrového podvodu podle § 10 odst. 1 písm. a) a § 250b odst. 1, 5 tr. zák. ve znění zákona č. 253/1997 Sb., v bodě 3) rozsudku trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné dávky podle § 148 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák. ve znění zák. č. 290/1993 Sb. a v bodě 4) rozsudku trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 4 tr. zák. ve znění zákona č. 290/1993 Sb.

Skutku pod bodem 1) rozsudku se obviněný M. B. dopustil tím, že v přesně nezjištěné době v létě roku 1993 před 21. 9. 1993, na základě svého záměru podvodně vylákat úvěr za účelem koupě penziónu P., po jednáních s ředitelem banky B., a. s., pobočka B., majiteli a nájemcem penziónu P., když mu bylo odmítnuto poskytnutí úvěru v jím požadované výši, inicioval dohodu se svou tehdejší manželkou H. B.,

aby uzavřela s bankou B. smlouvu o úvěru na částku 4 900 000 Kč na základě nepravdivého podnikatelského záměru, což tato učinila dne 21. 9. 1993, kdy uzavřela s bankou B., a. s., pobočka B., smlouvu o úvěru č. X, na základě které jí byl poskytnut úvěr v této výši na podnikatelský záměr na rekonstrukci provozoven, které nevlastnila a ani o rekonstrukci v době uzavření smlouvy uvažováno nebylo, a věděla, že úvěr nebude schopna splácet a ani jej nesplácela, čímž způsobila bance B., a. s., škodu ve výši 4 900 000 Kč.

Skutku pod bodem 2) rozsudku se obviněný M. B. dopustil ve stejné době před 1. 10. 1993 na základě svého záměru podvodně vylákat úvěr za účelem koupě penziónu P. po jednáních s ředitelem banky B., a. s., pobočka B., majiteli a nájemcem penziónu P., když mu bylo odmítnuto poskytnutí úvěru v jím požadované výši, inicioval dohodu se svým synem J. B., aby uzavřel s bankou B. smlouvu o úvěru na částku 4 800 000 Kč na základě nepravdivého podnikatelského záměru, což tento učinil a dne 1. 10. 1993 uzavřel s bankou B., a. s., pobočka B., smlouvu o úvěru č. Y, na základě které mu byl poskytnut úvěr ve výši 4 800 000 Kč na nákup skladových prostor, technického vybavení, zvýšení objemu zásob a rekonstrukci provozoven a velkoobchodu potravin, které nevlastnil, přičemž si musel být vědom, že úvěr nebude schopen splácet a ani jej nesplácel, čímž způsobil bance B., a. s., škodu ve výši 4 800 000 Kč.

Skutku pod bodem 3) rozsudku se obviněný M. B. dopustil tím, že jako majitel spol. s r. o. F. v průběhu roku 1993 za jednotlivá zdaňovací období podával negativní daňová přiznání k DPH, ač měl z účetně vykázaných tržeb za prodej zboží v hodnotě 1 257 420 Kč odvést DPH na výstupu ve výši 201 824 Kč, a způsobil tak českému státu zastoupenému Finančním úřadem v T. škodu v této výši.

Skutku pod bodem 4) rozsudku se dopustil jako soukromý podnikatel s oprávněním k nákupu a prodeji zboží, když postupně odebíral od různých společností a osob, ve výroku rozsudku podrobně uvedených, zeleninu, ovoce, ale i další zboží a služby na fakturu i přesto, že věděl, že je ve finančních problémech a nemá dostatek finančních prostředků k úhradě všech faktur, a byl srozuměn, že závazky nedodrží, a způsobil tak škodu v celkové výši 31 462 390 Kč.

Za shora uvedenou trestnou činnost byl obviněný M. B. výše uvedeným rozsudkem odsouzen podle § 250 odst. 4 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody na 8 let se zařazením do věznice s ostrahou. Dále mu byl uložen trest zákazu činnosti podle § 49 odst. 1, § 50 odst. 1 tr. zák. spočívající v zákazu podnikání s předmětem koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej na dobu 7 let.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo shora uvedeným rozsudkem obviněnému M. B. uloženo zaplatit na náhradu škody společnosti U. B., spol. s r. o., částku 53 768,70 Kč, Z. d. R., se sídlem v V. R. částku ve výši 113 400 Kč, Z. o. d. D. – v likvidaci, se sídlem v D. částku ve výši 8400 Kč, společnosti Z., spol. s r. o., se sídlem v Z. – M. částku ve výši 54 307 Kč, P. N. částku ve výši 4930 Kč, V. M., se sídlem v T. částku ve výši 34 207 Kč.

Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byl poškozený J. L., odkázán s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla poškozená společnost U. B., spol. s r. o., odkázána se zbytkem nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 229 odst. 3 tr. ř. byli poškození DUP se sídlem P. a M., a. s., se sídlem v P. odkázáni se svými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 226 písm. b) tr. ř. byl shora uvedeným rozsudkem obviněný M. B. zproštěn obžaloby pro skutek spočívající v tom, že v přesně nezjištěný den v době od 27. 9. 1991, kdy byla uzavřena hospodářská smlouva o přenechání majetku a hospodářská smlouva o obstarání záležitostí, do 14. 3. 1993, kdy byla provedena fyzická inventura v souvislosti s předáváním pronajatých nebytových prostor, prodal materiál a obaly, které mu byly svěřeny, čímž měl způsobit podniku Z., a. s., se sídlem v B. škodu ve výši 70 419 Kč, čímž si měl přisvojit cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobit tak na cizím majetku škodu nikoli malou, ve kterém byl obžalobou krajského státního zástupce v Brně sp. zn. 2 KZv 215/96 spatřován trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 2 tr. zák., neboť tento skutek není trestným činem.

Podle § 256 tr. ř. bylo shora uvedeným rozsudkem odvolání obviněného M. B. zamítnuto.

Pro úplnost Nejvyšší soud uvádí, že v trestní věci M. B. a spol. byl Krajským soudem v Brně poprvé vyhlášen rozsudek dne 24. 3. 1999 pod sp. zn. 2 T 13/98, který ohledně obviněného M. B. zrušil Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 29. 6. 1999 sp. zn. 4 To 104/99 s tím, že podle § 259 odst. 1 tr. ř. byla věc v části týkající se obviněného vrácena soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V pořadí dalším rozhodnutím ve věci samé ohledně obviněného M. B. byl rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 9. 1999 sp. zn. 2 T 13/98, který byl následně zrušen usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. 5. 2000 sp. zn. 4 To 39/2000 s tím, že se věc vrací soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Ve věci tudíž znovu jednal a rozhodl Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 30. 6. 2000 sp. zn. 2 T 13/98, proti kterému podal odvolání státní zástupce i obviněný. V odvolacím řízení byl posledně zmíněný rozsudek soudu prvního stupně zrušen v celém rozsahu podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 2. 2001 sp. zn. 4 To 140/2000 znovu rozhodnuto již výše uvedeným způsobem.

Proti posledně uvedenému rozhodnutí odvolacího soudu podal ministr spravedlnosti podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného M. B., a to proti výroku, kterým byla obviněnému uložena podle § 228 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 povinnost zaplatit ve formě náhrady škody firmě U. B., spol. s r. o., částku 53 768,70 Kč, Z. družstvu R. se sídlem v V. R. částku ve výši 113 400 Kč, Z. o. d. D. – v likvidaci, se sídlem v D. částku ve výši 8400 Kč, společnosti Z., spol. s r. o., se sídlem v Z. – M., částku ve výši 54 307 Kč, P. N. částku ve výši 4930 Kč, V. M. částku ve výši 34 207 Kč, a kterým byla podle § 229

odst. 2 tr. ř. poškozená společnost U. B., spol. s r. o., odkázána se zbytkem nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Napadenými výroky byl podle názoru ministra spravedlnosti v neprospěch obviněného M. B. porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001, § 256 a § 228 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001 a § 229 odst. 2 tr. ř. a těmito výroky a v řízení, jež napadeným výroky předcházelo, též v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 a v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř.

Ve stížnosti pro porušení zákona je konstatována správnost výroků o vině i trestu v napadeném rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 6. 2. 2001 sp. zn. 4 To 140/2000 s tím, že i práva obviněného včetně práva na obhajobu byla v projednávané věci náležitě respektována. Pochybení, které je stížností pro porušení zákona vytýkáno, je spatřováno výlučně v adhezním řízení.

Při rozhodování o náhradě škody soudy obou stupňů podle názoru ministra spravedlnosti pochybily, když poté, co byla část poškozených krajským soudem ve smyslu ustanovení § 44 odst. 2 tr. ř. v tehdy platném znění usnesením ze dne 13. 1. 1999 připuštěna k trestnímu řízení, nevzaly v úvahu skutečnost, že na majetek obviněného M. B. byl prohlášen konkurs, a to usnesením Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 24. 8. 1999 sp. zn. 39 K 16/99 s tím, že účinky konkursu nastaly dne 24. 8. 1999, a tato skutečnost byla zapsána do obchodního rejstříku dne 27. 8. 1999. Soud tudíž podle názoru ministra spravedlnosti nerespektoval ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, účinného od 1. 6. 1996, které mimo jiné stanoví, že prohlášením konkursu na majetek úpadce nastávají mimo jiné účinky konkursu ve vztahu k adheznímu řízení, v němž nelze rozhodnout o náhradě škody.

V závěru stížnosti pro porušení zákona proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že shora uvedeným výrokiem rozsudku Vrchního soudu v Olomouci o náhradě škody byl porušen zákon v ustanoveních § 254 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001, § 256 a § 228 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 a v § 229 odst. 2 tr. ř., a těmito výroky, jakož i v řízení, jež těmito výroky předcházelo, též v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 a v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. v neprospěch obviněného M. B. Dále aby Nejvyšší soud podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadenou část shora uvedeného rozsudku, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 271 odst. 2 tr. ř. a odkázal poškozené, jichž se napadená část rozhodnutí týká, na řízení ve věcech občanskoprávních.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející. K vadám výroků, které nebyly stížností pro porušení zákona napadeny, Nejvyšší soud přihlíží, jen pokud by mohly mít vliv na správnost výroků, proti nimž byla podána stížnost pro porušení zákona.

Podle § 43 odst. 1 tr. ř. ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda (poškozený), má právo činit návrhy na doplnění dokazování, nahlížet do spisů (§ 65), zúčastnit se hlavního líčení a veřejného zasedání konaného o odvolání a před skončením řízení se k věci vyjádřit.

Podle § 43 odst. 2 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 poškozený, který má podle zákona proti obviněnému nárok na náhradu škody, jež mu byla trestným činem způsobena, je oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit tuto škodu. Návrh je třeba učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování (§ 206 odst. 2 tr. ř.). Z návrhu musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody uplatňuje.

Podle § 44 odst. 2 tr. ř., ve znění účinném do 22. 2. 2001, v řízení o trestných činech náležejících do příslušnosti krajského soudu (§ 17) rozhodne o účasti poškozeného soud podle povahy projednávané věci.

Podle § 44 odst. 3 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, návrh podle § 43 odst. 2 tr. ř. nelze podat, bylo-li o nároku již rozhodnuto v občanskoprávním nebo v jiném příslušném řízení.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, odsuzuje-li soud obžalovaného pro trestný čin, jímž způsobil jinému majetkovou škodu, uloží mu zpravidla v rozsudku, aby ji poškozenému nahradil, byl-li nárok včas uplatněn (§ 43 odst. 2 tr. ř.).

Podle § 229 odst. 1 tr. ř., není-li podle výsledků dokazování pro vyslovení povinnosti k náhradě škody podklad nebo bylo-li by pro rozhodnutí o povinnosti k náhradě škody třeba provádět další dokazování, jež přesahuje potřeby trestního stíhání a podstatně by je protáhlo, soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem.

Podle § 229 odst. 2 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních, popřípadě na řízení před jiným příslušným orgánem odkáže soud poškozeného také se zbytkem jeho nároku, jestliže mu nárok z jakéhokoli důvodu přízná jen zčásti.

Podle § 254 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, nezamítne-li odvolací soud odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumá zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž může odvolatel podat odvolání, i správnost postupu řízení, které předcházelo rozsudku, přihlížíje přitom i k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány.

Podle § 256 tr. ř. odvolací soud odvolání zamítne, shledá-li, že není důvodné.

Podle § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o konkursu a vyrovnání“) má prohlášení konkursu ex lege účinek přerušení řízení o nárocích, které se týkají majetku patřícího do konkursní podstaty nebo které mají být uspokojeny z tohoto majetku, jejichž účastníkem je úpadce, ledaže jde o trestní řízení (v němž však nelze rozhodnout o náhradě škody), řízení o výživném nezletilých dětí, řízení o výkon rozhodnutí; s výjimkou řízení o pohledávkách, které je třeba přihlásit v konkursu, lze v řízení pokračovat na návrh správce konkursní podstaty, popř. ostatních účastníků řízení a správce konkursní podstaty se stává účastníkem řízení místo úpadce.

Podle § 6 téhož zákona majetek podléhající konkursu tvoří konkursní podstatu. Konkurs se týká majetku, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkursu a kterého nabyl za konkursu; tímto majetkem se rozumí také mzda nebo jiné podobné příjmy. Do podstaty nenáleží majetek, jehož se nemůže týkat výkon rozhodnutí; majetek sloužící k výkonu podnikatelské činnosti z podstaty vyloučen není. Za podmínek stanovených zákonem o konkursu a vyrovnání patří do podstaty také majetek jiných osob, zejména těch, které nabyly na základě neúčinných právních úkonů dlužníka.

Podle § 45 odst. 1 téhož zákona zrušením konkursu zanikají účinky prohlášení konkursu uvedené v § 14 odst. 1 písm. a) až g) a i); platnost a účinnost úkonů provedených v průběhu konkursu tím není dotčena.

Nejvyšší soud konstatoval, že stížnost pro porušení zákona je důvodná. Z obsahu spisu bylo zjištěno, že útoky pokračujícího trestného činu podvodu ze shora uvedeného rozsudku vrchního soudu, ohledně nichž bylo krajským soudem rozhodnuto, že se těmito útoky poškozené subjekty k trestnímu řízení připouštějí ve smyslu ustanovení § 44 odst. 2 tr. ř., ve znění účinném do 22. 2. 2001, obviněný M. B. spáchal jako podnikatel – fyzická osoba, nebo jako jednatel společnosti F., spol. s r. o., se sídlem v T.

Nejvyšší soud pokládá za potřebné zdůraznit, že ve smyslu ustanovení § 228 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001, ale i ve znění účinném po tomto datu, je možné obviněnému uložit povinnost nahradit škodu poškozenému při splnění všech podmínek vyžadovaných příslušnými ustanoveními trestního řádu. Zejména pak z tohoto ustanovení vyplývá, že je lze aplikovat za současného rozhodnutí odsuzujícím rozsudkem, při škodě způsobené skutkem vykazujícím znaky trestného činu, jehož spácháním byl obviněný uznán vinným, s tím, že škoda, která byla trestným činem způsobena, má charakter majetkové škody a uplatněný nárok má podklad v příslušných hmotně právních předpisech, včetně jeho výše. Dále pak za naplnění předpokladu, že odpovědnost obviněného za škodu byla v trestním řízení dostatečně prokázána a není zde jiná zákonná překážka, která by bránila rozhodnutí o uplatněném nároku na náhradu škody.

Součástí přezkoumávaného trestního spisu bylo i usnesení bývalého Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 24. 8. 1999 sp. zn. 39 K 16/99, jímž byl na majetek dlužníka M. B. prohlášen konkurs s tím, že účinky konkursu nastaly dne 24. 8. 1999, přičemž k zápisu do obchodního rejstříku došlo dne 27. 8. 1999.

V této souvislosti je třeba poukázat, že trestní právo České republiky je doposud postaveno výhradně na principu individuální trestní odpovědnosti fyzických osob. Tato zásada má význam nejen pro rozhodování o vině a trestu, ale i pro ukládání povinnosti k náhradě škody, neboť pouze pachatel (v širším slova smyslu) trestného činu může být v adhezním řízení zavázán k povinnosti způsobenou škodu nahradit. To však platí za současného splnění předpokladu, že se tak nestalo za podmínek uvedených v ustanovení § 420 odst. 2 obč. zák., v němž je stanoveno, kdy je škoda způsobena právnickou nebo fyzickou osobou, byla-li způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Z toho pak lze dovodit, kdy poškozená třetí osoba

nemůže přímo proti obviněnému uplatňovat nárok na náhradu škody v adhezním řízení. Pokud je tedy trestný čin spáchán pachatelem v postavení statutárního orgánu právnické osoby a v souvislosti s tímto jeho postavením a podmínky ustanovení § 420 odst. 2 obč. zák. se neuplatní, k náhradě způsobené škody může být zavázán pouze pachatel osobně. To jinými slovy znamená, že takový pachatel trestného činu, kterému byla v rámci adhezního řízení uložena povinnost k náhradě škody, je povinen tuto škodu hradit ze svého majetku, a nikoli z majetku právnické osoby, jejímž je statutárním orgánem. Právnická osoba v dosavadním pojetí našeho hmotného práva trestního není subjektem trestného činu, a proto jí nemůže být v adhezním řízení stanovena povinnost k náhradě škody. Jestliže tedy dojde k prohlášení konkursu na majetek právnické osoby, na průběh adhezního řízení vedeného v rámci trestního stíhání pachatele – statutárního orgánu téže právnické osoby to nebude mít žádný vliv, jelikož ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání se svými účinky ohledně nemožnosti rozhodnout o náhradě škody neuplatní. V tomto případě totiž není dána shoda v osobě úpadce a pachatele trestného činu.

Pokud ale v přezkoumávaném případě byl výslovně prohlášen konkurs na majetek obviněného M. B., a to i v průběhu trestního stíhání, a do jeho ukončení nedošlo k zániku účinků prohlášení konkursu, pak v takovém případě nastaly účinky prohlášení konkursu ve vztahu k trestnímu řízení vyplývající z ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání, což znamená, že trestní řízení nebylo nutné přerušit, ale v adhezním řízení nebylo možné rozhodnout o náhradě škody.

Vrchní soud v Olomouci ve svém rozsudku převzal až na drobnou korekturu výrok o náhradě škody ze zrušeného rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 6. 2000 sp. zn. 2 T 13/98, neboť jej považoval za věcně i formálně správný. Zjevně přehlédl, jako již před ním soud prvního stupně, výpověď M. B. učiněnou v hlavním líčení dne 29. 9. 1999, již soudu mimo jiné oznámil, že na jeho majetek byl prohlášen konkurs. Oznámení o prohlášení konkursu na majetek obviněného spolu s předložením kopie příslušného usnesení Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 24. 8. 1999 sp. zn. 39 K 16/99 učinila i správkyně konkursní podstaty JUDr. H. Š. a toto bylo Vrchnímu soudu v Olomouci doručeno dne 19. 1. 2000 ke sp. zn. 4 To 169/99. V následujícím hlavním líčení u soudu prvního stupně ani v odvolacím řízení soudy tuto skutečnost blíže neprověřovaly a při svém rozhodování ji nebraly v úvahu.

Vzhledem k uvedenému Krajský soud v Brně ani Vrchní soud v Olomouci nemohly v rámci adhezního řízení v dané trestní věci rozhodovat o uložení povinnosti k náhradě škody obviněnému M. B. Prohlášení konkursu na majetek obviněného sice nemělo vliv na procesní postavení poškozených, kteří byli ve smyslu § 44 odst. 2 tr. ř. v tehdy platném znění krajským soudem k trestnímu řízení připuštěni, neboť jejich procesní práva poškozených v trestním řízení zůstala zachována, ale mělo ten důsledek, že nemohlo být vzhledem k prohlášení konkursu na majetek obviněného rozhodnuto o povinnosti obviněného škodu poškozeným ve smyslu § 228 odst. 1 tr. ř. nahradit.

V daném případě prohlášením konkursu na majetek obviněného se poškození, kteří jinak byli oprávněni náhradu škody v adhezním řízení uplatňovat podle § 43 odst. 2 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 (od 1. 1. 2002 podle § 43 odst. 3 tr. ř.), ocitli v situaci, kdy po dobu trvání účinků konkursního řízení o tomto jejich právu nemohlo být trestním soudem rozhodnuto. Od tohoto momentu totiž jediným řízením, v němž mohlo být o požadavcích poškozených na náhradu škody způsobenou trestnou činností obviněného rozhodnuto, bylo řízení vedené podle zákona o konkursu a vyrovnání, v němž poškození vystupují v postavení konkursních věřitelů. Krajský soud v Brně tedy v této procesní situaci nemohl a neměl věcně rozhodovat o nárocích poškozených na náhradu škody, neboť tomu bránila zákonná překážka vyplývající z ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona o konkursu a vyrovnání. Krajský soud poškozené mohl s jejich nároky na náhradu škody pouze odkázat na řízení ve věcech občanskoprávních podle § 229 odst. 1 tr. ř., jelikož takový výrok nemá vliv na konkursní podstatu, do níž je okamžikem prohlášení konkursu zahrnut majetek dlužníka, v daném případě obviněného (viz § 6 zákona o konkursu a vyrovnání). Obdobně pak krajský soud neměl rozhodovat ani podle ustanovení § 229 odst. 2 tr. ř., tedy odkazovat poškozené se zbytkem jejich nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních, neboť předpokladem užití tohoto ustanovení je, že soud o uplatněném nároku na náhradu škody může v adhezním řízení alespoň z části rozhodnout podle § 228 odst. 1 tr. ř. V daném případě tomu tak ale z již výše uvedených důvodů nebylo.

Pokud tedy Krajský soud v Brně zmíněným způsobem nepostupoval a o vznesených nárocích poškozených subjektů na náhradu škody ve svém rozsudku rozhodl, byl povinen toto pochybení napravit Vrchní soud v Olomouci, který v dané věci projednával odvolání, jež proti vydanému rozsudku soudu prvního stupně podali státní zástupce i obviněný. Měl tudíž zrušit rozsudek soudu prvního stupně též z důvodu § 258 odst. 1 písm. f) tr. ř. pro nezákonnost této části výroku o náhradě škody a sám zmíněné poškozené odkázat s jejich nároky na řízení v občanskoprávních věcech podle § 229 odst. 1 tr. ř. Odvolací soud ale nesplnil řádně svoji přezkumnou povinnost vyplývající z ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 ohledně nesprávného výroku o náhradě škody a nesprávného procesního postupu, který výroku o náhradě škody předcházel, když nezjistil shora uvedené pochybení soudu prvního stupně a důvodné odvolání obviněného v tomto ohledu zamítl podle § 256 tr. ř. Vrchní soud v Olomouci tudíž pochybil, když přejal s drobnou korekturou chybný výrok o náhradě škody ze zrušeného rozsudku Krajského soudu v Brně do vlastního rozhodnutí. Svým výrokem o náhradě škody tak porušil zákon v ustanoveních § 228 odst. 1 a § 229 odst. 2 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001.

Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil porušení zákona v těch ustanoveních trestního řádu účinného do 31. 12. 2001, která byla v napadeném rozsudku odvolacího soudu a v řízení, které jeho vydání předcházelo, nesprávně aplikována v neprospěch obviněného. Poté podle § 269 odst. 2 tr. ř. Nejvyšší soud zákonu odporující část výroku o náhradě škody v rozsudku odvolacího soudu zrušil, a to

včetně všech dalších rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Sám pak postupem podle § 271 odst. 2 a § 265 tr. ř. rozhodl tak, že poškozené U. B., spol. s r. o., Z. d. R. se sídlem v V. R., Z. o. d. D. – v likvidaci, se sídlem v D., Z., spol. s r. o., se sídlem v Z. – M., P. N. a V. M. odkázal s jejich nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Ostatní výroky v napadeném rozsudku Vrchního soudu v Olomouci zůstaly nedotčeny.

Pokud obviněný M. B. prostřednictvím své obhájky ve veřejném zasedání navrhoval, aby Nejvyšší soud přezkoumal v napadeném rozsudku i některé výroky o vině, nebylo možné mu vyhovět. Žádný z výroků o vině totiž nebyl stížností pro porušení zákona napaden a ta část výroku o náhradě škody, proti níž mimořádný opravný prostředek ministra spravedlnosti směřoval, neměl původ ve výroku o vině, jehož přezkoumání se obviněný domáhal.

Smyslem ustanovení § 214 tr. zák. je to, aby pachatel uhradil dlužné výživné za celé období, pro které je stíhán a pro něž rovněž soud zjišťuje jeho trestní odpovědnost. Ke splnění podmínek účinné lítosti ve smyslu § 214 tr. zák. není nutné, aby pachatel uhradil výživné i za období předcházející (za které nebyl postaven před soud, příp. byl již za ně i odsouzen apod.), ani za období následující, tedy období po sdělení obvinění, neboť takové období je nutno s ohledem na ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. považovat již za další skutek.

(Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 18. 3. 2002
sp. zn. 3 To 70/2002)

Krajský soud v Českých Budějovicích zrušil k odvolání obžalovaného L. Č. rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 13. 12. 2001 sp. zn. 2 T 228/2001 a obžalovaného zprostil obžaloby.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 13. 12. 2001 sp. zn. 2 T 228/2001 byl obžalovaný L. Č. uznán vinným trestným činem zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák., za což byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zák. účinných do 31. 12. 2001 podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let. Podle § 59 odst. 2 a § 26 odst. 4 tr. zák. bylo obžalovanému uloženo, aby ve zkušební době podmíněného odsouzení vedl řádný život, zejména, aby podle svých sil a schopností platil výživné běžné a uhradil dluh na výživném, a dále bylo obžalovanému uloženo, aby vždy do každého patnáctého dne kalendářního čtvrtletí předkládal soudu doklady o provedených platbách běžného výživného a splátek dluhu na výživném.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obžalovaný L. Č. uvedeného trestného činu dopustil tím, že od měsíce června 2000 do 31. 5. 2001 neplnil vyživovací povinnost na svou nezletilou dceru M. O., přestože mu tato vyživovací povinnost byla stanovena rozsudkem Okresního soudu v Českém Krumlově ze 7. 12. 1999 sp. zn. P 230/91 ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 3. 2000 sp. zn. 8 Co 351/2000, který nabytí právní moci dne 15. 5. 2000, měsíční částkou 580 Kč splatnou vždy do každého 5. dne v měsíci předem k rukám matky dítěte E. O., a za uvedené období mu tak vznikl dluh ve výši 6960 Kč, ze kterého v následném období uhradil 5580 Kč.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonné lhůtě odvolání obžalovaný. V písemném vyhotovení odvolání namítl, že se odvolává pro absolutní nesrovnalost v údajích o výši dluhu na výživném a oznámení výše dluhu jemu samotnému, a to mezi policejním oznámením a soudem, včetně žalobkyně. Podle jeho názoru jsou zde abso-

lutní rozdíl, dále namítl, že byl uveden v omyl soudem, pokud jde o celkovou výši dluhu na výživném, když mu bylo oznámeno, že částka byla již zcela uhrazena, žalobkyně (evidentně takto označována matka nezletilého dítěte, nikoli státní zástupkyně) stáhla obvinění, což, jak dovozuje z napadeného rozsudku, zřejmě nebyla pravda. Dále namítl, že se pro své onemocnění nemohl hájit při všech jednáních soudu. Vzněl rovněž své námitky proti soudci rozhodujícímu v prvním stupni, který se podle jeho názoru k němu samotnému choval zaujatě a způsobem, který ho ponižoval a neodpovídal ani tomu, že on je věkem starší a nemocný.

Podle § 254 odst. 1 tr. ř., nezamítne-li nebo neodmítne-li odvolací soud odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumá zákonnost a odůvodněnost jen těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nejsou odvoláním vytýkány, odvolací soud přihlíží, jen pokud mají vliv na správnost výroků, proti nimž bylo podáno odvolání.

Podle § 254 odst. 2 tr. ř., mají-li však vytýkané vady svůj původ v jiném výroku než v tom, proti němuž bylo podáno odvolání, přezkoumá odvolací soud i správnost takového výroku, na který v odvolání napadený výrok navazuje, jestliže oprávněná osoba proti němu mohla podat odvolání.

Podle § 254 odst. 3 tr. ř., jestliže oprávněná osoba podá odvolání proti výroku o vině, přezkoumá odvolací soud v návaznosti na vytýkané vady vždy i výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad, bez ohledu na to, zda bylo i proti těmto výrokům podáno odvolání.

S ohledem na shora uvedené bylo možno na podkladě obsahu odvolání obžalovaného dovozovat, že on napadá již samotné rozhodnutí o své vině, tedy výrok o vině, jehož zákonností a odůvodněností se musel odvolací soud zabývat, včetně řízení, které mu předcházelo, a v návaznosti na to samozřejmě musel zkoumat i výrok o trestu.

Odvolací soud po projednání věci ve veřejném zasedání, zejména po podrobnějším vyjádření samotného obžalovaného, dospěl k závěru, že odvolání obžalovaného je důvodné, a to vzhledem k tomu, že okresní soud zaujal nesprávný právní názor, zejména pokud jde o výklad ustanovení § 214 tr. zák. o účinné lítosti.

Lze konstatovat, že okresní soud po podání obžaloby rozhodl nejdříve trestním příkazem ze dne 27. 8. 2001 sp. zn. 2 T 228/20001, jímž obžalovaného uznal vinným spácháním trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák. s vymezením doby páčání tohoto trestného činu v souladu s žalobním návrhem, tedy od měsíce června 2000 do 8. 6. 2001, s tím, že žalobní návrh doplnil i o částku, kterou obžalovaný měl za kritické období dlužit, přičemž do skutkové věty zmíněného trestního příkazu okresní soud uvedl dluh ve výši 7540 Kč. Proti tomuto trestnímu příkazu, který obžalovaný obdržel dne 7. 9. 2001, podal v zákonné lhůtě odpor. V tomto oprávněném prostředku se vyjádřil tak, že do nového jednání soudu předloží složenku o vyrovnání celkového dluhu na výživném na nezl. M. O. Z obsahu trestního spisu je zřejmé, že hlavní líčení bylo posléze nařízeno v souladu s ustanovením § 314g odst. 2 tr. ř.

na den 27. 9. 2001. Tohoto dne se však hlavní líčení nekonalo, neboť obžalovaný se před jeho konáním s odkazem na zdravotní problémy telefonicky omluvil. Hlavní líčení bylo odročeno na den 6. 11. 2001 a téhož dne také bylo provedeno. Byl vyslechnut obžalovaný, byly provedeny i všechny další důkazy opatřené již v přípravném řízení, také listinné důkazy předložené obžalovaným až při hlavním líčení.

I z protokolu o hlavním líčení je zřejmé, že situace při hlavním líčení byla poněkud vyhrocena, obžalovaný vznášel různé námitky proti postupu soudce rozhodujícího v této trestní věci, nesouhlasil s určitým zaměřením dotazů, naopak domáhal se objasňování skutečností jiných, které podle názoru soudu prvního stupně, jak vyplývá i z obsahu protokolu o hlavním líčení, nebyly pro rozhodnutí ve věci podstatné.

Bez ohledu na tyto skutečnosti je však třeba konstatovat, že okresní soud rozhodně učinil z provedených důkazů skutková zjištění, o kterých v podstatné části nevznikají pochybnosti.

Není především pochyb o tom, že obžalovaný L. Č. v době od června 2000 až do sdělení obvinění, k němuž došlo dne 8. 6. 2001, řádně neplnil vyživovací povinnost na svou nezl. dceru M. O., přičemž tak měl činit v měsíčních splátkách ve výši 580 Kč, splatných vždy do každého 5. dne v měsíci předem k rukám matky dítěte E. O., jak mu bylo stanoveno rozhodnutím opatrovnického soudu ve spojení s rozhodnutím odvolacího soudu, která jsou již shora přesně specifikována. Jednání obžalovaného naplnilo znaky trestného činu zanedbání povinné výživy podle § 213 odst. 1 tr. zák., jak okresní soud zcela správně zdůvodnil v odůvodnění napadeného rozsudku. V tomto směru lze na příslušné pasáže odůvodnění napadeného rozsudku zcela odkázat, aniž by bylo potřeba k těmto závěrům a úvahám okresního soudu cokoliv doplňovat.

Okresní soud se v dalších částech odůvodnění svého rozhodnutí podrobně zabýval i tím, jaké částky obžalovaný v období bezprostředně předcházejícím stíhanému skutku na výživném uhradil, jaké částky uhradil následně v období po sdělení obvinění. Rozpis, který okresní soud velice podrobně a pečlivě rozvedl v odůvodnění napadeného rozsudku, je přesný a zcela vyčerpávající.

Přesto však je třeba konstatovat, že okresní soud pochybil. Pochybil ve vysloveném právním názoru popsaném v odůvodnění napadeného rozsudku. Okresní soud v této části svého rozhodnutí uvedl následující:

„Podle § 214 tr. zák. zaniká trestnost činu zanedbání povinné výživy, jestliže trestný čin neměl trvale nepříznivé následky a pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlášovat rozsudek. Obžalovaný v dané věci v době po doručení trestního příkazu provedl na výživné své dcery M. určité platby, z výpovědi E. O. rovněž vyplývá, že neplacení výživného obžalovaným nezanechalo trvale nepříznivé následky, když potřeby nezletilé byly zajištěny. Je pravdou, že obžalovaný platbami ze dne 18. 10. 2001 a ze dne 26. 10. 2001 uhradil celkem částku 8120 Kč, tedy částku vyšší, než představoval dluh za období od června 2000 do 31. 5. 2001. Podle názoru soudu však nelze mít za splněny podmínky účin-

né lítosti ve smyslu § 214 tr. zák., a to z toho důvodu, že obžalovaným provedený doplatek i platby učiněné po sdělení obvinění nelze automaticky vztahovat k zažalovanému období, ale provedené platby musí být zúčtovány analogicky, jak by tomu bylo v případě rozúčtování srážek provedených ze mzdy dlužníka. Opačný závěr by vedl k tomu, že trestně stíhaný dlužník by byl nepřiměřeně zvýhodněn oproti dlužníkovi, proti němuž sice byla zavedena exekuce z důvodů neplacení výživného, u něhož však neplacení výživného nedosáhlo takového rozsahu, že by zakládalo úvahy o trestném činu. Základním principem výživného je jeho plnění v pravidelných opakujících se měsíčních splátkách tak, aby potřeby dítěte byly plynule a bez přerušení zajištěny v každém období, za které se výživné poskytuje. Z tohoto základního principu se odvíjí i použití peněz dodatečně a ve větším objemu splacené částky výživného, kdy z takto dodatečně placené částky je nutno nejprve použít běžné výživné v daném kalendářním měsíci a poté uhrazovat nejstarší dluh naběhlý na výživném. Tento princip tedy soud aplikoval i na výživné, které obžalovaný má za povinnost platit na nezl. M.“

Okresní soud v návaznosti na takto vyslovený právní názor poté podrobně rozvedl placení výživného na nezl. M. ze strany obžalovaného v období od října 1999 až do 14. 11. 2001. Nezabýval se tedy pouze výší dluhu v období do června 2000 do 8. 6. 2001, jak byl vymezen žalobní návrh, nýbrž celkovým dluhem na výživném, tedy prakticky obdobným způsobem, jak by postupoval soud rozhodující v rámci exekuce.

Jestliže tedy kalkuloval okresní soud tak, že platby provedené obžalovaným dne 18. 10. 2001 v částce 4000 Kč a dne 26. 10. 2001 v částce 4120 Kč je třeba použít především nejdříve na splátku běžného výživného v kritickém měsíci, kdy platba byla provedena, a posléze takovouto vyšší finanční částkou je třeba umořovat nejdříve nejstarší dluhy na výživném bez ohledu na to, že se vztahují k stíhanému období, dospěl nakonec k závěru, že ke dni jeho rozhodnutí obžalovaný nadále dluží část výživného za měsíc březen 2001 ve výši 220 Kč, celé výživné za měsíc duben 2001 ve výši 580 Kč a celé výživné za měsíc květen ve výši 580 Kč, celkem tedy částku 1380 Kč. Vzhledem k tomu okresní soud dospěl k závěru, že nelze aplikovat ustanovení § 214 tr. zák. o účinné lítosti, neboť obžalovaný dodatečně nesplnil veškerou svou povinnost dříve, než soud prvního stupně přistoupil k vyhlášení odsuzujícího rozsudku.

Jak vyplývá již ze shora uvedeného, neshledal odvolací soud takový postup okresního soudu za správný, a to s ohledem na obsah důkazů, které provedl již okresní soud, přičemž skutečnosti takto zjišťované byly pouze potvrzeny vyjádřením obžalovaného, které tento učinil v rámci veřejného zasedání před odvolacím soudem.

Především je třeba do určité míry opravit názor vyslovený okresním soudem. Ustanovení § 214 tr. zák. o účinné lítosti je letitou soudní praxí vykládáno poněkud užším způsobem, než jak učinil okresní soud, byť jeho úvahy samozřejmě nepostrádají logiku a mohou se jevit do určité míry i spravedlivější, a to zejména z pohledu potřeb nezletilé poškozené, když soudem aplikovaný postup by prakticky směřoval k tomu, že pachatel trestného činu zanedbání povinné výživy se může zbavit své

trestní odpovědnosti ve smyslu § 214 tr. zák. až poté, co beze zbytku vyrovná veškeré své závazky vůči oprávněnému subjektu. Jak bylo již naznačeno, smyslem ustanovení § 214 tr. zák. je však to, aby pachatel uhradil dlužné výživné za celé období, pro něž je stíhán a pro něž rovněž soud zjišťuje jeho trestní odpovědnost. Ke splnění podmínek účinné lítosti ve smyslu § 214 tr. zák. není potřeba, aby pachatel uhradil výživné i za období předcházející (za které nebyl postaven před soud, příp. byl již za ně i odsouzen, apod.), ani za období následující, tedy období po sdělení obvinění, když takové období je nutno považovat již za další skutek s ohledem na ustanovení § 12 odst. 11 tr. ř. Zákonodárce prakticky ustanovením § 214 tr. zák. dal najevo, že splnění vyživovací povinnosti právě za období vymezené stíhaným skutkem je důležitější než potrestání pachatele. Jde prakticky o beztrestnost za zhojení následku způsobeného stíhaným skutkem a nelze tedy požadovat od pachatele, aby se aplikace ustanovení § 214 tr. zák. domohl až poté, co zhojí i další následky, které nemají se stíhaným skutkem přímou souvislost, byť jsou produktem prakticky obsahově shodného jednání, páchaného však v jiném období.

Při takto vysloveném právním názoru, který odpovídá i obsahu komentáře k trestnímu zákonu (srov. komentář k trestnímu zákonu vydaný nakladatelstvím C. H. Beck, Praha, r. 1994 i násl. vydání) a je v souladu s letitou soudní praxí, je však třeba uvést, že obžalovaný L. Č. v projednávané trestní věci splnil podmínky pro aplikaci ustanovení § 214 tr. zák.

K tomu je třeba z trestního spisu rekapitulovat, že v souvislosti se sdělením obvinění byl obžalovaný v písemném vyhotovení sdělení obvinění, které bylo datováno dnem 30. 5. 2001 a které obdržel dne 8. 6. 2001, poučen o tom, že za stíhané období dluží na výživném částku 6960 Kč. Šlo o dluh představující dvanáct splátek výživného v částkách 580 Kč. V žalobním návrhu obžaloby ani v jejím odůvodnění nebyla výše dluhu blíže konkretizována. Okresní soud však rozhodl trestním příkazem, ve kterém určil výši dluhu za období od června 2000 do 8. 6. 2001 částkou 7540 Kč, což odpovídá třinácti splátkách výživného po 580 Kč. Obžalovaný tento trestní příkaz obdržel 7. 9. 2001 a v podaném odporu se vyjádřil tak, že ke dni konání hlavního líčení předloží doklady o úhradě svého dluhu.

Jak uvedl obžalovaný před odvolacím soudem, v kritické době obdržel rovněž listiny od soudu rozhodujícího o návrhu matky nezletilé na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí z majetku obžalovaného k uhrazení dluhu na výživném. V souvislosti s tímto exekucním řízením byla exekucním soudem vyčíslena celková dlužná částka od roku 1999 ke dne 7. 3. 2001 částkou 8110 Kč.

Obžalovaný posléze dne 18. 10. 2001 zaslal k rukám matky nezletilé částku 4000 Kč a dne 26. 10. 2001 částku 4120 Kč. Souhrnně tato částka reprezentuje prakticky čtrnáct splátek výživného v částce 580 Kč. Pokud by tedy jedna splátka připadla na běžné výživné v měsíci říjnu 2001, pak zbývající částka 7540 Kč představuje dlužnou částku na výživném za stíhané období, která byla uvedena v trestním příkazu, jenž obžalovaný dne 7. 9. 2001 obdržel. K věci je rovněž třeba dodat, že obžalovaný

mimo uvedené splátky po sdělení obvinění (8. 6. 2001) začal přistupovat odpovědněji k plnění vyživovací povinnosti, neboť 27. 6. 2001 uhradil 580 Kč, 18. 7. 2001 uhradil 500 Kč a dne 14. 11. 2001 uhradil 580 Kč.

Obžalovaný před odvolacím soudem k věci rozvedl podrobněji své odvolací námitky. Poukázal právě na to, že byl rozdílně ze strany policie, exekučního soudu a následně trestního soudu informován o výši svého dluhu. Měl zájem dluh uhradit a využít tak ustanovení § 214 tr. zák., proto uhradil v říjnu 2001 prakticky nejvyšší částku, o které se od jednotlivých orgánů dozvěděl, a předpokládal, že takto nedojde k jeho odsouzení. Pokud si udělal určité poznámky na zadních stranách originálů útržků peněžních složenek z října 2001, které nebyly příliš srozumitelné, vysvětlil i tuto skutečnost před odvolacím soudem, když je zřejmé, že s ohledem na různé informace o výši dluhu si nebyl schopen v době, kdy poznámky činil, přesně určit, jaké dluhy vlastně za jednotlivá období má. Jednoznačně se obžalovaný vyjádřil tak, že platbami z října 2001 skutečně chtěl uhradit dluh za stíhané období. Pokud by byl okresním soudem jednoznačně poučen o výši dluhu v částce 1380 Kč, pak by si opatřil finanční prostředky a ještě před vyhlášením rozsudku by výživné uhradil. Učinil tak před rozhodnutím odvolacího soudu, kdy zaslal k rukám matky nezletilé částku 1320 Kč, o čemž předložil doklad v podobě útržku peněžní poukázky. Omylem nezaslal v této částce 60 Kč, které hodlá matce nezletilé zaslat s dalším běžným výživným.

O takovémto vyjádření obžalovaného nemá odvolací soud žádných pochyb, když je třeba uvést, že šlo o vyjádření naprosto spontánní, obžalovaný se prakticky vyjádřil poté, co byl vyzván, aby upřesnil své odvolací námitky, aniž by mu odvolacím soudem byla vysvětlována celá podstata věci, aniž by mu byly pokládány otázky, na základě nichž by mohl dovodit vhodnost přizpůsobení obsahu odpovědí, aby tyto vyzněly v jeho prospěch. O vyjádření obžalovaného nemá odvolací soud pochyb i vzhledem k tomu, že toto vyjádření koresponduje s obsahem trestního spisu a je skutečně zřejmé, že obžalovaný mohl být logicky zmaten, když od kompetentních orgánů byl rozdílným způsobem informován o výši dluhu, neboť souběžně s trestním stíháním ve věci působil i soud exekuční.

Pachatel trestného činu podle § 213 tr. zák. má skutečně určitou dispozici s plněním, které dobrovolně provádí ve prospěch vyživované osoby (tedy nejde o hrazení výživného na základě vedeného výkonu rozhodnutí), a zejména, kdy je proti němu vedeno trestní stíhání, je logické, že může stanovit, že určitou platbou (nad rámec běžné měsíční vyživovací povinnosti v době provádění platby) chce uhradit dluh právě za období, pro které je stíhán.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti odvolací soud k odvolání obžalovaného napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a za podmínek ustanovení § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obžalovaného podle § 226 písm. e) tr. ř. zprostil obžaloby, když dospěl k závěru, že na podkladě důkazů provedených v hlavním líčení, příp. doplněných ve veřejném zasedání o podaném odvolání, bylo dostatečně prokázáno, že trestnost činu obžalovaného zanikla ve smyslu § 214 tr. zák.

Námitky vůči druhu a výměře uloženého trestu s výjimkou trestu odnětí svobody na doživotí lze v dovolání úspěšně uplatnit jen v rámci zákonného důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., tedy jen tehdy, jestliže byl obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 31 až § 34 tr. zák. a v důsledku toho uložení nepřiměřeného přísného nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím tohoto ani jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř.

Za jiné nesprávné hmotné právní posouzení, na němž je založeno rozhodnutí ve smyslu důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je možno, pokud jde o výrok o trestu, považovat jen jiné vady tohoto výroku záležející v porušení hmotného práva, než jsou otázky druhu a výměry trestu, jako je např. pochybení soudu v právním závěru o tom, zda měl či neměl být uložen souhrnný trest nebo úhrnný trest, popř. společný trest za pokračování v trestném činu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 2. 9. 2002
sp. zn. 11 Tdo 530/2002)

Nejvyšší soud odmítl dovolání podané obviněným P. K. proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 4. 2002 sp. zn. 9 To 94/2002 jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou pod sp. zn. 2 T 73/2001.

Z odůvodnění:

Obviněný P. K. byl rozsudkem Okresního soudu ve Žďáře nad Sázavou ze dne 20. 12. 2001 sp. zn. 2 T 73/2001 uznán vinným trestnými činy nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. a šíření toxikomanie podle § 188a odst. 1 tr. zák. Za tyto trestné činy byl odsouzen podle § 187 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. do věznice s ostrahou. Podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. mu bylo uloženo ochranné ambulantní protitoxikomanické léčení. Zároveň bylo rozhodnuto, že podle § 229 odst. 1 tr. ř. se poškozený pojišťovna V. odkazuje se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obviněný P. K. uvedených trestných činů dopustil tím, že dne 12. 1. 2001 kolem 17.15. hod. na pánském WC v N. baru Š. v N., po vzájemné dohodě nabídnul a předal J. K. na kávové lžičce roztok s obsahem asi jedné čtvrtiny gramu práškového heroinu, který si jej vlastní injekční stříkačkou

aplikoval do žíly, čímž si přivodil akutní intoxikaci organismu provázenou bezvědomím a tachykardií, která si v zájmu zachování životních funkcí vyžádala okamžitou hospitalizaci v trvání do 10.00 hod. dne 13. 1. 2001, kdy byl z nemocnice propuštěn.

Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, z jehož podnětu Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 19. 4. 2002 sp. zn. 9 To 94/2002 napadené rozhodnutí v celém rozsahu zrušil a za podmínek § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněného P. K. uznal vinným trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 tr. zák. Za tento trestný čin byl pak odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku, pro jehož výkon byl zařazen podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. do věznice s ostrahou. Podle § 72 odst. 2 písm. b), odst. 4 tr. zák. mu bylo uloženo ochranné ambulantní protitoxikomanické léčení. Zároveň bylo rozhodnuto, že podle § 229 odst. 1 tr. ř. se poškozená pojišťovna V. odkazuje se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění okresního soudu, změněných na základě důkazů provedených před odvolacím soudem, se obviněný P. K. shora uvedeného trestného činu dopustil tím, že dne 12. 1. 2001 kolem 17.15. hod. na pánském WC v N., baru Š. v N. po vzájemné dohodě předal J. K. na kávové lžičce roztok s obsahem asi jedné čtvrtiny gramu práškového heroinu, který si jej vlastní injekční stříkačkou aplikoval do žíly, čímž si přivodil akutní intoxikaci organismu provázenou bezvědomím a tachykardií, která si v zájmu zachování životních funkcí vyžádala okamžitou hospitalizaci v trvání do 10.00 hod. dne 13. 1. 2001, kdy byl z nemocnice propuštěn.

Proti shora citovanému rozsudku Krajského soudu v Brně podal obviněný prostřednictvím obhájkyne dne 19. 6. 2002 dovolání, kterým napadl výrok o trestu, a to z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu v této části výroku spočívá v nesprávném právním posouzení druhu a výše trestu s ohledem na spáchaný skutek a osobu pachatele. Odkázal přitom na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

V textu tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel konstatuje, že nenapadá výrok o vině trestným činem, ani výrok o ochranném opatření či výrok o náhradě škody, jelikož v této části považuje rozsudek za správný. Naopak uložený trest považuje za nepřiměřeně tvrdý. Má za to, že soud se dostatečně nezabýval otázkou možnosti nápravy pachatele, neboť účelem trestu není pouze ochrana společnosti před pachateli trestných činů, ale i jejich výchova k tomu, aby dále vedli řádný život. Obviněný se přitom k části spáchání trestného činu doznal, zejména k trestnému činu podle § 187 odst. 1 tr. zák. Od listopadu roku 2001 sám dobrovolně nastoupil protitoxikomanickou léčbu v J., kterou má skončit v lednu. Poté hodlá pokračovat v léčbě v komunitě. Pokud by měl nastoupit uložený nepodmíněný trest odnětí svobody, nepochybně se vrátí na samý začátek a jeho odhodlání léčit se z užívání návykových látek tím bude nepochybně zmařeno či ohroženo. I přesto, že již byl souzen pro trestné činy, nikdy to nebyly činy související s nedovolenou výrobou omamných látek či šíření toxikomanie. Účelu trestu pak podle názoru obviněného může být dosaženo ještě podmíněným trestem odnětí svobody při spodní hranici zákonné trestní sazby.

Závěrem dovolatel navrhuje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek ve výroku o trestu zrušil a sám ve věci rozhodl tak, že obviněnému uloží trest odnětí svobody v dolní hranici zákonné trestní sazby s podmíněným odkladem jeho výkonu na zkušební dobu v trvání dvou až tří let.

K podanému dovolání se podrobně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Uvedl, že námitka týkající se nepřiměřenosti uloženého trestu se nekryje s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ani s jiným dovolacím důvodem. Výrok o trestu lze podle něj napadat toliko z důvodů § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., tj. proto, že obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo proto, že obviněnému byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně za trestný čin, jímž byl uznán vinným. Vzhledem k tomu, že sazba trestu odnětí svobody uvedená v ustanovení § 187 odst. 1 tr. zák. činí jeden rok až pět let, nepřichází ani tento dovolací důvod v posuzované trestní věci v úvahu. Navrhl proto, aby Nejvyšší soud podané dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl, neboť bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v ustanovení § 265b tr. ř., a aby toto rozhodnutí v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. učinil v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a oprávněnou osobou. Shledal přitom, že dovolání přípustné je (§ 265a odst. 2 písm. a/ tr. ř.), že bylo podáno v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 3 tr. ř.), a že bylo podáno oprávněnou osobou (§ 265d odst. 1 písm. b/, odst. 2 tr. ř.).

Vzhledem k tomu, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., musel Nejvyšší soud dále posoudit otázku, zda obviněným uplatněný dovolací důvod lze považovat za důvod uvedený v citovaném ustanovení zákona, jehož existence je zároveň podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem.

Obviněný v dovolání uvádí jako důvod, že napadené rozhodnutí spočívá v nesprávném právním posouzení druhu a výše trestu, přičemž jej vztahuje k zákonnému ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle tohoto ustanovení lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř., je dovolání podáno i v případě, kdy je v něm sice citováno některé z ustanovení § 265b tr. ř., ale ve skutečnosti jsou vytýkány vady, které zákon jako důvod dovolání nepřipouští. Tak je tomu i v tomto případě.

Z charakteru dovolatelem uplatněné argumentace lze jednoznačně dovodit, že jeho námitky nesměřují proti právnímu posouzení skutku. Právním posouzením skutku se totiž rozumí jeho kvalifikace, příp. kvalifikace jiné okolnosti skutkové povahy podle příslušných ustanovení hmotného práva. Právní posouzení skutku pak spočívá v řešení otázek, zda popsáný skutek je vůbec trestným činem a o který trestný čin podle příslušného ustanovení zvláštní části trestního zákona jde.

Jiným hmotněprávním posouzením než posouzením skutku je zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva, a to jak hmotného práva trestního, tak i jiných právních odvětví.

Teoreticky pak (jiné) hmotněprávní posouzení zahrnuje i otázky ukládání trestu. Při výkladu tohoto pojmu ve vztahu k zákonnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je však nutno brát na zřetel také jeho vztah k ostatním zákonným důvodům dovolání a celkovou systematiku ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. V tomto konkrétním případě je pak významný vztah k ustanovení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. a jeho důsledky. Podle tohoto ustanovení je důvod dovolání dán tehdy, jestliže obviněnému byl uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným. Jedná se tedy o dovolací důvod, kterým lze napadat toliko pochybení soudu co do druhu a výměry uloženého trestu, a to v jasně vymezených intencích, kdy druh trestu musí být podle zákona nepřípustný či výměra musí být mimo trestní sazbu stanovenou na trestný čin zákonem.

Systematickým výkladem tohoto ustanovení nelze než dojít k závěru, že v něm uvedený dovolací důvod je, pokud jde o hmotněprávní posouzení týkající se druhu a výměry uloženého trestu v soustavě dovolacích důvodů § 265b odst. 1 tr. ř., dovolacím důvodem speciálním vůči důvodu uvedenému v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Pokud tedy má některá z osob oprávněných podat dovolání námitky vůči druhu a výměře uloženého trestu, může je uplatnit pouze v rámci tohoto speciálního zákonného dovolacího důvodu, a nikoli prostřednictvím jiného důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 tr. ř. Aby pak došlo k jeho naplnění, musí být v textu dovolání namítána existence jedné z jeho dvou alternativ, tedy že došlo k uložení nepřípustného druhu trestu či druhu trestu sice přípustného, avšak mimo zákonnou trestní sazbu. Nelze tedy prostřednictvím tohoto ani jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. namítat jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu (zejm. nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 31 až § 34 tr. zák.)

Výklad opačný (tj. že jiná pochybení soudu vztahující se k druhu a výměře uloženého trestu je možno namítat prostřednictvím jiných dovolacích důvodů ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř., zejm. důvodu uvedeného v písm. g)) by nezbytně vedl k závěru o nadbytečnosti zákonné úpravy dovolacího důvodu v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., což jistě nebylo legislativním záměrem zákonodárce. Pokud by zákonodárce měl v úmyslu umožnit dovolatelům podat dovolání i z jiných důvodů vztahujících se k druhu a výměře trestů, je zřejmé, že by tak učinil právě rozšířením vymezení zmíněného písm. h). Navíc je třeba říci, že dovolání je mimořádným opravným prostředkem sloužícím k napravení skutečně zásadních a podstatných vad, pro které nemůže napadené rozhodnutí obstát a kdy na právní moci není možno trvat, neboť by to bylo ohrožením zákonného a spravedlivého rozhodování, přičemž v tomto smyslu je koncipován i předmětný dovolací důvod.

Ze shora uvedeného pak vyplývá i závěr Nejvyššího soudu, podle kterého za situace, kdy argumentace dovolatele obsažená v textu posuzovaného dovolání směřuje výlučně proti „nepřiměřené tvrdosti“ uloženého trestu, spatřované v jeho výměře a druhu (aniž by z ní současně bylo možné dovodit námitky ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h/ tr. ř.), není naplněn žádný z důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 tr. ř. a s ohledem na uložený trest ani § 265b odst. 2 tr. ř. Platí totiž, že obsah konkrétně uplatněných námitek, tvrzení i právních názorů, o něž je v dovolání opírána existence určitého dovolacího důvodu, musí skutečně věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální poukaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

S přihlédnutím ke všem těmto skutečnostem dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obviněný podal dovolání z jiných důvodů, než jsou uvedeny v ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř., a proto postupoval podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. a dovolání obviněného odmítl, aniž z jeho podnětu napadené rozhodnutí a řízení jemu předcházející přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř.

O odmítnutí dovolání Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

Pouze pro úplnost Nejvyšší soud uvádí, že se neztotožňuje s úvahou Nejvyššího státního zastupitelství, podle kterého lze výrok o trestu napadat pouze z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Tento dovolací důvod se vztahuje toliko k druhu a výměře uloženého trestu. Pokud by však dovolatel namítal nesprávné hmotněprávní posouzení, např. ve vztahu k některým „zvláštním podmínkám“ při ukládání trestu, tj. pochybení soudu při ukládání souhrnného trestu, úhrnného trestu a společného trestu za pokračování v trestném činu, správně by odkázal na zákonný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Jestliže odvolací soud rozhodne podle § 31 odst. 1 tr. ř. o návrhu na vyloučení svého některého člena (popřípadě všech svých členů), pak s ohledem na zásady spravedlivého procesu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (uveřejněna pod č. 209/1992 Sb.) je nutno zabezpečit přezkum takového rozhodnutí, a proto je proti němu přípustná stížnost.

(Usnesení velkého senátu Nejvyššího soudu ze dne 13. 12. 2001
sp. zn. 15 Tvo 165/2001)

Nejvyšší soud zamítl stížnost odsouzeného Ing. J. D. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 9. 2001 sp. zn. 3 To 84/2001 v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 46 T 16/99.

Z odůvodnění:

Vrchní soud v Olomouci rozhodl usnesením ze dne 20. 9. 2001 sp. zn. 3 To 84/2001 tak, že podle § 30 odst. 1 tr. ř. není z vykonávání úkonů trestního řízení vyloučen senát Vrchního soudu v Olomouci složený z předsedy senátu JUDr. V. R. a soudců JUDr. M. K. a JUDr. J. Z. Rozhodnutí odůvodnil tím, že tehdy obžalovaný Ing. J. D. vznesl námitku podjatosti vůči senátu, který rozhodoval v odvolacím řízení, tuto námitku však blíže neodůvodnil a pouze sdělil, že signály o podjatosti senátu se mu donesly do věznice; blíže se k tomu nechtěl vyjadřovat z důvodu bezpečnosti své rodiny a družky. Při rozhodování o námitce podjatosti se žádný z členů senátu necítil ve věci podjatým, protože nemají žádný vztah k projednávané věci, k žádnému z obžalovaných, obhájců ani poškozených, ani k žádnému orgánu činnému v trestním řízení. Tato trestní věc byla v souladu s rozvrhem práce přidělena senátu 3 To Vrchního soudu v Olomouci. Protože nebyly dány důvody vyloučení soudců ani podle § 30 odst. 2 tr. ř., bylo rozhodnuto, jak je shora uvedeno. Rozhodnutí obsahuje poučení, že je proti němu přípustná stížnost do tří dnů od oznámení k Nejvyššímu soudu v Brně prostřednictvím Vrchního soudu v Olomouci.

Proti tomuto usnesení podal odsouzený Ing. J. D. ve lhůtě 3 dnů od oznámení usnesení stížnost. Stížnost odůvodnil tím, že má důvodné podezření o manipulování s informacemi, svědky a důkazy a ovlivňování procesu prostřednictvím působení médií na soud. Podle jeho názoru soud prvního stupně i vrchní soud byly ovlivňovány v rozhodování někým, pravděpodobně státní organizací, prioritně nadřazenou. Celá kauza byla silně zmedializovaná, docházelo k únikům informací a k jejich zkreslení v jeho neprospěch. Poukázal na to, že medializace případu je zřejmá, např. z článku v deníku B. ze dne 5. 3. 2001, v němž již bylo předjíráno rozhodnutí krajského soudu. Vyslovil podezření, že státní zájem, společenská objednávka a zásah tajných služeb nebo někdo v pozadí se postarali o to, aby se nestalo nic nenadálého,

co by mohlo ovlivnit rozhodnutí soudu. Ačkoliv nemá nic osobního proti členům senátu Vrchního soudu v Olomouci, je přesvědčen, že kdyby na místech soudců JUDr. R., JUDr. K. a JUDr. Z. byl někdo jiný, bylo by rozhodnutí naprosto stejné. Připomenul, že trestnou činnost, ze které byl obviněn a posléze i odsouzen, nemohla spáchat jedna osoba. Jednání u Vrchního soudu v Olomouci dne 20. 9. 2001 údajně předcházela návštěva agenta tajné služby u jeho družky. Zdůraznil, že rozsudek byl vrchním soudem vynesen za každou cenu, protože vše bylo nařízené a nachystané. Okolnosti a způsob vynesení rozsudku jej utvrdily v tom, že celý případ byl zmanipulovaný a soud jen respektoval a dodržoval nařízení, které dostal.

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2001 sp. zn. 3 Tvo 140/2001 byla věc podle § 27a odst. 1, 2 zák. č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, postoupena k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. Senát 3 Tvo učinil toto rozhodnutí proto, že zastává právní názor, že vzhledem k ustanovení § 141 odst. 2 tr. ř. není proti takovému rozhodnutí soudu druhého stupně stížnost přípustná, zatímco jiné senáty Nejvyššího soudu zastávají názor, že přezkum rozhodnutí odvolacího soudu, která se netýkají rozhodování ve věci samé (např. o vazbě, o vyloučení soudců nebo pořádkové pokutě) vyžadují zásady spravedlivého procesu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu projednal stížnost odsouzeného Ing. J. D. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 9. 2001 sp. zn. 3 To 84/2001 a dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí je třeba přezkoumat podle § 147 odst. 1 tr. ř., neboť stížnost proti rozhodnutí odvolacího soudu o návrhu na vyloučení soudců odvolacího soudu je přípustná.

Vycházel přitom z následujících skutečností: Podle § 30 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, z vykonávání úkonů trestního řízení je vyloučen soudce nebo přísedící, státní zástupce, vyšetřovatel a policejní orgán, u něhož lze mít pochybnosti, že pro poměr k projednávané věci nebo k osobám, jichž se úkon přímo dotýká, k jejich obhájcům, zákonným zástupcům a zmocněncům, nebo pro poměr k jinému orgánu činnému v trestním řízení nemůže nestranně rozhodovat. Úkony, které byly učiněny vyloučenými osobami, nemohou být podkladem pro rozhodnutí v trestním řízení.

Podle § 31 odst. 1 tr. ř. o vyloučení z důvodů uvedených v § 30 tr. ř. rozhodne orgán, kterého se tyto důvody týkají, a to i bez návrhu. O vyloučení soudce nebo přísedícího, pokud rozhodují v senátě, rozhodne tento senát. Podle § 31 odst. 2 tr. ř. proti rozhodnutí podle odstavce 1 je přípustná stížnost. Podle § 31 odst. 3 tr. ř. o stížnosti rozhodne orgán bezprostředně nadřazený orgánu, jenž napadené rozhodnutí vydal.

Podle § 141 odst. 1 tr. ř. opravným prostředkem proti usnesení je stížnost. Podle § 141 odst. 2 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, stížností lze napadnout každé usnesení vyšetřovatele nebo policejního orgánu. Usnesení soudu a státního zástupce lze stížností napadnout jen v těch případech, kde to zákon výslovně připouští a jestliže rozhodují ve věci v prvním stupni. Podle § 141 odst. 4 tr. ř. stížnost má odkladný účinek, jen kde to zákon výslovně stanoví.

Č. 23

Podle článku 6 odst. 1, věty první, Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod (č. 209/1992 Sb.) každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.

Podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stánových případech u jiného orgánu.

Z práva na spravedlivý proces vyplývá nejen požadavek, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soud, ale i požadavek, aby rozhodnutí soudu v případě návrhu na vyloučení soudce (ale i např. rozhodování o vazbě) podléhalo přezkumu soudem vyššího stupně. Jen tak lze realizovat právo na soudní ochranu podle hlavy páté Listiny základních práv a svobod a právo na spravedlivý proces. Pokud by v takových případech nebyla stížnost přípustná, znamenalo by to pro obviněného odepření práva na soudní ochranu. Nejvyšší soud již ve svém usnesení ze dne 29. 3. 2001 sp. zn. 7 Tvo 38/2001 uvedl, že v některých případech považuje za důvodné přezkoumat z podnětu stížnosti i takové usnesení odvolacího soudu, proti kterému stížnost podle § 141 odst. 2 tr. ř. neshledává přípustnou. Je tomu tak v případech, kdy přezkum usnesení odvolacího soudu vyžadují zásady spravedlivého procesu ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.), která je podle článku 10 Ústavy bezprostředně závazná a má přednost před zákonem. Typicky jde např. o stížnost podanou proti usnesení, jímž by odvolací soud sám s konečnou platností rozhodl o vyloučení svého soudce. K tomuto právnímu názoru dospěl i velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu.

Po přezkoumání správnosti výroku napadeného usnesení i řízení předcházejícího napadenému usnesení podle § 147 odst. 1 tr. ř. Nejvyšší soud zjistil, že nejsou dány zákonné důvody podle § 30 odst. 1 tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2001, pro vyloučení soudců Vrchního soudu v Olomouci JUDr. V. R., JUDr. M. K. a JUDr. J. Z., a proto nedůvodnou stížnost odsouzeného Ing. J. D. zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Je-li dovolání podepsáno pouze zástupcem dovolatele na základě plné moci, který ani přes opatření soudu dle § 104 odst. 2, věty první, o. s. ř., vůči němu učiněné, toto zastoupení nedoložil, Nejvyšší soud dovolací řízení dle § 104 odst. 2, věty třetí, o. s. ř. zastaví. Obdobně to platí i pro jiný návrh na zahájení řízení. Jestliže soud z uvedeného důvodu řízení zastaví, je osobou, která z procesního hlediska zavinila zastavení řízení, zástupce účastníka, jemuž lze ve smyslu § 147 odst. 1 o. s. ř. uložit, aby hradil náklady řízení, jež by bez jeho zavinění nevznikly.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 733/2001)

Žalobce podal dovolání proti usnesení ze dne 27. 10. 2000, jímž Vrchní soud v Olomouci zrušil rozsudek soudu prvního stupně a směnečný platební rozkaz a řízení zastavil. Povinné zastoupení dovolatele v dovolacím řízení advokátem JUDr. M. V. (který jediný dovolání též podepsal) je dokládáno plnou mocí ze dne 12. 9. 1997 (č. l. 65), ve které ovšem jako zmocnitel vystupuje Z. M., s tím, že zmocňuje jmenovaného, aby v řízení zastupoval jej (nikoli žalobce). Tomuto zmocnění předchází plné moci ze dne 20. 5. 1996 a 27. 8. 1997, vystavené žalobcem (zmocnitelem) Z. M. (zmocněnci). V plné moci z 27. 8. 1997, kterou žalobce Z. M. zmocnil, aby jej zastupoval ve všech právních záležitostech spojených s inkasováním tam konkretizovaného dluhu od P. Z. (odpovídajícího vymáhanému nároku), je přitom výslovně uvedeno, že „Z. M. je oprávněn si zvolit právního zástupce, aby ho v této záležitosti zastupoval“.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001).

Nejvyšší soud řízení zastavil.

Z odůvodnění:

Dle ustanovení § 241 odst. 1 o. s. ř. dovolatel musí být zastoupen advokátem, jestliže nemá právnícké vzdělání buď sám nebo jeho zaměstnanec (člen), který za něj jedná. Podle odstavce 2, nemá-li dovolatel právnícké vzdělání, musí být dovolání sepsáno advokátem anebo zaměstnancem (členem) dovolatele s právníckým vzděláním, který za něj jedná.

Podle ustanovení § 24 o. s. ř. účastník se může dát v řízení zastupovat zástupcem, jež si zvolí. Nejedná-li se o zastupování podle § 26, může být zvoleným zástupcem účastníka jen fyzická osoba. V téže věci může mít účastník současně jen jednoho zvoleného zástupce.

Ustanovení § 25 o. s. ř. pak určuje, že zástupcem si účastník může vždy zvolit advokáta. Plnou moc udělenou advokátu nelze omezit (odstavec 1). Advokát je oprávněn dát se zastupovat jiným advokátem jako dalším zástupcem nebo advokátním koncipientem s výjimkou případů, kdy je zastoupení advokátem podle tohoto zákona povinné (odstavec 2).

Dle ustanovení § 27 odst. 1 o. s. ř. účastník se může dát zastoupit také kteroukoliv fyzickou osobou, která má způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu. Tento zástupce může jednat jediné osobně.

Dle ustanovení § 28 o. s. ř. zástupci, jež si účastník zvolil, udělí písemně nebo ústně do protokolu plnou moc buď pro celé řízení, nebo jen pro určité úkony (odstavec 1). Plnou moc udělenou pro celé řízení nelze omezit. Zástupce, jemuž byla tato plná moc udělena, je oprávněn ke všem úkonům, jež může v řízení učinit účastník (odstavec 2).

Z citovaných ustanovení se podává, že účastník řízení může svá práva a povinnosti za řízení vykonávat prostřednictvím zvoleného zástupce (zmocněnce), přičemž právo na právní pomoc poskytovanou zmocněncem má již od počátku řízení (srov. čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Oprávnění k zastupování v občanském soudním řízení (včetně rozsahu) pak dokládá plná moc (srov. výše citovaný § 28 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Plná moc je přitom (jen) listinou osvědčující uzavření dohody o plné moci mezi zastoupeným (zmocnitelem) a zástupcem (zmocněncem); teorie hovoří o tzv. průkazu plné moci (shodně srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 1997, pod číslem 36).

Z pohledu výše formulovaných zásad žádá z plných mocí předložených Nejvyššímu soudu oprávnění JUDr. V. zastupovat v dovolacím řízení žalobce nedokládá. Plná moc pro celé řízení (procesní plná moc) ze dne 12. 9. 1997 prokazuje pouze zastoupení Z. M., který účastníkem řízení není. Oprávnění zastupovat žalobce nedává tato plná moc JUDr. V. ani ve spojení s plnými mocemi ze dne 20. 5. 1996 a 27. 8. 1997. Oprávnění zmocněnce (Z. M.), udělit plnou moc jiné osobě (např. i JUDr. V.), aby místo něho jednala za zmocnitele (za žalobce), sice prokazuje plná moc z 27. 8. 1997 (srov. § 33a odst. 1 písm. a/ obč. zák.), k tomu, aby takové oprávnění bylo řádným způsobem realizováno a posléze (předložením procesní plné moci pro dovolací řízení) i osvědčeno, je však nezbytné, aby zmocnění obsažené v procesní plné moci bylo formulováno tak, že Z. M. (jako žalobcův zmocněnec dle plné moci z 27. 8. 1997) zmocňuje JUDr. V. k tomu, aby v dovolacím řízení zastupoval jeho zmocnitele (žalobce) a nikoli jeho samotného.

Podle ustanovení § 103 o. s. ř., kdykoli za řízení přihlíží soud k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může jednat ve věci (podmínky řízení).

Ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř. pak určuje, že jde-li o nedostatek podmínky řízení, který lze odstranit, učiní soud k tomu vhodná opatření. Přitom zpravidla může pokračovat v řízení, ale nesmí vydat rozhodnutí, kterým se řízení končí. Nezdaří-li se nedostatek podmínky řízení odstranit, řízení zastaví.

Nedostatek procesní plné moci je nedostatkem podmínky řízení, který lze odstranit (§ 104 odst. 2 o. s. ř.), přičemž opatřením soudu k odstranění nedostatku průkazu zastoupení je zpravidla výzva tomu, kdo vystupuje jako zmocněnec, popřípadě účastníku, aby ve stanovené lhůtě předložil písemnou plnou moc, nebo aby k udělení plné moci došlo ústně do protokolu; to platí jak v případě, že plná moc nebyla v řízení doložena vůbec, tak v případě, že byla předložena s takovými nedostatky, pro které ji nelze považovat za platnou (shodně srov. opět výše citované usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 2 Cdon 1007/96).

Vzhledem k tomu, že zastoupení žalobce v dovolacím řízení řádně doloženo není, Nejvyšší soud jej k odstranění nedostatku této podmínky dovolacího řízení v určené desetidenní lhůtě vyzval, a to usnesením ze dne 13. 6. 2002, doručeným tvrzenému zmocněnci dovolatele (JUDr. V.) dne 17. 6. 2002.

Na tuto výzvu (obsahující i poučení, že jinak bude dovolací řízení zastaveno) však do dnešního dne reagováno nebylo a ke zhojení uvedeného nedostatku nedošlo.

Protože povinné zastoupení dovolatele v dovolacím řízení je podmínkou týkající se účastníka řízení, bez jejíhož splnění nelze vydat – s výjimkou usnesení, jímž se dovolací řízení pro tento nedostatek zastavuje – rozhodnutí, kterým se řízení končí, a protože ke zhojení tohoto nedostatku přes řádnou výzvu soudu do dnešního dne nedošlo, Nejvyšší soud dovolací řízení podle § 104 odst. 2 a § 243c o. s. ř. zastavil.

Žalovaný byl zastoupen advokátem, který v dovolacím řízení učinil jeden úkon právní služby (vyjádření k dovolání). Jelikož dovolání v této věci došlo soudu 7. 3. 2001 a dovolací řízení tak bylo (v intencích § 82 odst. 1 a § 243c o. s. ř.) zahájeno po 1. lednu 2001, určuje se výše odměny za zastupování advokáta podle vyhlášky č. 484/2000 Sb. ve znění vyhlášky č. 49/2001 Sb. (dále též jen „vyhláška“).

Podle ustanovení § 15 vyhlášky mimo jiné platí, že je-li předmětem dovolacího řízení rozhodnutí o zastavení řízení, platí § 14 obdobně.

Z ustanovení § 14 odst. 2 vyhlášky plyne i to, že je-li předmětem odvolacího řízení rozhodnutí o zastavení řízení, postupuje se při určení sazby odměny podle § 13.

Dle § 13 odst. 1 vyhlášky, rozhodne-li soud prvního stupně o zastavení řízení, činí sazba odměny 50 % sazeb uvedených v § 3 až 9, § 10 odst. 1 a 2, § 11 nebo § 12, nejméně však 400 Kč a nejvýše 10 000 Kč; to neplatí, bylo-li řízení zastaveno (částečně zastaveno) z důvodu zpětvzetí návrhu.

Jelikož peněžitá částka, o níž v řízení jde, je vyjádřena v cizí měně, stanoví se předmět řízení v české měně podle kursu platného pro nákup valut, který je uveden v kursovním listku České národní banky vydaném k prvnímu dni měsíce, v němž se rozhoduje o náhradě nákladů řízení (§ 3 odst. 6, věta první, vyhlášky). V daném případě kurs k prvnímu pracovnímu dni srpna 2002 činil částku, podle které předmět dovolacího řízení přesahoval 200 000 Kč.

V intencích § 3 odst. 1 bodu 6. a odst. 3 a § 16 vyhlášky se další úvahy o sazbě odměny odvíjejí od částky 34 500 Kč. Ve shodě s § 13 odst. 1 vyhlášky platí tedy v této věci pro sazbu odměny limit 10 000 Kč.

Vzhledem k tomu, že zástupce žalovaného učinil v dovolacím řízení toliko jediný úkon (vyjádření k dovolání), snižuje se sazba odměny určená maximální částkou 10 000 Kč na konečných 5 000 Kč (srov. § 18 odst. 1 vyhlášky).

Spolu s náhradou hotových výdajů za jeden úkon právní služby dle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů ve výši 75 Kč tak žalovanému vznikly náklady dovolacího řízení v celkové výši 5075 Kč.

Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 27. 11. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2352/2000, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 3, ročník 2002, pod číslem 60, vyložil, že je-li žaloba nebo jiný návrh na zahájení řízení (zde dovolání jako „návrh na zahájení dovolacího řízení“) podepsána pouze tvrzeným zástupcem účastníka (zde žalobce) na základě plné moci, který ani přes opatření soudu dle § 104 odst. 2, věty první, o. s. ř. toto zastoupení nedoložil, soud řízení dle § 104 odst. 2, věty třetí, o. s. ř. zastaví. Je tomu tak proto, že bez průkazu zastoupení nelze připustit, aby údajný zmocněnec vykonával v řízení práva osoby, která (dovedeno do důsledku) ani nemusí vědět, že někdo zneužil jejího jména. Jinak řečeno, soud zastaví řízení proto, že není prokázáno, že ten, jehož jménem údajný zmocněnec jednal, žalobu vůbec podal. O takovou situaci jde (v dovolacím řízení) i v této věci.

Za tohoto stavu pak procesní zavinění ohledně nákladů, jež v dovolacím řízení vynaložil (tím, že se k dovolání vyjádřil) žalovaný, nelze přičítat (dle ustanovení § 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 146 odst. 2, věty první, o. s. ř. – per analogiam) údajnému dovolateli (žalobci), nýbrž tomu, kdo ve věci jednal (podal dovolání) bez řádného zmocnění. V takovém případě může soud (podle § 147 odst. 1 o. s. ř.) uložit i (údajnému) zástupci účastníka, aby hradil náklady řízení, které by jinak nebyly vznikly, jestliže je způsobil svým zaviněním.

Tomu odpovídá výrok, podle něž žalobce a žalovaný vůči sobě právo na náhradu nákladů dovolacího řízení nemají, a výrok, jímž byl (ve smyslu ustanovení § 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 147 odst. 1 o. s. ř.) k úhradě nákladů vzniklých v dovolacím řízení žalovanému zavázán údajný zmocněnec žalobce.

Důvodem obnovy řízení ve smyslu ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o. s. ř. není důkaz, o němž účastník v původním řízení věděl a jehož provedení nenavrhl proto, že tvrzení o skutečnosti, která by jím mohla být prokázána, nebyla druhým účastníkem popřena. To platí přesto, že účastník nebyl soudem o své důkazní povinnosti prokázat tuto skutečnost v rozporu se zákonem poučen.⁷⁾

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1170/2001)

Usnesením ze dne 11. 1. 2001 změnil Krajský soud v Praze usnesení ze dne 28. 8. 2000, jímž Okresní soud v Kladně povolil obnovu řízení, tak, že návrh žalobkyně na obnovu řízení zamítl. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že fotokopie (opatřené otisky razítka katastrálního úřadu /teprve/ ze 17. 5. 1999) plných mocí, jimiž druhá a čtvrtá žalovaná 30. 1. 1995 zmocnily prvního a třetího žalovaného (své manžele) k uzavření kupní smlouvy z 13. 2. 1995, jsou důkazy, jež žalobkyně bez své viny nemohla použít v původním řízení. Tyto důkazy naopak – dovozuje odvolací soud – jestliže je žalobkyně, jak sama uvádí, již při uzavírání kupní smlouvy viděla (a tedy o nich věděla), v původním řízení použít mohla; nestalo-li se tak, a byla-li žaloba pro neplatnost kupní smlouvy vyvozenou z nedostatku zmocnění k jejímu uzavření zamítnuta, nelze nesplnění povinnosti označit důkazy napravovat v řízení o povolení obnovy.

Pravomocné usnesení odvolacího soudu napadla žalobkyně, zastoupená advokátem, včasným dovoláním, jímž namítá, že rozhodnutí spočívá na nesprávném posouzení věci a že „vychází ze skutkových zjištění, která nemají oporu v provedeném dokazování.“ Podle jejího názoru jí nelze přičítat k tíži, že – ač mohla – důkaz o existenci plných mocí nenavrhla, jestliže žádný z účastníků platnost kupní smlouvy z tohoto ani jiného důvodu nespochybňoval a měl-li smlouvu za platnou také soud prvního stupně, jenž žalobě vyhověl. O údajné absenci plných mocí ve spise katastrálního úřadu se žalobkyně nedověděla ani při odvolacím jednání, nýbrž teprve z odůvodnění rozsudku, jímž odvolací soud (aniž předtím, třeba i bez důkazních návrhů účastníků, u katastrálního úřadu zjišťoval, zda v průběhu vkladového řízení plné moci ve spise byly či nikoli /a proč/) její žalobu pro neplatnost smlouvy vyvozenou z neexistence plných mocí zamítl.

Podle části dvanácté (Přechodná a závěrečná ustanovení), hlavy I (Přechodná ustanovení k části první), bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních

⁷⁾ Jde o výklad občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000.

předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Jelikož napadené rozhodnutí bylo vydáno po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů (odvoláním napadené usnesení soudu prvního stupně bylo vydáno dne 28. 8. 2000 a kromě toho řízení, jehož obnova je navrhována, proběhlo za účinnosti občanského soudního řádu ve znění před novelou – viz bod 16. přechodných ustanovení), je Nejvyšší soud povinen projednat i dovolání v této věci a rozhodnout o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném před novelizací provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., tj. účinném do dne 31. prosince 2000.

Dovolání (přípustné podle § 238a odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) není důvodné a proto je Nejvyšší soud zamítl.

Z odůvodnění:

Protože vady podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., jež by řízení činily zmatečným, ani jiné vady řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.), k nimž je dovolací soud podle ustanovení § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. povinen přihlídnout z úřední povinnosti, v dovolání namítány nejsou a nevyplývají ani z obsahu spisu, a protože jinak je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně jeho obsahového vymezení (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), je předmětem dovolacího přezkumu právní závěr odvolacího soudu, že důvody k obnově řízení dány nejsou, jelikož žalobkyně, ač o existenci plných mocí udělených pro uzavření kupní smlouvy prvnímu a třetímu žalovanému jejich manželkami věděla, za stavu, kdy byla smlouva podepsána pouze prvním a třetím žalovaným, provedení listinných důkazů plnými mocemi nenavrhla (což vedlo ke změně rozsudku okresního soudu v původním řízení tak, že žaloba byla pro neplatnost kupní smlouvy zamítnuta).

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy (a to i procesní), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu – sice správně určenou – nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (z podřazení skutkového stavu hypotéze normy učinil nesprávné závěry o právech a povinnostech účastníků).

Skutečnosti a důkazy jsou ve smyslu ustanovení § 228 odst. 1 písm. a) o. s. ř. nové pouze tehdy, jestliže účastník – přestože v době původního řízení objektivně vzato existovaly – je nemohl bez své viny (proto, že o nich nevěděl a ani jinak z procesního hlediska nezavinil nesplnění své povinnosti tvrzení či povinnosti důkazní) v tomto původním řízení (včetně řízení odvolacího) použít.

Tak tomu v předmětné věci, kdy žalobkyně – jak sama v návrhu na povolení obnovy uvádí – o existenci plných mocí udělených druhou a čtvrtou žalovanou (jež jako účastnice v původním řízení výslovně vypověděly, že jejich manželé za ně kupní smlouvu uzavírali na základě plných mocí) věděla, není. Pojem „důkaz, který účastník bez své viny nemohl použít v původním řízení“ (§ 228 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) totiž nelze vykládat jinak, než jak je vyložen v předchozím odstavci tohoto

rozhodnutí, tedy ani tak, že by nesplnění důkazní povinnosti mohlo (a mělo) být posouzeno jako nezaviněné – např. s odůvodněním, že k němu došlo pro okolnosti existující nezávisle na účastníkovi – přesto, že účastníkova vědomost o existenci důkazu byla dána již v průběhu původního řízení. Na uvedeném závěru, vycházejícím z teze, že je-li zde prvek vědění, je (vždy) dáno i zavinění, nemůže nic změnit ani okolnost, že nesplnění důkazní povinnosti (nabídnout provedení listinných důkazů plnými mocemi) bylo spoluzpůsobeno vadou původního řízení (ve smyslu § 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.), ani skutečnost, že rozhodnutí odvolacího soudu v původním řízení vycházelo ze skutkových zjištění nemajících v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241 odst. 3 písm. c/ o. s. ř.).

Odtud pak plyne, že právní závěr odvolacího soudu o neexistenci důvodu k obnově řízení je správný. Protože se žalobkyni prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu (jen podle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř., jelikož důvod podle § 241 odst. 3 písm. c/ o. s. ř. obsahově vůbec v dovolání vymezen nebyl) správnost napadeného rozhodnutí zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání – aniž ve věci nařídil jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) – jako nedůvodné usnesením zamítl (§ 243b odst. 1, věta před středníkem, a odst. 5 o. s. ř.).

Námítka, že řízení před soudy nižších stupňů je postiženo některou z vad řízení vypočtených v ustanoveních § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., není od 1. ledna 2001 způsobilým dovolacím důvodem; k posouzení její důvodnosti slouží od uvedeného data žaloba pro zmatečnost.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2002, sp. zn. 29 Odo 523/2002)

V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 12. 3. 2002 potvrdil usnesení ze dne 10. 10. 2001, jímž M ě s t s k ý s o u d v Praze na návrh věřitelky K., a. s., prohlásil konkurs na majetek dlužníka. Odvolací soud přisvědčil závěru soudu prvního stupně, že byl osvědčen úpadek dlužníka ve formě insolvence (dle § 1 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů – dále též jen „ZKV“), jelikož navrhovatelka doložila, že má vůči dlužníkovi pohledávky, jež se staly splatnými v období od září do prosince 1999. Splatné pohledávky vůči dlužníku pak mají i správa sociálního zabezpečení (v celkové výši 6 265 589 Kč, z nichž nejstarší se staly splatnými v lednu 1996), finanční úřad (daňové pohledávky v celkové výši 1 134 313,23 Kč, jež se vesměs staly splatnými před rokem 2001 /vyjma pohledávky na daních z příjmů fyzických osob za rok 2000, která je splatná od 3. 7. 2001/) a zdravotní pojišťovna (její pohledávka na pojistném vzniklá v době od 1. 1. 1993 do 29. 2. 1996 činí /včetně penále/ 294 366 Kč). Dlužník pak ničím nedoložil, že by měl k dispozici likvidní prostředky v takové míře, aby byl schopen všechny své splatné závazky splnit. Námítku dlužníka, že se v důsledku dopravní nehody nemohl vyjádřit k návrhu a vyvrátit tvrzení navrhovatelky, eventuálně zjištění soudu, neshledal odvolací soud důvodnou, poukazuje na to, že návrh na prohlášení konkursu byl dlužníku doručen 14. 8. 2001, takže ten měl možnost se k návrhu vyjádřit a tvrzení navrhovatelky zpochybnit ještě před nehodou. Omezil se však na to, že podáním ze dne 23. 8. 2001, došlým soudu 28. 8. 2001, sdělil, že příprava odpovědi přesahuje jeho odborné schopnosti a možnosti a že bude muset vyčkat příjezdu účetní a svého daňového a právního poradce. Odvolací soud odtud uzavřel, že soud prvního stupně dlužníku neodňal možnost před soudem jednat, upozorňuje i na to, že podání dlužníka ze dne 23. 8. 2001 ani odvolání neobsahují skutková tvrzení zpochybňující důvodnost návrhu na prohlášení konkursu nebo skutkové či právní závěry soudu prvního stupně.

Dlužník podal proti usnesení odvolacího soudu včas dovolání, jež má za přípustné dle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., s tím, že jsou dány dovolací důvody uvedené v ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. pod písmeny a) a b), tedy že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (písmeno a/), a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (písmeno b/). Konkrétně dovolatel poukazuje na to, že vyjádření k návrhu na prohlášení konkursu nepodal pro těžký úraz po dopravní nehodě ze 4. 9. 2001, v důsledku kterého má přetrvávající subjektivní potíže s krátkodobou pamětí a je odkázán na pomoc jiné osoby. V důsledku

těchto potíží si nedovedl a nedokáže řádně vybavit, zda v této věci činil vůči soudu podání a v jakém rozsahu, a zda vydal včasnou plnou moc ke svému zastupování a k vypracování vyjádření. Na tomto základě dlužník uzavírá, že nemohl-li po podání zprávy soudu (doručené soudu 28. 8. 2001) pro subjektivní potíže související s těžkým úrazem zajistit vydání zmocnění k vypracování příslušných vyjádření prostřednictvím zástupců a soud jej „opětovně nevyzval“ a nestanovil mu dodatečnou lhůtu k vyjádření, pak mu v důsledku zdravotního omezení bylo odňato právo jednat před soudem a uplatňovat návrhy. Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolání v této věci není přípustné a proto je Nejvyšší soud odmítl.

Z odůvodnění:

Přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu upravují ustanovení § 237 až § 239 o. s. ř. Ustanovení § 238, § 238a odst. 1 písm. b) až g) a § 239 o. s. ř. nezakládají přípustnost dovolání proto, že napadené rozhodnutí nelze podřadit žádnému z tam vyjmenovaných případů. Podle ustanovení § 238a o. s. ř. je dovolání přípustné také proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto ve věci konkursu a vyrovnání (odst. 1 písm. a/ o. s. ř.). Ustanovení § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř. platí obdobně (odstavec 2).

Dle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu,

- a) jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé,
- b) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil,
- c) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Ustanovení § 238a o. s. ř. vymezuje přípustnost dovolání proti v tomto ustanovení vyjmenovaným rozhodnutím za shodných podmínek jako ty, jež jsou uvedeny v § 237 odst. 1 o. s. ř., s tím, že omezení formulovaná v ustanovení § 237 odst. 2 o. s. ř. se neuplatní. Podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. tedy není dovolání přípustné proti každému měnicímu či potvrzujícímu usnesení odvolacího soudu ve věci konkursu a vyrovnání; rozhodnutí odvolacího soudu musí především měnit nebo potvrzovat konkursní či vyrovnací rozhodnutí soudu prvního stupně „ve věci samé“, mezi která v konkursním řízení patří i usnesení o prohlášení konkursu (§ 12a odst. 1 a 2 ZKV).

Usnesení odvolacího soudu nebylo usnesením měnicím a ač jím – v intencích shora uvedeného – bylo v konkursní věci potvrzeno usnesení soudu prvního stupně ve věci samé, nepředcházelo usnesení o prohlášení konkursu na majetek dlužníka jiné rozhodnutí soudu prvního stupně, které by odvolací soud dříve zrušil; dovolání v této věci proto nemůže být přípustné podle § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. ani za použití

ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř. Zbývá určit, zda dovolání je přípustné dle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolatel sice formálně označil dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 pod písm. b), po obsahové stránce však dovoláním brojí pouze proti procesnímu postupu soudů nižších stupňů (ve vazbě na otázku, zda mu byla odňata možnost se ve věci vyjádřit a činit návrhy) a právní závěr odvolacího soudu o tom, že je v úpadku dle § 1 odst. 2, věty první, ZKV, kritice nepodrobuje. Jinak řečeno, dovolání je založeno na existenci vad řízení, jímž je obecně vzato vyhrazen dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. Z obsahového hlediska však dovolání vystihuje pouze zmatečnostní vadu řízení, která zakládala přípustnost dovolání a již bylo možné uplatnit jako dovolací důvod před 1. lednem 2001 (srov. ustanovení § 237 odst. 1 písm. f/ a § 241 odst. 3 písm. a/ o. s. ř. ve znění účinném před 1. lednem 2001).

Tvrzení, že účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem, však po změnách občanského soudního řádu provedených s účinností od 1. ledna 2001 zákonem č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, není způsobitelným dovolacím důvodem; k prověření jeho správnosti slouží od uvedeného data jiný mimořádný opravný prostředek, jímž je žaloba pro zmatečnost (srov. ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř.); přitom bylo jen na dovolateli (v odvolacím řízení již zastoupeném advokátem), zda tento opravný prostředek podá. Ke zmatečnostním vadám řízení vypočteným v ustanoveních § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (odůvodňujícím podání žaloby pro zmatečnost) Nejvyšší soud při dovolacím přezkumu přihlíží, jen je-li dovolání přípustné (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud tudíž neshledává dovolání přípustným ani za použití ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť napadenému rozhodnutí nepřisuzuje (i s přihlédnutím k absenci způsobitelných dovolacích argumentů) po právní stránce zásadní význam.

Odvolací soud účastníka poučil, že „Proti tomuto usnesení lze podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. podat dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí u soudu, který rozhodoval v prvním stupni“, ač výše formulovaným závěrům odpovídalo – ve shodě s ustanovením § 157 odst. 1 o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 167 odst. 2 o. s. ř. – poučení, podle kterého „Proti tomuto rozhodnutí není přípustné dovolání, ledaže na základě dovolání podaného do dvou měsíců od doručení rozhodnutí k Nejvyššímu soudu prostřednictvím Městského soudu v Praze dospěje dovolací soud k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.“

Nesprávné poučení odvolacího soudu o tom, že dovolání je přípustné bez dalšího, však přípustnost dovolání nezakládá (srov. mutatis mutandis též usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 73/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); toliko vedlo k tomu, že lhůta k podání dovolání dlužníkovi doběhla (v intencích ustanovení § 240 odst. 3, věty druhé, o. s. ř.) až uplynutím čtyř měsíců od doručení napadeného usnesení (posledním dnem lhůty k podání dovolání byl u dlužníka 22. 7. 2002).

Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání odmítl (§ 243b odst. 5, § 218 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

K výkonu své podnikatelské činnosti (vymezené předmětem podnikání) nezbytně nutně potřebuje povinný, který je podnikatelem (§ 322 odst. 3 o. s. ř.), jen takové věci, které mu – alespoň v minimálním rozsahu – umožní pokračovat v podnikání. Případné obtíže povinného spojené s podnikáním v prodané nemovitosti nebo jiném objektu zde nejsou z hlediska ustanovení § 322 odst. 3 o. s. ř. významné.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1766/2001)

K r a j s k ý s o u d v Praze rozhodnutím ze dne 30. 5. 2001 potvrdil usnesení ze dne 5. 3. 2001, jímž Okresní soud v Příbrami zamítl návrh povinného a jeho manželky na zastavení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí (objektu bydlení č. p. 27 s pozemkem parc. č. 2781 v katastrálním území 01 P.) nařízeného k vydobytí pohledávky oprávněného ve výši 24 826 Kč s příslušenstvím a pro náklady nalézacího řízení ve výši 17 957,60 Kč usnesením téhož soudu ze dne 31. 8. 2000, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2000. Odvolací soud vyšel ze skutkového zjištění, podle něhož je povinný podnikatelem s předmětem podnikání – mimo jiné – v oboru „stravovací a ubytovací služby.“ Okolnosti, že exekucí postižené nemovitosti, tedy dům s předmětným pozemkem, povinný k tomuto účelu užívá a že splácí na jejích koupi poskytnutý úvěr, nejsou podle odvolacího soudu důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. d) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů; k výkonu uvedené podnikatelské činnosti totiž nemovitosti nezbytně nutně nepotřebuje (§ 322 odst. 3, 4 o. s. ř.). Podnikání povinného, jehož předmětem jsou stravovací a ubytovací služby, není podle své povahy – argumentuje odvolací soud – vázáno na určité místo, ani na vlastnictví (spoluvlastnictví) určité nemovitosti. V daném oboru může podnikat v jiných k tomu vhodných prostorách, ať již vlastních nebo „i v objektu někoho jiného.“ Prodejem nemovitostí sice dochází ke změně vlastníka, tím však další podnikání vyloučeno není, i když se „podstatně ztíží.“ Z hlediska ustanovení § 322 odst. 3 o. s. ř. pak podle odvolacího soudu není významné, zda je pro povinného „reálné“ pokračovat v podnikání v jiném objektu a na jiném místě; podstatný je závěr, že prodej nemovitostí nebude – z objektivního hlediska – představovat likvidaci jeho podnikatelské činnosti.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadli povinný a jeho manželka (zastoupeni advokátkou) včasným dovoláním, jímž – podle obsahu – v rámci dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. namítají nesprávné právní posouzení předpokladů, které zákon pro vyloučení věcí z exekuce stanoví. Připomínají, že nemovitosti, za jejichž pořízení splácí úvěr, jsou určeny (a také slouží) k provozování ubytovacích služeb a k provozování hostinské činnosti, tedy k výkonu hlavních podnikatelských činností, které jsou jediným zdrojem jejich obživy. Pokud by došlo ke změ-

ně vlastnictví exekucí postižených věcí, „bude velmi problematické provádět podnikatelskou aktivitu někde jinde,“ tedy v jiných prostorách. Z uvedených důvodů dovolatelé navrhuji, aby dovolací soud napadené usnesení zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Oprávněný ve vyjádření navrhl, aby dovolací soud dovolání jako nepřijatelné odmítl. N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) nejdříve posuzoval, zda je dovolání v dané věci přípustné.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Jestliže napadeným rozhodnutím je usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci zastavení výkonu rozhodnutí, je dovolání ve smyslu § 238a odst. 1 písm. d) o. s. ř. přípustné za podmínek vymezených v § 237 odst. 1 písm. b) nebo c) o. s. ř. (srov. § 238a odst. 2 o. s. ř.). Protože použití ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nepřipadá v úvahu, neboť usnesení soudu prvního stupně, kterým byl zamítnut návrh na zastavení exekuce, nepředcházelo dřívější – odvolacím soudem zrušené – rozhodnutí téhož soudu, lze o přípustnosti dovolání uvažovat jen z pohledu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 238a odst. 1 a 2 o. s. ř. je dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve věci zastavení výkonu rozhodnutí, přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (srov. § 237 odst. 3 ve spojení s § 238a odst. 2 o. s. ř.).

Vzhledem k obsahu dovolání (i když dovolatelé zmiňují také důvod uvedený v § 241a odst. 3 o. s. ř. /rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování/, nepřiradili mu žádnou relevantní argumentaci, nehledě k tomu, že v projednávaném případě by stejně šlo o důvod nezpůsobilý) a při vázanosti uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, je možné zásadní právní význam napadeného usnesení spojit s otázkou (kterou vyřešil odvolací soud negativně), zda k podnikání, jehož předmětem jsou stravovací a ubytovací služby, povinný nezbytně nutně potřebuje nemovité věci (dům a stavební parcelu), jejichž prodej byl v exekucním řízení nařízen.

Protože jde o otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud řešena nebyla (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2000, sp. zn. 21 Cdo 698/2000, uveřejněné v časopise Soudní judikatura 12/2000, pod č. 140, vychází z občanského soud-

ního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000), přičemž její posouzení se promítá nejen do výsledku konkrétního řízení, ale významově zasahuje do širšího kontextu soudní praxe, je dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 238a odst. 1 písm. d) a odst. 2 o. s. ř. přípustné.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 321 o. s. ř. nemohou být výkonem rozhodnutí postiženy věci, jejichž prodej je podle zvláštních předpisů zakázán, nebo které podle zvláštních předpisů výkonu rozhodnutí nepodléhají.

Podle ustanovení § 322 odst. 1 o. s. ř. z věcí, které jsou ve vlastnictví povinného, se nemůže týkat výkon rozhodnutí těch, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly. Ustanovení § 322 odst. 2 o. s. ř. pak (demonstrativně) jako věci vyloučené z výkonu rozhodnutí uvádí běžné oděvní součásti a obvyklé vybavení domácnosti (písm. a/), snubní prsten a jiné předměty podobné povahy (písm. b/), zdravotnické potřeby a jiné věci, které povinný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě (písm. c/), a hotové peníze do částky 1000 Kč (písm. d/).

Podle ustanovení § 322 odst. 3 o. s. ř., je-li povinný podnikatelem, nemůže se výkon rozhodnutí týkat těch věcí z jeho vlastnictví, které nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti; to neplatí, vázne-li na těchto věcech zástavní právo a jde-li o vymožení pohledávky oprávněného, která je tímto zástavním právem zajištěna. Ustanovení odstavců 1 a 3 platí též na věci, jejichž je povinný spoluvlastníkem.

Ustanovení § 268 odst. 1 písm. d) o. s. ř. přikazuje soudu zastavit výkon rozhodnutí, jestliže postihuje věci, které jsou z něho podle § 321 a § 322 vyloučeny; soud tak učiní na návrh nebo i bez návrhu (srov. § 269 odst. 1 o. s. ř.).

V projednávaném případě byl nařízen výkon rozhodnutí prodejem „objektu bydle- ní č. p. 27 na pozemku parcelní číslo 2782/1, pozemku parcelní číslo 2782/1 o výměře 650 m² – zastavěná plocha, zapsaných pro katastrální území 01 P., obec P., okres P. na LV 4953 u Katastrálního úřadu v P.“, nemovitostí, které „jsou do jedné poloviny vzhledem k celku ve výlučném vlastnictví povinného, do jedné poloviny vzhledem k celku ve společném jmění povinného a manželky povinného J. B.“ Z hlediska skutkového stavu vycházel odvolací soud z toho, že povinný je podnikatelem (§ 2 odst. 2 písm. a/ zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku v rozhodném znění), předmětem jehož podnikání jsou – mimo jiné – „stravovací a ubytovací služby“, které provozuje (spolu s manželkou) v domě postiženém výkonem rozhodnutí.

Ze systematického zařazení ustanovení § 321 a § 322 v části šesté („Výkon rozhodnutí“), hlavě čtvrté („Prodej movitých věcí a nemovitostí“), pod rubrikou „Věci nepodléhající výkonu rozhodnutí“, vyplývá, že se uplatní pro výkon rozhodnutí ukládajících zaplacení peněžité částky jak prodejem movitých věcí, tak i nemovi-

ností; v případě prodeje spoluvlastnického podílu (srov. § 338 o. s. ř.) je – co se vyloučení věcí z výkonu rozhodnutí týče – přímo aplikovatelné ustanovení § 322 odst. 1 a 3 o. s. ř.

Výkon rozhodnutí je činnost směřující k tomu, aby nárok přiznaný exekucí titulem byl – v případě nepodřízení se uložené povinnosti – donucovací státní mocí uspokojen; cílem výkonu rozhodnutí je tudíž uskutečnění subjektivního práva oprávněné osoby, a to nuceným zásahem státu do jinak chráněné právní sféry povinné osoby. Jde-li o výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí, je účelem exekuce získání peněžních prostředků, jimiž bude moci být oprávněný uspokojen, jestliže povinný nesplnil povinnost zaplatit oprávněnému to, co mu bylo vykonávaným rozhodnutím (nebo jiným titulem) uloženo. Ustanovení § 321 a § 322 o. s. ř., které jsou kogentními právními normami, chrání – tím, že nepřipouštějí výkon rozhodnutí na veškeré věci povinného – dlužníka před neúměrnými dopady exekuce, jež by mohly způsobit jeho hospodářskou (podnikatelskou) zkázu.

Zájem oprávněného jako vymáhajícího věřitele na uspokojení pohledávky se odráží v tom, že zákon omezuje nepostižitelnost věcí povinného jen na ty, které nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění pracovních úkolů (srov. § 322 odst. 1 o. s. ř.), popřípadě – je-li podnikatelem – na ty věci z jeho vlastnictví (spoluvlastnictví), které nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti.

Hledisko nezbytně nutné potřeby je u povinného, který je podnikatelem, významné jen ve vztahu k podnikání vymezenému předmětem jeho podnikatelské činnosti (zde stravovací a ubytovací služby) a uplatní se pouze v míře, která mu zajistí alespoň v minimálním rozsahu provozovat podnikání v souladu s předmětem činnosti. Pojem nezbytně nutné potřeby je proto vyložitelný jen tak, že povinnému musí být zachován majetek, který mu umožní – byť v minimálním rozsahu – provozovat podnikatelskou činnost. Jinými slovy, postižení věcí (v daném případě předmětných nemovitostí se všemi jejich součástmi a příslušenstvím, což platí i o movitých věcech, které jsou příslušenstvím nemovitosti /srov. § 335a odst. 2 o. s. ř./) nesmí mít za následek znemožnění dalšího pokračování podnikání povinného.

Závěr odvolacího soudu, že exekuční prodej nemovitostí bez dalšího sám o sobě nemá za následek úplné skončení podnikatelské činnosti povinného, je správný. Není totiž vyloučeno, že povinný, který podniká v oboru stravovacích a ubytovacích služeb, bude v domě postiženém exekucí podnikat i poté, co vydražené nemovitosti s příslušenstvím převezme vydražitel, popř. poté, kdy k nim nabude vlastnické právo (srov. § 336l odst. 1, 2 o. s. ř.); prodej nemovitostí tak nemusí znamenat ani ukončení podnikatelské činnosti v dosavadních prostorách. Pominout nelze ani okolnost, že podnikání povinného není podle své povahy vázáno na určité místo, ani na vlastnictví (spoluvlastnictví) nemovitosti; může proto podnikat v daném oboru nejen v dosavadních prostorách, ale i v objektech, jejichž vlastníkem (spoluvlastníkem) je jiný subjekt. Obtíže (ekonomické, organizační) spojené s pokračováním v podniká-

ní v dosavadních prostorách po prodeji nemovitostí, popř. v jiném objektu (ať již ve vlastnictví /spoluvlastnictví/ povinného nebo jiné osoby) nejsou z pohledu ustanovení § 322 odst. 3 o. s. ř. významné; rozhodující je, že další podnikání povinného, jehož předmětem jsou stravovací a ubytovací služby, není – alespoň v minimálním rozsahu – vyloučeno.

Protože odvolací soud při rozhodování vycházel z výše uvedeného, je jeho právní posouzení správné a argumenty uplatněné v dovolání neobstojí. Jelikož vady uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b), § 229 odst. 3 o. s. ř. a jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dovolatelé nenamítají a ze spisu nevyplývají. Nejvyšší soud – bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2, věta před středníkem, odst. 6 o. s. ř.).

Rozhodnou-li spoluvlastníci většinou počítanou podle velikosti jejich podílů, že nebytové prostory ve společné nemovitosti nebudou po určitou dobu pronajaty, není to samo o sobě porušením právní povinnosti ve smyslu § 420 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2608/2000)

Žalobkyně se domáhala náhrady škody ve výši 180 000 Kč s příslušenstvím, kterou jí měly způsobit žalované jako spoluvlastnice nemovitosti tím, že svým chováním zmařily uzavření smlouvy o nájmu nebytových prostor ve společné nemovitosti od 1. 6. 1994 se společností V., spol. s r. o., podle návrhu žalobkyně a že nebytové prostory pronajaly jiným osobám až od října 1994, čímž žalobkyně přišla o jejímu podílu odpovídající příjem z nájemného; dále požadovala částku 6234 Kč s příslušenstvím za nevyplácení odpovídající části příjmů z nájemného za období od prosince 1993 do května 1994.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 10. 8. 1999 žalobu v celém rozsahu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky. Vyšel ze zjištění, že účastnice jsou každá z 1/3 spoluvlastnicemi domu č. p. 552 se stavební parcelou č. 270 v katastrálním území S., jehož součástí jsou i nebytové prostory, které měla do první poloviny roku 1994 v nájmu A., spol. s r. o. Po skončení tohoto nájemního vztahu navrhovala žalobkyně, aby od 1. 6. 1994 byla uzavřena nájemní smlouva s V., spol. s r. o., avšak vzhledem ke sporu účastnic, zda nájemné bude poukazováno na oddělené účty žalobkyně a žalovaných nebo na společný účet domu, k uzavření smlouvy nedošlo. Žalované jako většinové spoluvlastnice uzavřely dne 19. 10. 1994 tři nájemní smlouvy s L. H., P. P., M. H. a D. Z., a to poté, co je žalobkyně odmítla podepsat (dne 21. 9. 1999 byly smlouvy zaslány zástupci žalobkyně). Soud dospěl k závěru, že ze strany žalovaných šlo o postup podle ustanovení § 139 odst. 2 obč. zák. a o uplatnění tzv. majoritního principu, kdy určujícím činitelem při rozhodování o hospodaření se společnou věcí je velikost spoluvlastnických podílů, přičemž přehlasovaná spoluvlastnice se musí rozhodnutí většiny podrobit, neboť pronájem nebytových prostor je hospodařením se společnou věcí, nikoli důležitou změnou společné věci, kde zákon umožňuje přehlasovanému spoluvlastníkovi, aby žádal soud o rozhodnutí o změně. Žalované nadpoloviční většinou rozhodly o tom, komu budou pronajaty nebytové prostory, jejich rozhodnutí je v souladu s ustanoveními občanského zákoníku o hospodaření se společnou věcí a proto podle soudu nemohly způsobit žalobkyni škodu ve smyslu § 420 a násl. obč. zák. Podle soudu prvního stupně dále nebylo zjištěno, že by se žalované na úkor žalobkyně bezdůvodně obohatily ve smyslu § 451 obč. zák. částkou 6234 Kč.

K odvolání žalobkyně M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 14. 6. 2000 rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku ohledně částky 180 000 Kč s příslušenstvím potvrdil, odvolací řízení ohledně částky 6234 Kč s příslušenstvím zastavil,

změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o náhradě nákladů řízení, rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení a zamítl návrh na připsání dovolání. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a za podstatnou považoval okolnost, že žalované realizovaly své právo většiny rozhodovat o hospodaření se společnou věcí ve smyslu § 139 odst. 2 obč. zák. a že žalobkyně jako menšinový spoluvlastník byla povinna se většinovému rozhodování podrobit, aniž by bylo významné, zda rozhodnutí většiny předcházelo jednání s menšinovou spoluvlastnicí nebo žádost o její stanovisko, neboť taková podmínka pro platnost rozhodování dána není. Protože nejde o případ předvídaný v ustanovení § 139 odst. 3 obč. zák., není ani soud oprávněn posuzovat správnost rozhodnutí většiny spoluvlastníků. Jestliže tedy žalované realizovaly své zákonné právo, nemohly se tím, že po určitou dobu neuzavřely nájemní smlouvu, případně ji neuzavřely na nejvýhodnější nabídku, dopustit porušení právní povinnosti jako základní podmínky odpovědnosti za škodu podle § 420 odst. 1 obč. zák. S ohledem na žalobní tvrzení nelze podle odvolacího soudu uplatněný nárok přiznat ani podle jiných zákonných ustanovení (§ 124, § 126, § 137 odst. 1 nebo § 139 odst. 2 obč. zák.). Odvolací soud nepovažoval otázku „způsobení vzniku škody žalovanými“ za otázku zásadního právního významu nebo v judikatuře dosud neřešenou.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. a které odůvodňuje podle ustanovení § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř. Namítá, že ustanovení § 123 obč. zák. dává menšinovému spoluvlastníku oprávnění v mezích zákona požívat ze svého vlastnictví plody a užitky a nakládat s nimi a ustanovení § 124 a § 126 obč. zák. zajišťují rovnost práv a zakazují omezovat výkon vlastnického práva. Hospodaření většinových spoluvlastníků tedy nesmí způsobit dalšímu spoluvlastníku ztrátu na užitku, tj. újmu ve formě ušlého zisku. Podle dovolatelky žalované porušily svoji povinnost jednat tak, aby nebránily žalobkyni v dosažení užitku z jejího minoritního spoluvlastnictví, neboť jejich vinou (liknavostí) nedošlo od 1. 6. 1994 k uzavření nájemní smlouvy s V., spol. s r. o., a v důsledku toho nebyly nebytové prostory až do doby uzavření nájemních smluv žalovanými pronajaty a žalobkyně jako menšinový spoluvlastník z nich neměla užitek. Z ustanovení § 137 odst. 1 obč. zák. o právu spoluvlastníka podílet se na užívání společné věci podle dovolatelky vyplývá právo spoluvlastníka na náhradu za to, že neužívá společnou věc v rozsahu odpovídajícím jeho spoluvlastnickému podílu, a ustanovení § 139 odst. 2 obč. zák. o hospodaření se společnou věcí zahrnuje povinnost spoluvlastníků jednat a jednání ukončit rozhodnutím. Žalobkyně tvrdí, že žalované s ní jednat odmítly, proto nemohly o věci společně rozhodnout (a žalobkyni přehlasovat). Dovolatelka dále namítá, že rozsudek odvolacího soudu je v rozporu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod, neboť jím přijaté závěry umožňují, aby většinoví spoluvlastníci mohli nevyužíváním nemovitosti přinutit menšinového spoluvlastníka k prodeji jeho podílu, k němuž mají právě oni předkupní právo. Právní závěr odvolacího soudu o povinnosti menšinového spoluvlastníka podrobit se rozhodnutí (nečinnosti) většinových spoluvlastníků je pak podle žalobkyně v rozporu

s právním řádem a v konečném důsledku by mohl znamenat, že bez vědomí menšinového spoluvlastníka mohou být nebytové prostory přenechány komukoliv, i bez placení nájemného. Dovolatelka navrhuje, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Vzhledem k ustanovení části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů, (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou – účastníč řízení, se nejprve zabýval přípustností dovolání.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže trpí vadami uvedenými v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. Dovolání je též přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé (§ 238 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.), nebo jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 238 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.). Podle § 239 odst. 1 o. s. ř. dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Podle § 239 odst. 2 o. s. ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku, je dovolání přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

V dané věci – kromě důvodů podle § 237 odst. 1 o. s. ř. – lze přípustnost dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu posuzovat toliko podle § 239 odst. 2 o. s. ř. vzhledem k tomu, že nejde o případ přípustnosti podle § 238 odst. 1 ani podle § 239 odst. 1 o. s. ř. a žalobkyně včas (tj. ještě před vyhlášením rozsudku odvolacího soudu) navrhla vyslovení přípustnosti dovolání a také dovolání z důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. podala. Předpokladem přípustnosti dovolání ve smyslu ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že napadené rozhodnutí, popř. některá z právních otázek v něm řešených, jež jsou napadeny dovoláním, má po právní stránce zásadní význam.

O rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadního významu jde nejen tehdy, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která v projednávané věci měla pro rozhodnutí ve věci zásadní význam (tedy nejde o posouzení jen takové právní

otázky, které pro rozhodnutí věci nebylo určující). Rozhodnutí odvolacího soudu musí současně mít po právní stránce zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (mající obecný dopad na případy obdobné povahy). Rozhodnutí odvolacího soudu má z tohoto pohledu zásadní význam zpravidla tehdy, jestliže řeší takovou právní otázku, která judikaturou vyšších soudů (tj. dovolacího soudu a odvolacích soudů) nebyla vyřešena nebo jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil (vyšší soudy při svém rozhodování řeší takovou otázku rozdílně, takže nelze hovořit o ustálené judikatuře), nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku jinak, než je řešena v konstantní judikatuře vyšších soudů (rozhodnutí odvolacího soudu představuje v tomto směru odlišné „nové“ řešení této právní otázky).

Z hlediska právní otázky, jak ji žalobkyně vymezila v dovolání, zvažoval dovolací soud přípustnost dovolání ve vztahu k závěru odvolacího soudu (pro jeho rozhodnutí určujícímu), že většinoví spoluvlastníci, kteří v souladu s ustanovením § 139 odst. 2 obč. zák. rozhodli o způsobu užívání společné věci, neodpovídají přehlasovanému menšinovému spoluvlastníku za majetkovou újmu spočívající v ušlém zisku z pronájmu věci za dobu, kdy věc nepřinášela menšinovým spoluvlastníkem očekávaný prospěch. Protože tato právní otázka nebyla dosud judikaturou vyšších soudů vyřešena, má napadený rozsudek odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam a dovolání žalobkyně je proto podle § 239 odst. 2 o. s. ř. přípustné.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.), které jako důvod dovolání žalobkyně uplatnila, spočívá v tom, že odvolací soud aplikoval na zjištěný skutkový stav nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil.

Podle § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle § 420 odst. 3 obč. zák. odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

Obecná odpovědnost za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. je založena na současném splnění čtyř podmínek – 1. porušení právní povinnosti, 2. existence škody, 3. vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou a 4. zavinění. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala (případně opomenula jednat), a tím, jak jednat měla, aby dostála povinnosti ukládané jí právním předpisem či jinou právní skutečností, např. smlouvou. Protiprávní jednání musí být poškozeným prokázáno stejně jako vznik škody a příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi porušením právní povinnosti jako příčinou a škodou a jejím rozsahem jako následkem těchto příčin.

Podle § 123 obč. zák. vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užítky a nakládat s ním. Podle § 137 odst. 1 obč. zák. podíl vyjadřuje míru, jakou se spoluvlastníci podílejí na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví ke společné věci. Podle § 139 odst. 2 obč. zák. o hospodaření se společnou věcí rozhodují spoluvlastníci většinou, počítanou podle velikostí podílů. Při rovnosti hlasů nebo nedosáhne-li se většiny anebo doho-

dy, rozhodne na návrh kteréhokoliv spoluvlastníka soud. Podle odst. 3 tohoto ustanovení, jde-li o důležitou změnu společné věci, mohou přehlasovaní spoluvlastníci žádat, aby o změně rozhodl soud.

Z uvedených ustanovení je zřejmé, že všichni spoluvlastníci mají právo držet a užívat předmět svého spoluvlastnictví, požívat jeho plody a užítky a nakládat s ním, a to v rozsahu odpovídajícím velikosti jejich podílů. Aby však toto právo vůbec mohlo být realizováno, stanoví zákon, jak se při pluralitě vlastníků jedné věci vyjadřuje podíl jednotlivých spoluvlastníků na právech a povinnostech vyplývajících ze společného vlastnictví k věci, a zároveň určuje způsob, jímž se vytváří vůle spoluvlastníků se společnou věcí hospodařit. Odvolacímu soudu je třeba přisvědčit v tom, že pojem hospodaření se společnou věcí zahrnuje též způsob užívání věci a že tedy i o tom, zda a za jakých podmínek bude věc pronajata, spoluvlastníci rozhodují většinou, počítanou podle velikosti podílů s tím, že při dosažení takto kvalifikované většiny se tomuto rozhodnutí musí ostatní (menšinoví) spoluvlastníci podřídit (§ 139 odst. 2 obč. zák.). I když tedy užívání společné věci některým z jejích spoluvlastníků je součástí obsahu jeho vlastnického práva (v míře dané velikostí jeho spoluvlastnického podílu), z uvedené úpravy vyplývá, že realizace tohoto práva vyžaduje splnění dalšího zákonného předpokladu, jímž je rozhodnutí většiny spoluvlastníků, případně za stanovených podmínek rozhodnutí soudu (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 1998, sp. zn. 2 Cdon 374/97, publikovaný pod č. 22 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1999). Obdobně je třeba dovodit, že i požadavku spoluvlastníka, aby s věcí bylo naloženo způsobem přinášejícím finanční prospěch (např. aby byla pronajata), může být vyhověno pouze na základě rozhodnutí podle § 139 odst. 2 obč. zák. Předpis pro toto rozhodnutí nestanoví obligatorní písemnou formu ani výslovně nedefinuje jeho náležitosti, proto musí mít jako jakýkoliv jiný úkon alespoň obecné náležitosti podle čtvrté hlavy první části občanského zákoníku.

V posuzovaném případě vyšel odvolací soud ze zjištění (skutkový stav není dovolatelkou napadán, neboť její odkaz na dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c/ o. s. ř. není podložen konkrétními výhradami, ostatně vzhledem k přípustnosti dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř. ani nepodléhá dovolacímu přezkumu), že žalované jako spoluvlastnice rozhodly většinou hlasů (2/3 podílu) o uzavření tří nájemních smluv (dne 19. 10. 1994) k nebytovým prostorům nacházejícím se ve společné nemovitosti poté, co žalobkyni daly možnost tyto smlouvy podepsat (zaslaly jí je dne 21. 9. 1994); již předtím odmítly uzavřít jinou nájemní smlouvu, kterou sjednala žalobkyně s právním nástupcem předchozího nájemce ke dni 1. 6. 1994.

Není proto důvodná námitka dovolatelky, že při rozhodování o užívání společné nemovitosti, konkrétně o tom, komu, za jakých podmínek a od kdy budou pronajaty nebytové prostory, byla žalovanými opomenuta; všechny tři spoluvlastnice se zabývaly jak návrhem žalobkyně, tak představou žalovaných, a předkládaly si vzájemně návrhy nájemních smluv. Výsledné řešení v podobě tří nájemních smluv uzavřených žalovanými s nájemci dne 19. 10. 1994 se opírá o rozhodnutí žalovaných disponují-

cích v součtu dvoutřetinovou většinou počítanou podle velikostí podílů a představuje jejich rozhodnutí podle § 139 odst. 2 obč. zák., že nebytové prostory nebudou pronajaty dříve a za podmínek požadovaných žalobkyní. Žádné ustanovení zákona ani dohoda účastnic přitom žalovaným neukládaly, aby nebytové prostory ve společné nemovitosti pronajaly co nejdříve po skončení předchozího nájemního vztahu, případně k určitému datu, za určitých podmínek, či aby je vůbec pronajímaly. Stejně jako je individuální vlastník věci oprávněn rozhodnout o užívání věci určitým způsobem, byly i žalované spoluvlastnice (při dodržení uvedeného mechanismu) oprávněny rozhodnout o užívání věci způsobem, který považovaly za vhodný, tedy i takovým, který pro ně nebyl z hlediska finančního přínosu nejvýhodnějším; spoluvlastníky nelze nutit, aby pronajali věc, kterou se rozhodli vůbec či po určitou dobu nepronajímat, případně užívat ji sami. Je tedy zároveň zřejmé, že rozhodnutí žalovaných jako většinových spoluvlastnic o tom, že nebytové prostory nebudou od 1. 6. 1994 pronajaty společností V., bylo dosaženo v souladu s předpisem a bylo proto výkonem práva stanoveného zákonem; jestliže šlo ze strany žalovaných o postup v souladu se zákonem, není podmínka porušení právní povinnosti jako podmínka nezbytná pro vznik odpovědnosti za škodu (§ 420 obč. zák.) naplněna, byť rozhodnutí žalovaných ve svém důsledku za období od 1. 6. 1994 do pronajmutí nebytových prostor dalším osobám nepřineslo žalobkyní očekávaný zisk.

Nárok žalobkyně na náhradu ušlého zisku za období, kdy nebytové prostory nebyly pronajaty, nezakládá ani ustanovení § 124 obč. zák., jehož se žalobkyně dovolává a podle něž všichni vlastníci mají stejná práva a povinnosti a poskytuje se jim stejná právní ochrana. Toto ustanovení se totiž týká vztahů mezi vlastníky navzájem (navenek), nikoliv práv a povinností ve vztahu mezi spoluvlastníky věci. Z ustanovení § 137 odst. 1 obč. zák. sice vyplývá právo spoluvlastníka na náhradu za to, že neužívá společnou věc v rozsahu odpovídajícím jeho spoluvlastnickému podílu, odpovídající náhrada mu však náleží jen tehdy, neumožňují-li existující poměry nebo rozhodnutí, popřípadě dohoda spoluvlastníků, některému spoluvlastníkovi plnou realizaci práva podílet se na užívání společné věci v míře odpovídající jeho podílu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 11. 1999, sp. zn. 2 Cdo 1313/97, publikovaný pod č. 19 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2001). O takový případ se však v dané věci nejedná, neboť nebylo zjištěno ani tvrzeno, že by rozhodnutím žalovaných o tom, že nebytové prostory ve společné nemovitosti nebudou od 1. 6. 1994 pronajímány, vedlo ke způsobu užívání věci na úkor žalobkyně tak, že by se na rozdíl od zbývajících spoluvlastnic podílela na užívání v rozsahu menším, než činila velikost jejího podílu. Důsledek, že společná nemovitost nepřinesla v předmětném období žádný finanční prospěch, dopadl totiž rovnoměrně na všechny spoluvlastnice.

Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný; Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Okolnost, že nebyl vydán zákonem stanovený právní předpis ministerstva s úpravou podrobností poskytování náhrad škod způsobených zvěří, jejíž početní stavy nelze lovem snižovat (§ 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti), nevylučuje odpovědnost státu za škodu, jsou-li splněny její zákonné předpoklady dané tímto ustanovením. Způsob a rozsah náhrady škod vzniklých v období před 10. 5. 2000 se řídil obecnými ustanoveními občanského zákoníku o náhradě škody.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1753/2002)

Žalobce se domáhal náhrady škody ve výši 94 500 Kč způsobené vydrou říční (Lutra lutra), jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, na rybách chovaných jím v rybářských revírech Č. 1, Č. 2, Ch. potok 1, K. potok 1, M. 5P, V. 17 a V. 28 v okrese Č. K., za období od 16. 5. 1998 do 31. 12. 1998. Podle žalobce žalovaná odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem podle zákona č. 82/1998 Sb. a podle § 415 a § 420 obč. zák., neboť jednak nenahrádila žalobci škodu, ačkoliv za ni odpovídá objektivně podle § 34 odst. 3 zákona č. 512/1992 Sb., jednak nesplnila ani povinnost uloženou jí uvedeným ustanovením, neboť nevydala vyhlášku stanovící podrobnosti odškodnění.

Rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 22. 9. 2000, jímž byla žalovaná uložena povinnost zaplatit žalobci částku 94 500 Kč, jímž byla žaloba ohledně 3% úroku z prodlení z této částky za dobu od 16. 5. 1998 do 16. 5. 2000 zamítnuta a jímž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu, byl k odvolání žalované usnesením Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. 1. 2001 zrušen s výjimkou výroku o zamítnutí příslušenství ze žalované částky a věc byla soudu prvního stupně v tomto rozsahu vrácena k dalšímu řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že rozsudek soudu prvního stupně je nepřezkoumatelný, neobsahuje řádné právní posouzení věci ve smyslu ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. a není z něj patrné, zda žalovaná odpovídá žalobci za škodu podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, nebo podle občanského zákoníku.

O k r e s n í s o u d v Českém Krumlově rozsudkem ze dne 26. 3. 2001 uložil žalované, aby zaplatila žalobci částku 94 500 Kč, a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Dovodil, že žalobce je ve sporu aktivně legitimován, neboť na základě rozhodnutí Ministerstva zemědělství a výživy ČR bezplatně vykonává rybářské právo mimo jiné ve výše citovaných revírech. Žalovaná mu za škodu způsobenou konzumací ryb vydrou říční neodpovídá podle § 13 zákona č. 82/1998 Sb., neboť tato škoda nebyla způsobena nesprávným úředním postupem státu, ani podle § 420 odst. 1 a § 415 obč. zák., neboť žalovaná neporušila žád-

nou právní povinnost. Odpovědnost žalované však vyplývá přímo z ustanovení § 34 odst. 3 zákona o myslivosti, podle nějž škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát. Podle vyhlášky č. 395/1992 Sb., která provádí zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je vydra říční silně ohroženým druhem a tedy zvláště chráněným druhem živočicha, jehož početní stavy nemohou být lovem snižovány. Zákon č. 115/2000 Sb., o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, na daný případ nelze použít, neboť škoda žalobci vznikla před nabytím jeho účinnosti, tj. před 10. 5. 2000 (§ 12 cit. zák.); výši škody proto soud určil podle znaleckého posudku Ing. S. L., znalce z oboru vodního hospodářství, odvětví rybářství a rybníkářství, který při nesporném zjištění, že vydra říční je v regionu přemnožený druh, vyšel ze žalobcem doložených seznamů rybářských revírů, přehledů o vysazování násad do revíru a vyhodnocování úlovků a násad a za použití vlastních poznatků a statistických údajů a výsledků sledování života vydry říční na území ČR i v dané lokalitě pak určil množství a hodnotu ryb zkonsumovaných v předmětném období vydrou částkou 94 500 Kč.

K odvolání žalované **K r a j s k ý s o u d** v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 19. 9. 2001 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Ztotožnil se se závěry soudu prvního stupně v tom, že je vyloučena odpovědnost žalované za škodu způsobenou žalobci podle zákona č. 82/1998 Sb. i podle ustanovení § 415 a § 420 obč. zák. Podle odvolacího soudu však podmínky, za nichž lze požadovat náhradu škody způsobenou zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, a rozsah této náhrady (odpovědnost podle § 34 odst. 3 zákona o myslivosti), stanoví Ministerstvo financí České republiky, Ministerstvo zemědělství České republiky a Ministerstvo životního prostředí České republiky obecně závazným právním předpisem. Tímto předpisem se stal až zákon č. 115/2000 Sb., o náhradách škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, který nabyl účinnosti dne 10. 5. 2000, z jehož ustanovení § 12 odst. 1 ovšem vyplývá, že podle tohoto zákona a za podmínek v něm stanovených lze odškodnit pouze škody vzniklé po datu jeho účinnosti. V daném případě se žalobce domáhá náhrady škody za období před nabytím účinnosti tohoto zákona, aniž do té doby existoval právní předpis, který by upravoval podmínky pro přiznání náhrady škody a její rozsah; v důsledku absence tohoto předpisu nelze žalobci náhradu škody, jejíž výše je s ohledem na učiněný závěr podle odvolacího soudu nepodstatná, přiznat.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, v němž s odkazem na ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. vytýká odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení věci. Podle dovolatele okolnost, že v době vzniku škody nebyl vydán obecně závazný právní předpis (§ 34 odst. 3, věta druhá, zákona o myslivosti), nemůže jít k tíži poškozeného. Zákon o myslivosti „nepochybně a nezvratně“ stanoví, že škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát. Vydra říční patří mezi živočichy, jimž je podle zákona o ochraně přírody a krajiny, ve spo-

jení s prováděcí vyhláškou Ministerstva životního prostředí ČR č. 395/1992 Sb., přiznán zvláštní statut ochrany, takže pro případ, že její početní stavy nemohou být lovem snižovány a je jí způsobena škoda, musí za škodu nést odpovědnost stát, za nějž jedná příslušný orgán státní správy (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2246/98). Navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2001, neboť dovoláním je napadeno rozhodnutí odvolacího soudu vydané po 1. 1. 2001 a po řízení provedeném podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2001 (srov. část dvanáctou, hlavu I, bod 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po přezkoumání věci dospěl k závěru, že dovolání žalobce, které je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., je důvodné. Proto zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc u vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění zákonů č. 146/1971 Sb., č. 96/1977 Sb., č. 143/1991 Sb., č. 270/1992 Sb. a č. 289/1995 Sb. (tj. ve znění účinném do 27. 9. 1999 – tedy v době, kdy vznikla žalobcem tvrzená škoda) škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nemohou být lovem snižovány, hradí stát. Podrobnosti stanoví Ministerstvo financí České republiky, Ministerstvo zemědělství České republiky a Ministerstvo životního prostředí České republiky obecně závazným právním předpisem.

Podle § 50 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákonů č. 347/1992 Sb., č. 289/1995 Sb., č. 3/1997 Sb., č. 16/1997 Sb. a 123/1998 Sb., je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrcovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stadia nebo jimi užívaná sídla.

Podle § 48 odst. 1 tohoto zákona druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné, lze vyhlásit za zvláště chráněné. Podle odst. 2 tohoto ustanovení zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů se dle stupně jejich ohrožení člení na a) kriticky ohrožené, b) silně ohrožené, c) ohrožené. Podle odst. 3 tohoto ustanovení seznam a stupeň ohrožení zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů podle odstavců 1 a 2 stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

Vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 105/1997 Sb., v příloze III bodu 2. za druh silně ohrožený prohlašuje mimo jiné vydru říční (Lutra lutra).

Z uvedené úpravy je zřejmé, že stát zajišťuje ochranu vybraných druhů živočichů kromě jiného i tím, že zakazuje zásahy do jejich přirozeného způsobu života. Proto-

že v důsledku toho je vyloučeno omezovat stavy této zvěře a účinně tak bránit jejímu nepříznivému působení na majetek či zdraví, zakládalo ustanovení § 34 odst. 3 zákona o myslivosti (účinné před 1. 7. 2002, od kdy byl zákon č. 23/1962 Sb. zrušen zákonem č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v němž byla odpovědnost státu upravena ustanovením § 54 odst. 3) objektivní odpovědnost státu za škodu, kterou takto chráněná zvěř způsobila. Toto ustanovení zároveň zmocňovalo Ministerstvo financí České republiky, Ministerstvo zemědělství České republiky a Ministerstvo životního prostředí České republiky k vydání obecně závazného právního předpisu, jímž by byly stanoveny podmínky odškodnění. Takový předpis však vydán nebyl a podmínky, rozsah a způsob poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy upravil podrobněji až zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, účinný od 10. 5. 2000. Odvolací soud správně dovodil, že tento zákon není možné v daném případě aplikovat, neboť žalobce se domáhá náhrady škody za období od 16. 5. 1998 do 31. 12. 1998, zatímco podle citovaného předpisu se poskytuje náhrada škody vzniklé po dni nabytí jeho účinnosti (§ 12 odst. 1 zákona č. 115/2000 Sb.).

Nelze však souhlasit s právním závěrem odvolacího soudu, že žalobci nelze náhradu škody přiznat z toho důvodu, že do zmíněného data žádný právní předpis neupravoval podmínky odpovědnosti ani rozsah náhrady. Jestliže ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 23/1962 Sb., o myslivosti, zakládalo nárok na náhradu škody způsobené zvěří, jejíž početní stavy nelze lovem snižovat, pak je zřejmé i při absenci zákonem předpokládaného prováděcího předpisu, který měl upravit podmínky odškodnění, že základní podmínky objektivní odpovědnosti státu byly dostatečným způsobem definovány právě citovaným ustanovením a že při jejich splnění byl dán nárok na náhradu škody. Z předpisů o ochraně přírody (zákon č. 114/1992 Sb. a vyhláška č. 395/1992 Sb.) lze přitom dovodit, před působením kterých živočišných druhů se tato ochrana poskytovala. Jsou-li tedy splněny zákonné předpoklady odpovědnosti státu za škodu, nemůže být jeho odpovědnost vyloučena okolností, že nebyl vydán obecně závazný právní předpis ministerstva s úpravou podrobností odškodnění, které jinak náleží přímo ze zákona. Z hlediska způsobu a rozsahu náhrady škod vzniklých v období před 10. 5. 2000 je pak nutno použít obecná ustanovení občanského zákoníku o náhradě škody (§ 442 a násl. obč. zák.).

Ze všech těchto důvodů vyplývá, že uplatněný dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (nesprávné právní posouzení věci) je naplněn; Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.) a vrátil věc v Krajském soudu v Českých Budějovicích k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

U práva na zaplacení smluvní pokuty sjednané procentní sazbou ze stanovené částky za každý den prodlení počíná promlčecí doba v obchodních závazkových vztazích běžet vždy dnem, za který věřiteli vzniklo právo na smluvní pokutu (§ 393 odst. 1, § 387 odst. 1, § 397 obch. zák.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 847/2001)

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 22. 1. 2001 potvrdil rozsudek Okresního soudu v Náchodě ze dne 1. 10. 1999 v odvoláním napadených výrocih II. a III., kterými byla zamítnuta žaloba na zaplacení 83 214,50 Kč a bylo rozhodnuto o povinnosti žalobkyně zaplatit žalované náklady řízení. Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení proti svému rozsudku připustil dovolání.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně, která nebyla účastníky řízení zpochybňována před žádným ze soudů obou stupňů, jakož i s jeho právním posouzením věci. Soud prvního stupně zamítl žalobu na zaplacení smluvní pokuty, která byla mezi žalobkyní a žalovanou sjednána ve smlouvě ze dne 4. 11. 1993 ve výši 0,05 % z fakturované kupní ceny za každý den prodlení se splněním povinnosti žalované zaplatit včas kupní cenu, a to v celé zbývající části, v níž žalobkyně nevzala svou žalobu zpět. Dospěl k závěru, že právo nelze žalobkyni přiznat, i kdyby existovalo, neboť žalobu podala až po uplynutí promlčecí doby, která činí podle § 397 obchodního zákoníku čtyři roky, přičemž žalovaná vznesla námitku promlčení. Z důvodu promlčení nároku se soud prvního stupně žalobou dále věcně nezabýval. Soud prvního stupně i odvolací soud zaujaly shodný právní názor, že konstrukce smluvní pokuty v závislosti na dnech prodlení se splněním zajišťovaného závazku neznamená, že by každým dnem vznikalo žalobkyni právo na novou smluvní pokutu. Nejde tedy o dílčí plnění podle § 392 odst. 2, věta první, obch. zák., ale pro sjednanou smluvní pokutu platí, že nárok na její zaplacení, pokud by skutečně žalobkyni vznikl, by jí vznikl jednorázově v okamžiku porušení zajištěné povinnosti (povinnosti žalované zaplatit včas kupní cenu), tj. dne 19. 10. 1994, a od téhož dne by začala běžet čtyřletá promlčecí doba.

Za rozhodující pro právní závěr o promlčení nároku na zaplacení smluvní pokuty odvolací soud považoval posouzení, zda jde v případě smluvní pokuty o právo na dílčí plnění či nikoliv, protože v návaznosti na tento závěr je nutné posuzovat počátek běhu promlčecí doby. V daném případě byla sjednána smluvní pokuta zlomkem (pět setin) z fakturované kupní ceny za každý den prodlení. Tato formulace však podle názoru odvolacího soudu vystihuje pouze způsob stanovení výše smluvní pokuty v závislosti na intenzitě porušení zajištěné smluvní povinnosti (výše dluhu a délka prodlení), nevyplývá z ní však, že by mělo jít o nekonečnou řadu dílčích plnění splatných ke konci každého dne. Opačný názor by podle něj vedl k nepřipustnému důsledku, že právo na

splnění zajištěné smluvní povinnosti (v posuzovaném případě na zaplacení kupní ceny) by bylo promlčeno, ale právo na smluvní pokutu by trvalo časově neomezeně a žalobkyně by se kdykoliv v budoucnu mohla po žalované domáhat zaplacení příslušné části smluvní pokuty a žalované by bylo znemožněno vznést námitku promlčení, ačkoliv u povinnosti zajištěné smluvní pokutou by bylo toto právo zachováno. Odvolací soud se závěrem soudu prvního stupně o účinně vznesené námitce promlčení ztožnil a napadený rozsudek jako věcně správný potvrdil.

Proti svému rozsudku připustil odvolací soud dovolání (bod III. výroku), máje za to, že posouzení, zda právo na zaplacení smluvní pokuty, kterou je postiženo prodlení s placením peněžitého závazku a která je sjednána zlomkem výše plnění za každý den prodlení nebo jiný časový úsek trvání prodlení, je či není řadou dílčích plnění, jejichž splatnost nastává postupně v závislosti na běhu takto určených časových úseků, je otázkou po právní stránce zásadního významu, když její posouzení má pak mimo jiné vliv i na určení počátku běhu promlčecí doby.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., uvádějíc, že je dán dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., jehož prostřednictvím odvolacímu soudu vytýká, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Namítá, že odvolací soud sice aplikoval správný právní předpis, ale nesprávně jej vyložil.

Podle dovolatelky je názorem soudů obou stupňů, z něhož při posuzování povahy sjednané smluvní pokuty a počátku běhu její promlčecí doby ve svých rozhodnutích vycházely, porušena základní zásada hmotného práva o možnosti uplatnění nároku u soudu až v okamžiku jeho splatnosti. Soudu prvního stupně a rovněž tak odvolacímu soudu, který jeho názor převzal, vytýká pochybení zaujetím právního stanoviska, že v posuzovaném případě smluvní pokuty, která byla sjednána zlomkem výše plnění za každý den trvání prodlení, se nejedná o samostatná dílčí plnění splatná ke konci každého dne, ale o nárok, který je splatný jako jediný závazek prvním dnem prodlení, do kterého se dostane dlužník. Soud prvního stupně podle ní nesprávně dovodil, že z hlediska počátku promlčecí doby nemůže být rozdíl mezi pokutou, která je sjednána pevnou částkou, a smluvní pokutou, jejíž konečné vyčíslení závisí na délce prodlení dlužníka, a dále že pro oba typy smluvní pokuty platí, že nárok na ně vzniká věřiteli jednorázově v okamžiku porušení zajištěné povinnosti, a že délka trvání prodlení dlužníka nemůže hrát při rozhodování, zda je právo na smluvní pokutu promlčeno, žádnou roli. Dovatelka zastává opačný názor. Podle ní má smluvní pokuta stanovená procentuálně charakter jednotlivých dílčích plnění v závislosti na okamžiku prodlení a je třeba ji tedy vykládat tak, že každý den vzniká nový samostatný jednotlivý závazek, tedy že každý den prodlení lze stanovit jako jednotlivý samostatný závazek v určité fakticky vyjádřené výši, když žalobou se žalobkyně domáhala úhrnu těchto finančně vyjádřených jednotlivých závazků. Proto poukazuje na to, že v otázce běhu promlčecí doby mělo být aplikováno ustanovení § 392 odst. 2 obch. zák., a nikoliv § 393 odst. 1 obch. zák., jak nesprávně učinily

soudy obou stupňů. V této souvislosti poukazuje i na to, že pro počátek běhu promlčecí doby nemůže být v případě sjednané smluvní pokuty rozhodující den, kdy byla zajištěná povinnost porušena (§ 393 odst. 1 obch. zák.), jestliže není známá celková výše smluvní pokuty a nelze se jí tak domáhat u soudu. Dále uvádí, že konstrukce soudu prvního stupně o postupném podávání žalob, nebo postupném rozšiřování žalob, u kterého je účastník řízení zcela odkázán na rozhodnutí soudu, zda rozšíření přípustí či nikoliv, nemůže obstát, neboť podmínky pro uplatňování nároku na smluvní pokutu mohou trvat déle než činí promlčecí doba čtyři roky. Nesprávnost zaujatého názoru oběma soudy k počátku běhu promlčecí doby u smluvní pokuty v předmětném sporu demonstruje i na popisu modelové situace soudního řízení, ve kterém by byl uplatněn nárok na zaplacení zajišťovaného závazku a v jeho průběhu uplyne čtyřletá promlčecí lhůta počínající prvním dnem nesplnění závazku; v takovém případě by nebylo možné již žalobu o dospělé částky smluvní pokuty rozšířit, neboť by vždy nastoupila správně vznesená námitka promlčení.

Názor odvolacího soudu, že případně přijetí opačného závěru spočívajícího v tom, že smluvní pokuta sjednaná zlomkem a jejíž výše závisí na délce prodlení, je nekonečnou řadou dílčích plnění, by vedlo k nepřipustnému důsledku, že právo na zajištění smluvní povinnosti by bylo promlčeno a právo na smluvní pokutu by trvalo časově neomezeně, který použil na podporu odůvodnění svého potvrzujícího rozsudku, nemá podle dovolatelky v právním řádu oporu. Podle ní totiž z občanského soudního řádu i z občanského zákoníku vyplývá, že smluvní pokuta je zajišťovací institut, který trvá jedině tehdy, trvá-li zajišťovaný závazek. Jestliže zajišťovaný závazek zanikne, nemůže proto pokračovat ani jeho zajištění. Podle dovolatelky má dlužník právo vznést námitku promlčení k jednotlivě splatným částkám smluvní pokuty s ohledem na čtyřletou promlčecí dobu, stejně tak jako u zajišťovaného závazku.

Dále poukazuje na nutnost posuzovat celou záležitost i podle práva občanského, kterým se ustanovení o smluvní pokutě primárně řídí, a to zejména na ustanovení § 101 obč. zák., které jednoznačně uvádí, že promlčecí doba počíná běžet teprve v tom okamžiku, kdy mohlo být právo uplatněno u soudu poprvé.

Dovatelka navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu a rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy I., části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. o. s. ř. ve znění účinném před 1. lednem 2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud věc ve shodě s bodem 15., hlavy I. části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb. rovněž projednal podle dosavadního znění občanského soudního řádu, jak sám výslovně zmínil v důvodech rozsudku.

Dovolání je v této věci přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř. a je i důvodné.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Protože vady uvedené v § 237 odst. 1 o. s. ř., jakož i vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.), se z obsahu spisu nepodávají a dovolatelka je ani netvrdila, podrobil Nejvyšší soud dovolacímu přezkumu podle § 242 odst. 3, věty první, o. s. ř. otázku, kterou v odůvodnění svého rozsudku odvolací soud považoval za zásadně právně významnou, totiž otázku určení počátku běhu promlčecí doby u práva na zaplacení smluvní pokuty sjednané mezi podnikateli procentem ze stanovené částky za každý den prodlení s placením peněžitého závazku, neboť dovolatelka vytykala odvolacímu soudu prostřednictvím dovolacího důvodu uvedeného v § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. její nesprávné právní posouzení.

O nesprávné právní posouzení věci či určité právní otázky ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. se jedná v případě, že odvolací soud na zjištěný skutkový stav použil nesprávný právní předpis nebo správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně nesprávně aplikoval.

Podle § 392 odst. 1 obch. zák. u práva na plnění závazku běží promlčecí doba ode dne, kdy měl být závazek splněn nebo mělo být započato s jeho plněním (doba splatnosti). Spočívá-li obsah závazku v povinnosti nepřetržitě vykonat určitou činnost, zdržet se určité činnosti nebo něco strpět, počíná promlčecí doba běžet od porušení této povinnosti. Podle § 392 odst. 2 obch. zák. u práva na dílčí plnění běží promlčecí doba pro každé dílčí plnění samostatně. Stane-li se pro nesplnění některého dílčího závazku splatný závazek celý, běží promlčecí doba od doby splatnosti nesplněného závazku. Podle § 393 odst. 1 obch. zák. u práv vzniklých z porušení povinnosti počíná promlčecí doba běžet dnem, kdy byla povinnost porušena, jestliže není pro promlčení některých těchto práv stanovena zvláštní úprava.

Za určující pro závěr o počátku běhu promlčecí doby považoval odvolací soud posouzení otázky, zda právo na zaplacení smluvní pokuty sjednané procentem ze stanovené částky za každý den prodlení s placením peněžitého závazku, je či není právem na dílčí plnění, přičemž v návaznosti na řešení této otázky by se pak odvíjel počátek čtyřleté promlčecí doby (§ 397 obch. zák.) buď podle § 392 odst. 2, nebo podle § 393 odst. 1 obch. zák. Charakter dílčího plnění u práva na zaplacení takto sjednané smluvní pokuty odvolací soud z důvodu výše uvedených vyloučil a aplikoval ustanovení § 393 odst. 1 obch. zák. s tím, že povinnost zaplatit peněžitý závazek (kupní cenu) byla porušena jednorázově dne 19. 10. 1994, který byl prvním dnem prodlení žalované a od kterého počala běžet promlčecí doba u práva na zaplacení předmětné smluvní pokuty, když další doba prodlení má vliv pouze na její výši, nikoli na určení počátku běhu promlčecí lhůty. Odvolací soud na daný případ sice použil správnou právní normu, ovšem nesprávně ji vyložil a aplikoval.

Rozdílná úprava počátku běhu promlčecí doby obsažená v ustanoveních § 392 a § 393 obch. zák. vychází z odlišení závazků primárních a sekundárních. Jde-li o právo na plnění závazku resp. dílčího závazku (rozumněj primárního závazku, jehož obvyklým právním důvodem je smlouva), uplatní se pro určení počátku běhu promlčecí lhůty § 392 obch. zák. Pouze jde-li o práva ze závazků sekundárních (tedy o práva vzniklá z porušení povinnosti, jež jsou obsahem primárního závazku), řídí se (s výjimkou zvláštní úpravy obsažené v § 393 odst. 2 a § 398 obch. zák.) počátek běhu promlčecí doby ustanovením § 393 odst. 1 obch. zák. Protože právo na zaplacení smluvní pokuty je právem vzniklým z porušení povinnosti, kterou zajišťuje, již proto nelze na počátek běhu promlčecí doby vztáhnout ustanovení § 392 obch. zák. ani v případě, že by toto právo bylo vykládáno jako právo na dílčí plnění.

Navíc z pouhé skutečnosti, že některá práva vzniklá z porušení povinnosti (právo na posuzovanou smluvní pokutu, ale též i např. právo na zaplacení úroku z prodlení) jsou vázána na dobu prodlení se splněním takové povinnosti, nelze dovozovat, že jde o práva na dílčí plnění. O dílčí plnění ve smyslu § 392 odst. 2 obch. zák. se jedná v případě, kdy závazek je podle dohody stran, ze zákona nebo z rozhodnutí soudu (státního orgánu) rozdělen na několik relativně samostatných, zřetelně oddělených plnění, která samostatně (většinou postupně) dospívají (např. plnění dluhu sjednané ve splátkách).

Od dílčího plnění je přitom třeba odlišovat plnění částečné a opakující (opětující) se plnění. Poskytne-li dlužník věřiteli na plnění svého závazku pouze část předmětu plnění, aniž by z dohody stran, z právního předpisu nebo z rozhodnutí soudu rozdělení na takové části vyplývalo, jde o plnění částečné. Na rozdíl od plnění dílčího není opakující se plnění vymezeno celkovou výší (rozsahem celého plnění), nýbrž pouze určením jednotlivých v budoucnu splatných dávek (např. výživné).

Lze tedy uzavřít, že ustanovení § 392 odst. 2 obch. zák. se pro určení počátku běhu promlčecí doby u práva na zaplacení smluvní pokuty, byť sjednané procentem ze stanovené částky za každý den prodlení s plněním zajišťované povinnosti, neuplatní, i když, jak výše vyloženo, z jiných důvodů, než ze kterých tento závěr dovozoval odvolací soud.

Z toho ovšem nezbytně plyne, že u práva na smluvní pokutu jako práva vzniklého z porušení povinnosti je třeba aplikovat ustanovení § 393 odst. 1 obch. zák., které počátek běhu promlčecí doby spojuje se dnem, kdy byla povinnost porušena (s výjimkou výše zmíněných zvláštních úprav). Je nepochybné, že povinnost splnit závazek řádně a včas (srov. § 365 obch. zák.) je porušena již okamžikem marného uplynutí doby jeho splatnosti, přičemž za den, kdy byla povinnost nejdříve porušena, je třeba považovat první den prodlení dlužníka, tedy v posuzovaném případě den 19. 10. 1994. Ovšem povinnost splnit závazek řádně a včas v důsledku jejího porušení a nastalého prodlení nezaniká a trvá dál až do doby poskytnutí řádného plnění nebo do doby, kdy zanikne jiným způsobem (srov. § 365 obch. zák.), přičemž povinnost, jejíž splnění bylo zajištěno smluvní pokutou, je dlužník zavázán plnit (není-li

sjednáno jinak) i po jejím zaplacení (§ 545 odst. 1 obč. zák.). Proto každým dalším dnem po dobu, po kterou trvá prodlení, dlužník opětovně porušuje svoji povinnost plnit řádně a včas a proto za každý další den prodlení vzniká věřiteli další právo na smluvní pokutu (shodně srov. článek Z. Kovaříka: Smluvní pokuta, publikovaný v časopise Právní rozhledy, ročník 1999, číslo 9, strana 461). U práva na zaplacení smluvní pokuty sjednané procentní sazbou ze stanovené částky za každý den prodlení s placením peněžitého závazku proto počíná běžet promlčecí doba ve smyslu § 393 odst. 1 obč. zák. nejen prvním dnem prodlení, ale i každým dalším dnem prodlení, za který vzniklo věřiteli další právo na smluvní pokutu. Právo na zaplacení takto sjednané smluvní pokuty vzniklé za určitý den prodlení se proto promlčí uplynutím čtyřleté promlčecí doby počítané od tohoto dne (srov. § 393 odst. 1, § 387 odst. 1 a § 397 obč. zák.).

Nejvyšší soud uzavřel, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, neboť odvolací soud neprávě vyložil a aplikoval ustanovení § 393 odst. 1 obč. zák. Nejvyšší soud proto jeho rozhodnutí zrušil (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, o. s. ř.). Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Jestliže věřitel, jehož nevykonatelná pohledávka byla při přezkumném jednání v konkursu popřena, podá žalobu o určení pravosti pohledávky přímo proti úpadci, soud žalobu zamítne pro nedostatek pasivní věcné legitimace žalovaného ve sporu.

Proti tomu, kdo se má stát účastníkem řízení na základě usnesení, jímž soud připustí jeho přistoupení do řízení (§ 92 odst. 1 o. s. ř.), se běh hmotněprávních lhůt (včetně třicetidenní lhůty určené v ustanovení § 24 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů) staví dnem, kdy návrh na jeho přistoupení dojde soudu.

Poučení žalobce o tom, že ve věci má či může být žalován další žalovaný, není součástí poučovací povinnosti soudu dle § 5 o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2494/99)

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 22. 10. 1997 zamítl žalobu na určení, že pohledávka žalobce za žalovanou úpadkyní v celkové výši 1 030 000 Kč, přihlášená v konkursním řízení vedeném u Krajského soudu v Ústí nad Labem, se pokládá za zjištěnou. Soud poukázal na to, že žalobce přes poučení, že žalobu musí podat proti popírajícím konkursním věřitelům i správci, zažaloval úpadce, jenž v daném sporu není pasivně legitimován.

K odvolání žalobce V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 22. 4. 1999 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud – cituje ustanovení § 23 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), přisvědčil závěru, že žalobce byl soudem vyrozuměn o popření jeho pohledávky správcem konkursní podstaty, takže žaloba měla směřovat proti správci a nikoliv proti úpadci. Soud prvního stupně tedy nepochybil, jestliže za této situace žalobu zamítl.

Žalobce (zastoupen advokátem) podal proti rozsudku odvolacího soudu a výslovně též proti rozsudku soudu prvního stupně včas dovolání, namítaje, že mu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem (tím po obsahové stránce vystihuje dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. a/ o. s. ř., jímž lze soudu vytýkat, že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237 o. s. ř.). Konkrétně dovolatel uvádí, že možnost jednat před soudem mu byla odňata rozhodnutími soudů obou stupňů. Přitom se dovolává ustanovení § 5 a § 43 odst. 1 o. s. ř. a článku 32 odst. 2 a 3 Listiny základních práv a svobod; cítí se být poškozen tím, že ve vyrozumění o popření pohledávky byl poučen pouze obecnou citací právního předpisu, bez konkretizace poučení, a tím, že po podání žaloby nebyl soudem poučen ani vyzván k opravě podání. Nebylo též nařízeno jednání, aby mohl žádat o přivolení soudu s doplněním o dalšího žalovaného nebo o opravu podání.

V tom spatřuje porušení rovnosti účastníka řízení. Proto dovolatel požaduje, aby rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny a věc vrácena příslušnému soudu k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001).

Nejvyšší soud se nejprve zabýval výslovně podaným „dovoláním“ proti rozsudku soudu prvního stupně.

Dovolání je ve smyslu ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. mimořádným opravným prostředkem, kterým lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu. Z uvedeného vyplývá, že dovoláním rozhodnutí soudu prvního stupně úspěšně napadnout nelze. Opravným prostředkem pro přezkoumání rozhodnutí soudu prvního stupně je podle ustanovení § 201 o. s. ř. odvolání, pokud to zákon nevyklučuje; občanský soudní řád proto také neupravuje funkční příslušnost soudu pro projednání dovolání proti takovému rozhodnutí. Jelikož nedostatek funkční příslušnosti je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení, Nejvyšší soud řízení o „dovolání“ proti rozhodnutí soudu prvního stupně, které touto vadou trpí, podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. zastavil (shodně srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 10/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu pak není přípustné. N e j v y š š í s o u d j e p r o t o o d m í t l .^{*)}

Z o d ů v o d n ě n í :

Přípustnost dovolání proti rozsudku upravují ustanovení § 237, § 238 a § 239 o. s. ř. Podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné není, neboť rozsudek odvolacího soudu nebyl rozsudkem měnícím, nýbrž potvrzujícím, a nejde ani o situaci předjímanou ustanovením § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř. (rozsudek ze dne 22. 10. 1997 je prvním rozsudkem krajského soudu ve věci). Podmínky stanovené v § 239 o. s. ř. daná věc rovněž nesplňuje, neboť odvolací soud výrokem svého rozhodnutí přípustnost dovolání nevyslovil (odstavec 1) a žalobce návrh na vyslovení přípustnosti dovolání nepodal (odstavec 2).

Zbývá posoudit přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 o. s. ř. Toto ustanovení spojuje přípustnost dovolání proti každému rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkami zakotvenými v odstavci druhém) s takovými hrubými vadami řízení a rozhod-

^{*)} Proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením ze dne 5. 3. 2002, sp. zn. II. ÚS 312/99, odmítl.

nutí, které činí rozhodnutí odvolacího soudu zmatečným. Přípustnost dovolání však není založena již tím, že dovolatel příslušnou vadu řízení tvrdí, ale až zjištěním, že řízení takovou vadou skutečně trpí.

Protože jiné vady řízení dle § 237 odst. 1 o. s. ř. tvrzeny nebyly a z obsahu spisu nevyplývají, je pro závěr o přípustnosti (a současné důvodnosti) dovolání rozhodující, zda řízení je postiženo vadou, na kterou poukazuje dovolatel.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. je řízení zmatečné i tehdy, jestliže účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Odnětím možnosti jednat před soudem je přitom takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává. O vadu ve smyslu tohoto ustanovení jde jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv také při rozhodování (srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněná pod čísly 27/1998 a 49/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud též ve svých rozhodnutích opakovaně vysvětlil, že hodnotící úsudek projevový v rozhodnutí (zde závěr soudů obou stupňů, že žalovaný úpadce není ve sporu o pravost žalobcovy pohledávky pasívně věcně legitimován) není nesprávným postupem soudu „v průběhu řízení“ (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1997, sp. zn. 2 Cdon 887/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 1998, pod pořadovým číslem 42, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 1999, sp. zn. 20 Cdo 1957/98, uveřejněné v č. 1, ročníku 2000, téhož časopisu, pod číslem 8). Z dovolatelova tvrzení, že mu možnost jednat před soudem byla odňata rozsudky soudů obou stupňů, tedy na zmatečnost řízení dle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. usuzovat nelze.

Pro úplnost se dodává, že tento výklad přípustnosti dovolání je plně konformní s judikaturou Ústavního soudu, podanou již k § 237 písm. f) o. s. ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 238/1995. Tak v nálezu ze dne 22. 2. 1996, sp. zn. III. ÚS 85/95, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazku 5, části I., pod číslem 14, Ústavní soud konstatoval, že dopadá-li podle soudní praxe a právní teorie důvod přípustnosti dovolání podle § 237 písm. f) o. s. ř. jen na postup, tj. faktické úkony soudu (jeho činnost nebo nečinnost), jejichž důsledkem je odnětí možnosti účastníka jednat před soudem – účastnit se aktivně projednání věci – a (naopak) nedopadá na samotné rozhodnutí soudu, nenachází Ústavní soud v této interpretaci § 237 písm. f) o. s. ř. rozpor s ústavními zákony nebo mezinárodními smlouvami podle článku 10 Ústavy České republiky. Znovu se Ústavní soud k této tezi přihlásil i v nálezu ze dne 21. 1. 1999, sp. zn. III. ÚS 293/98, uveřejněném v téže sbírce, svazku 13, části I., pod číslem 11.

Dovolatel dále spatřuje „nesprávný postup soudů v průběhu tohoto řízení“ v nedostatečném vyrozumění konkursního soudu o výsledcích přezkoumání jeho pohledávky v řízení konkursním (po jejím popření správcem konkursní podstaty).

Se zřetelem k době popření pohledávky, době doručení vyrozumění a k době podání žaloby je pro další úvahy rozhodný výklad zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění zákonů č. 122/1993 Sb., č. 42/1994 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 117/1994 Sb., č. 156/1994 Sb., č. 224/1994 Sb., č. 84/1995 Sb. a č. 94/1996 Sb.

Podle ustanovení § 23 ZKV konkursní věřitelé pohledávek, které zůstaly sporné co do pravosti, výše nebo pořadí, mohou se domáhat určení svého práva; žalobu musí podat proti popírajícím konkursním věřitelům i správci, směřjí se v ní dovolávat jen právního důvodu uvedeného v přihlášce nebo při přezkumném jednání a pohledávku mohou uplatnit jen do výše v nich uvedené. Nejde-li o věc patřící do pravomoci soudu, rozhodne o pravosti a výši pohledávky příslušný správní orgán (odstavec 2). Konkursní věřitele pohledávek sporných co do pravosti, výše či pořadí, kteří nebyli při přezkumném jednání přítomni, vyrozumí soud o tom, kdo popřel pohledávku a z jakého důvodu (odstavec 5).

Podle § 24 odst. 1 ZKV je správce oprávněn popřít nárok přihlášený konkursním věřitelem, výši nároku nebo jeho právní důvod. O tom soud vyrozumí konkursního věřitele, o jehož nárok jde, a současně ho vyzve, aby nárok, jeho výši nebo právní důvod uplatnil do třiceti dnů u soudu, který prohlásil konkurs, nebo u jiného příslušného orgánu s tím, že jinak se na popřený nárok, jeho uplatněnou výši nebo uplatněný právní důvod nevezme zřetel.

Míra poučení, jehož se má v rámci příslušného vyrozumění dostat konkursnímu věřiteli, který nebyl přítomen při přezkumném jednání, u nějž byla popřena jeho nevykonatelná pohledávka, je logicky odvislá od vlastního popěrného úkonu.

Obsah vyrozumění (výzvy) konkursního soudu ze dne 4. 11. 1996 adresovaného dovolateli věrně reprodukuje již rozsudek soudu prvního stupně, přičemž Nejvyšší soud nesdílí přesvědčení dovolatele o tom, že vyrozumění nebylo dostatečně konkrétní. Výzva (usnesení) obsahuje údaj o tom, komu je určena (dovolatel je zde identifikován, jménem a příjmením a bydlištěm), kdo ji činí (Krajský soud v Ústí nad Labem), které konkursní věci se týká („v konkursní věci úpadce E., akciová společnost, Ú., M. 633“), a je podepsána a datována. Obsahuje rovněž údaj o výši přihlášené pohledávky (1 030 000 Kč) a o tom, že zůstala sporná co do pravosti, výše a pořadí, neboť ji zcela popřel správce konkursní podstaty. Ve výzvě jsou uvedeny i důvody popření („Nárok je neurčitý, absence podkladu výpočtu.“), a tato končí poučením, podle kterého: „Konkursní věřitel pohledávky, která zůstala sporná co do pravosti, výše nebo pořadí, se může domáhat určení svého práva; žalobu musí podat do třiceti dnů proti popírajícím konkursním věřitelům i správci konkursní podstaty u soudu, který prohlásil konkurs, nebo nepatří-li věc do pravomoci soudu, u příslušného správního orgánu. Nebude-li žaloba v uvedené lhůtě podána, nebude na popřený nárok, jeho uplatněnou výši nebo uplatněný právní důvod vzat zřetel. V žalobě se lze dovolat jen právního důvodu uvedeného v přihlášce nebo při přezkumném jednání a pohledávku lze uplatnit je do výše v nich uvedené (§ 23 odst. 2 a § 24 odst. 1 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání).“

Popřením pravosti pohledávky se rozumí popření jejího základu. Popření výše pohledávky představuje námitka, že přezkoumávaná pohledávka tu sice je, avšak nikoliv v takové výši, jakou uvádí přihlašovatel. O popření pořadí pohledávky pak jde, nesouhlasí-li popírající s uplatněným pořadím pohledávky (uplatněnou vyšší třídou), nebo je-li přesvědčen, že věřiteli (přihlašovatel) nenáleží jím uplatněné právo na oddělené uspokojení pohledávky v konkursu. Účinné popření (jen) pravosti pohledávky umožňuje soudu ve sporu o určení pravosti pohledávky zkoumat (pouze) základ nároku. Dospěje-li soud k závěru, že základ nároku je dán, nemůže bez dalšího zkoumat též jeho výši nebo pořadí. Stejně tak účinné popření pohledávky co do její výše umožňuje soudu ve sporu o určení výše pohledávky zkoumat pouze tuto výši (a to pouze v popřeném rozsahu), nikoli též posuzovat (bez dalšího) pořadí pohledávky. Konečně platí, že je-li popřeno pouze pořadí přihlášené pohledávky, může incidenční spor vyústit právě jen v určení tohoto pořadí (pravost a výši pohledávky soud na tomto základě již posuzovat nesmí). Nicméně, popření pohledávky lze učinit i jako eventuální procesní úkon. Zákonu proto odpovídá i takový postup, jestliže popírající popře pravost pohledávky a pro případ, že toto popření nebude shledáno důvodným, popírá i výši pohledávky, případně její pořadí (shodně srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 8, ročník 2001, pod číslem 106). V právní teorii jsou uvedené závěry formulovány např. v článku Bureš, J., Drápal, L.: K některým otázkám incidenčních sporů v konkursu, uveřejněném v časopise Právní rozhledy č. 6, ročník 1998, str. 277–286.

Konkursnímu soudu lze vytknout, že – jelikož ohlašuje popření pohledávky jak co do pravosti, tak co do výše a pořadí – výzva neobsahuje (ve vztahu k popření pohledávky co do výše) údaj o tom, v jaké výši správce konkursní podstaty pohledávku popřel a (ve vztahu k popření pořadí pohledávky) jaké pořadí má pohledávka podle popírajícího správce. Tato obsahová vada výzvy však nemohla ovlivnit správnost napadeného rozhodnutí, jelikož závěr, že k pohledávce se nadále v konkursu nepřihlíží, se pojí se zamítnutím žaloby o určení pravosti pohledávky. Jinak řečeno, při popření nevykonatelné pohledávky formou eventuálního procesního úkonu postihujícího jak pravost, tak výši a pořadí pohledávky (srov. závěry formulované výše), se skutečnost, že přihlašovatel pohledávky nebyl řádně vyzván k podání žaloby o určení výše a pořadí pohledávky v konkursu, stává bezvýznamnou, jestliže při současném popření pravosti pohledávky přes odpovídající poučení nepodal včas žalobu o určení pravosti pohledávky nebo byla-li v mezidobí žaloba o určení pravosti pohledávky zamítnuta.

Závěr, že přes rozdílnou dikci § 24 ZKV správce konkursní podstaty rovněž popírá jen pravost, výši nebo pořadí pohledávky, přitom Nejvyšší soud – vycházející z úvah formulovaných ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek pod bodem XXXI., str. 202 (378) – učinil již v rozsudku ze dne 18. 12. 2000, sp. zn. 32 Cdo 906/98, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 7, ročník 2001, pod číslem 93.

Ve vztahu k té skutečnosti, pro niž byla žaloba zamítnuta (totiž proto, že nebyla podána proti správci konkursní podstaty, nýbrž proti úpadci), se pak dovolateli dostalo konkrétního a srozumitelného poučení, jež na něj nekladlo nijak vysoké nároky co do požadavků, jež musel naplnit, aby se soud mohl žalobou zabývat věcně. Jestliže dovolatel podle výzvy obdržel informaci, že pohledávka „zůstala sporná co do pravosti, výše a pořadí, neboť ji zcela popřel správce konkursní podstaty“, a jestliže se mu současně dostalo poučení, že „žalobu musí podat do třiceti dnů proti popírajícím konkursním věřitelům i správci konkursní podstaty u soudu, který prohlásil konkurs“ (včetně poučení o následcích nečinnosti v požadovaném směru), pak odtud nemohl (při absenci informace o tom, že by jeho pohledávku popřel i některý z konkursních věřitelů) usuzovat jinak, než že žaloba musí být podána proti správci konkursní podstaty. Žádný z údajů obsažených ve výzvě naopak nenabádal dovolatele k tomu, aby žalobu podával přímo proti úpadkyni.

Na uvedené závěry nemá vliv ani okolnost, že osoba správce nebyla ve výzvě konkretizována (jménem a příjmením a – jelikož nejde o advokáta – adresou bydliště), jelikož tyto údaje musel konkursní věřitel znát (oproti případu, kdyby šlo o identifikaci jiného konkursního věřitele popírajícího jeho pohledávku) již z usnesení o prohlášení konkursu, jež se i vůči němu stalo účinným dnem vyvěšení na úřední desce soudu (osoba správce se od té doby nezměnila a nezměnila se ani adresa jeho bydliště).

Dovolatel se rovněž mýlí, usuzuje-li, že mu soud před zamítnutí žaloby měl umožnit opravu podání nebo „doplnění“ dalšího žalovaného. Postup směřující k opravě podání (žaloby) nebyl namístě, jelikož ta měla – ve shodě s ustanovením § 79 odst. 1 o. s. ř. – všechny obsahové náležitosti (včetně řádné identifikace subjektů způsobilých být účastníky řízení). Je-li ve věci žalován někdo, kdo není nositelem vymáhané povinnosti (zde úpadce, vůči němuž by žalobou požadované určení nemělo /nemohlo mít/ účinky předjímané ustanovením § 25 odst. 1 ZKV), nejde o vadu podání zhojitelnou postupem podle § 43 o. s. ř., nýbrž o důvod k zamítnutí žaloby pro nedostatek pasivní věcné legitimace žalovaného ve sporu (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2588/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2000, pod číslem 43).

Podle ustanovení § 92 odst. 1 o. s. ř. na návrh účastníka může soud připustit, aby do řízení přistoupil další účastník. Souhlasu toho, kdo má takto do řízení vstoupit, je třeba, jestliže má vystupovat na straně navrhovatele.

Otázkou, zda jsou obecné soudy povinny poučovat účastníky dle § 5 a § 92 odst. 1 o. s. ř. o tom, že ve věci má či může být žalován ještě další subjekt, se již dříve zabýval Ústavní soud, přičemž v nálezu ze dne 3. 1. 1996, sp. zn. I. ÚS 56/95, uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazku 5, části I., pod číslem 2, uzavřel, že takové poučení zřetelně vybočuje z mezí procesních pravidel sporu, oslabuje úlohu soudu jako nestranného orgánu a zakládá tak nerovnost mezi účastníky občanského soudního řízení.

Nejvyšší soud též již v rozsudku ze dne 26. 9. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2226/99,^{*)} vysvětlil, že lhůta k podání žaloby o určení pravosti nevykonatelné pohledávky v konkursu není lhůtou procesní, nýbrž lhůtou hmotněprávní, takže její zmeškání nelze prominout. Běh lhůty se ovšem podáním žaloby staví pouze ve vztahu k osobě, vůči níž se toto řízení vede. Vůči tomu, kdo se má stát účastníkem řízení na základě usnesení, jímž soud připustí jeho přistoupení do řízení (§ 92 odst. 1 o. s. ř.), se běh hmotněprávních lhůt (včetně třicetidenní lhůty určené v ustanovení § 24 odst. 1 ZKV) staví až dnem, kdy návrh na jeho přistoupení dojde soudu. Přitom není pravdivé dovolatelovo tvrzení, že soud nenařídil ve věci jednání, jelikož ze spisu je patrné, že ve věci proběhlo jak jednání před soudem prvního stupně (dne 22. 10. 1997), tak jednání před odvolacím soudem (dne 22. 4. 1999), přičemž obou těchto jednání se řádně a včas předvolaný žalobce osobně zúčastnil (srov. též protokoly o jednání č. 1. 8 a 35). I kdyby však při jednání před soudem prvního stupně dovolatel návrh na přistoupení dalšího žalovaného (správce konkursní podstaty úpadce) do řízení sám podal, byla by žaloba – se zřetelem k tomu, co bylo výše řečeno o povaze lhůty k podání žaloby a k tomu, že výzva podle toho, co žalobce tvrdí v žalobě, byla doručena již 30. 5. 1997 – vůči novému žalovanému zjevně opožděná.

Lze tudíž uzavřít, že řízení není postiženo ani vadou dle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení dovolání směřujícího proti rozsudku odvolacího soudu jako nepřipustného. Nejvyšší soud je proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), podle § 243b odst. 4 a § 218 odst. 1 písm. c) o. s. ř. usnesením odmítl.

^{*)} Toto rozhodnutí bylo uveřejněno pod číslem 44/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Úprava podmínek, výše nebo způsobu náhrady za ztrátu na výdělků příslušející zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, provedená nařízením vlády vydaným podle ustanovení § 202 odst. 2 zák. práce, platí i pro určení náhrady nákladů na výživu pozůstalých podle ustanovení § 199 zák. práce. Spočívá-li úprava podmínek, výše nebo způsobu této náhrady ve zvýšení (tzv. valorizaci) průměrného výdělku zaměstnance, je třeba z tímto způsobem zvýšeného průměrného výdělku vycházet rovněž při výpočtu náhrady nákladů na výživu pozůstalých.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2002, sp. zn. 21 Cdo 773/2002)

Žalobkyně se domáhala (žalobou změněnou se souhlasem soudu prvního stupně), aby jí žalovaný na náhradě nákladů na výživu pozůstalé manželky zaplatil 171 853 Kč s příslušenstvím a aby jí z tohoto důvodu platil od 1. 2. 2001 částku 6728 Kč měsíčně. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že její manžel A. L. zemřel dne 21. 11. 1998 na následky nemoci z povolání a že žalovaný odpovídá za škodu, která jí tím vznikla. A. L. byl před svou smrtí poživitelem tzv. stavovského invalidního důchodu a pracoval v pracovním poměru na dobu neurčitou u společnosti E., spol. s r. o. Žalobkyně má jako pozůstalá manželka podle ustanovení § 199 zák. práce nárok na náhradu nákladů na svou výživu, avšak žalovaný uvedený nárok řádně a včas neuspokojuje.

O k r e s n í s o u d v Příbrami rozsudkem ze dne 5. 3. 2001 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit České republice „do pokladny Okresního soudu v Příbrami“ na náhradě nákladů řízení 18 350 Kč a že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 1300 Kč „k rukám jejího právního zástupce“. Vycházel ze zjištění, že žalobkyni poskytoval výživu její manžel A. L., který dne 21. 11. 1998 zemřel na následky nemoci z povolání, „za kterou odpovídá žalovaný“. V době své smrti manžel žalobkyně pobíral plný invalidní důchod ve výši 7970 Kč a pracoval „dle pracovní smlouvy na dobu neurčitou“. Soud prvního stupně dovodil, že od 22. 11. 1998 by „příjem manželů, nebýt úmrtí A. L.“, činil celkem 23 571 Kč (z toho 12 905 Kč činí průměrný výdělek A. L., 7970 Kč jeho invalidní důchod a 2696 Kč invalidní důchod žalobkyně) a že náhrada nákladů na výživu žalobkyně činí 6453 Kč měsíčně. Od 1. 8. 1999 došlo k „valorizaci“ důchodů pobíraných žalobkyní, a proto náhrada nákladů na její výživu činí 6151 Kč měsíčně. Od 1. 12. 1999 došlo k valorizaci hrubého výdělku o 8,5 %, což činí částku 14 202 Kč, a náhrada nákladů na výživu žalobkyně činí 6699 Kč měsíčně. Od 1. 12. 2000 „došlo k valorizaci hrubého výdělku o 6 %, což činí částku 14 842 Kč“, a náhrada na výživu žalobkyně představuje částku 6728 Kč měsíčně. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobkyni náleží za dobu od 22. 11. 1998 do 31. 1. 2001 celková náhrada ve výši 171 853 Kč a od 1. 2. 2001 náhrada ve výši 6728 Kč měsíčně.

K odvolání žalovaného K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 18. 7. 2001 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení a že proti tomuto rozsudku se nepřipouští dovolání. Odvolací soud dovodil, že A. L. byl ve smyslu ustanovení § 91 odst. 2 zák. o rod. povinen vyživovat žalobkyni, že průměrný výdělek A. L. soud prvního stupně zjistil v souladu s ustanovením § 17 odst. 4 zákona č. 1/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů a že „takto zjištěný výdělek byl valorizován podle vládního nařízení č. 283/1999 Sb.“. Z hlediska „valorizace průměrného (pravděpodobného) výdělku“ odvolací soud „akceptoval“ právní názor vyslovený v nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 16. 6. 1999, sp. zn. Pl. US 4/99, uveřejněný pod č. 192/1999 Sb., o tom, že „existuje možnost ústavně konformní extenzivní aplikace a interpretace ustanovení § 199 odst. 2 ve vazbě na ustanovení § 195 prostřednictvím § 202 odst. 2 v tom směru, že valorizace průměrných výdělků pro účely náhrad za ztrátu na výdělků podle § 195 přináší i možnost zvýšení částky vymezující výši náhrady na výživu pozůstalých“. K námitce žalovaného, že A. L. „byl ve věku, kdy mu příslušel starobní důchod“, odvolací soud uvedl, že A. L. pracoval od roku 1997 u „soukromé stavební firmy E.“, u níž vykonával v pracovním poměru na dobu neurčitou pomocné dělnické stavební práce, že zemřel ve věku 59 let a že lze předpokládat, že – nebýt nemoci z povolání (jiná jeho onemocnění nebyla zjištěna a ani tvrzena) – by mohl pomocné dělnické stavební práce vykonávat i nadále. Rozhodnutí o nepřipustění dovolání proti svému rozsudku odůvodnil odvolací soud tím, že žalovaným nastolená právní otázka, zda „lze vládní nařízení o valorizaci použít i při aplikaci § 199 zák. práce“, byla již vyřešena nálezem Ústavního soudu.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Uvádí, že „se nemůže smířit“ s obecnou působností nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 16. 6. 1999, sp. zn. Pl. US 4/99, uveřejněného pod č. 192/1999 Sb., jak ji „prakticky založil v napadeném rozsudku odvolací soud“. Podle názoru žalovaného vládní nařízení, která „každoročně upravují průměrný výdělek před vznikem škody“, se již podle svých názvů týkají úpravy náhrady za ztrátu na výdělků podle ustanovení § 195 zák. práce a nikoliv náhrady na výživu pozůstalých podle ustanovení § 199 zák. práce; kdyby se měla týkat též nároků podle ustanovení § 199 zák. práce, nepochybně „by se jmenovala jinak“. Právní názor odvolacího soudu má podle žalovaného zásadní význam i z hlediska závěru, že „valorizaci průměrného výdělku“ lze provést i u zaměstnance, který byl před svou smrtí „po poměrně dlouhou dobu poživitelem starobního důchodu“. Dovolatel dále odvolacímu soudu vytýká, že nevzal v úvahu, že „u poživitele starobního důchodu, jehož pracovní poměr musí být dle předpisů platných v oblasti sociálního zabezpečení uzavřen vždy na dobu určitou, nelze předpokládat časově nijak neomezený výkon zaměstnání až do dosažení věku 65 let“. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl, neboť rozsudek odvolacího soudu je správný.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř. Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Žalovaný dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Skutečnost, že odvolací soud ve výroku svého rozsudku rozhodl o nepřipuštění dovolání, je pro posouzení přípustnosti dovolání bezvýznamná, neboť platná právní úprava (občanský soudní řád ve znění účinném od 1. 1. 2001, kterým se projednání dovolání žalovaného a rozhodnutí o něm řídí) s návrhem účastníka a ani s tím, jak odvolací soud rozhodl o přípustnosti dovolání proti svému rozhodnutí, přípustnost dovolání nespojuje. Dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Přípustnost dovolání podle tohoto ustanovení není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud mimo jiné řešil právní otázku, jaký má význam pro nároky na náhradu nákladů na výživu pozůstalých (§ 197 odst. 1 písm. c/ zák. práce a § 199 zák. práce) skutečnost, že vláda svým nařízením, vydaným podle ustanovení § 202 odst. 2 zák. práce, upravila podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělků příslušející zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné, a proto je zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nárok žalobkyně na náhradu nákladů na její výživu je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že její nárok vznikl dnem smrti jejího manžela, tj. dnem 21. 11. 1998 – podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb., č. 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 3/1991 Sb., č. 297/1991 Sb., č. 231/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 590/1992 Sb., č. 37/1993 Sb., č. 74/1994 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 287/1995 Sb. a č. 138/1996 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 30. 9. 1999.

Podle ustanovení § 197 odst. 1 písm. c) zák. práce, jestliže zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zemřel, je zaměstnavatel povinen v rozsahu své odpovědnosti poskytnout náhradu nákladů na výživu pozůstalých.

Podle ustanovení § 199 odst. 1 zák. práce náhrada na výživu pozůstalých přísluší pozůstalým, kterým zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat.

Podle ustanovení § 199 odst. 2 zák. práce při výpočtu této náhrady se vychází z průměrného výdělku zemřelého; náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí však úhrnem převýšit částku, do které by příslušela zemřelému náhrada za ztrátu na výdělků podle § 195 a nesmí být poskytována déle, než by příslušela zemřelému podle § 195 odst. 4.

Podle ustanovení § 199 odst. 3 zák. práce náhrada nákladů přísluší, pokud není uhrazena dávkami důchodového zabezpečení poskytovanými z téhož důvodu.

V posuzovaném případě je žalobkyně (jak bylo soudy zjištěno) z hlediska ustanovení § 199 odst. 1 zák. práce osobou, které byl zemřelý A. L. jako své manželce povinen poskytovat výživu. Podle ustálené judikatury soudů (srov. například právní názor vyjádřený ve zhodnocení rozhodování soudů o odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, schváleného občanskoprávním kolegiem bývalého Nejvyššího soudu

ČSR dne 27. 1. 1975 Cpj 37/74, uveřejněný pod č. 11 na str. 56 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1976, rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 25. 4. 1972, sp. zn. 2 Cz 7/72, uveřejněný pod č. 14 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1973) částky výživného, které zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat, musí odpovídat charakteru výživného ve smyslu ustanovení zákona o rodině, upravujících vyživovací povinnosti. Ve vztahu k nároku pozůstalého manžela to znamená, že rozsah náhrady nákladů na jeho výživu je určen rozsahem výživného, které mu náleží ve smyslu ustanovení § 91 a § 96 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., zákona o rodině, ve znění zákonů č. 132/1982 Sb. a č. 234/1992 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. a zákona č. 91/1998 Sb. (zákona o rodině ve znění účinném do 31. 3. 2000). Ustanovení § 199 odst. 2 zák. práce pak určuje, že možnosti a schopnosti zemřelého k plnění výživného se určí, jde-li o jeho výdělek u zaměstnavatele, ve výši jeho průměrného výdělku, a současně stanoví, že náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí úhrnem převýšit částku, do které by příslušela zemřelému náhrada za ztrátu na výdělek podle ustanovení § 195 zák. práce, a že může být poskytována pozůstalým pouze do doby, do níž by zemřelému nejdéle příslušela náhrada za ztrátu na výdělek podle ustanovení § 195 zák. práce, tedy nejdéle do konce kalendářního měsíce, v němž by zemřelý dovršil 65 let věku.

Nárok na náhradu nákladů na výživu pozůstalých je nárokem, který je – jak vyplývá zejména z ustanovení § 197 odst. 1 zák. práce – odvozen od nároků zaměstnance, který utrpěl pracovní úraz nebo onemocněl nemocí z povolání. Pro uvedený nárok je především určující nárok postiženého zaměstnance na náhradu za ztrátu na výdělek podle ustanovení § 195 zák. práce; shodně s tímto nárokem se i při výpočtu náhrady nákladů na výživu pozůstalých vychází z průměrného výdělku zaměstnance a náhrada nákladů na výživu jim přísluší jen v rozsahu, v jakém není uhrazena dávkami důchodového zabezpečení poskytovanými z téhož důvodu, a návaznost na nárok postiženého zaměstnance na náhradu za ztrátu na výdělek podle ustanovení § 195 zák. práce je zdůrazněna i tím, že náhrada nákladů na výživu všech pozůstalých nesmí úhrnem převýšit částku, do které by příslušela zemřelému zaměstnanci náhrada za ztrátu na výdělek podle ustanovení § 195 zák. práce, a že náhrada nákladů na výživu nesmí být pozůstalým poskytována déle, než by příslušela zemřelému zaměstnanci podle ustanovení § 195 odst. 4 zák. práce.

Z uvedeného vyplývá, že smyslem a účelem náhrady nákladů na výživu pozůstalých je odškodnit pozůstalým majetkovou újmu, která jim vznikla tím, že zaměstnanec, který jim poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu, zemřel následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Výhodiskem pro uvedené odškodnění pozůstalých je průměrný výdělek pracovníka proto, aby se jim z hlediska splnění vyživovací povinnosti zaměstnancem dostalo stejné výživy jako v případě, kdy zaměstnanec pro následky pracovního úrazu nebo nemoci z povolání pobírá náhradu za ztrátu na výdělek, která se musí – jak vyplývá z ustanovení § 195 zák. práce – spolu s výdělkem zaměstnance po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povola-

lání s připočtením případného plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu rovnat jeho průměrnému výdělku, a kdy jim sám poskytuje nebo je povinen poskytovat výživu z příjmů, jež pobírá po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání.

S přihlédnutím k účelu a smyslu náhrady nákladů na výživu pozůstalých tedy nemůže být rozdíl v právním postavení těch, jimž zaměstnanec poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu, který by vyplýval jen z toho, zda zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zemřel nebo zda pobírá náhradu za ztrátu na výdělek po skončení pracovní neschopnosti (při uznání plné invalidity nebo částečné invalidity). Z uvedeného důvodu je třeba považovat za změnu poměrů poškozeného (§ 202 odst. 1 zák. práce) v souvislosti s nárokem na náhradu nákladů na výživu rovněž změnu v rozsahu schopností a možností zaměstnance, kdyby přežil pracovní úraz nebo nemoc z povolání, poskytovat náklady na výživu těch osob, které jsou nyní pozůstalými (srov. rozsudek býv. Nejvyššího soudu ČSR ze dne 15. 7. 1983, sp. zn. 6 Cz 18/83).

Má-li být zachována rovnost v právním postavení pozůstalých, kteří mají nárok na náhradu nákladů na svou výživu podle ustanovení § 199 zák. práce, a osob, kterým zaměstnanec poskytuje nebo je povinen poskytovat výživu ze svých příjmů, jež pobírá po pracovním úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání a vyžaduje-li takový závěr – jak uvedeno výše – účel a smysl náhrady nákladů na výživu pozůstalých, nemůže být věcný rozdíl mezi způsobem stanovení náhrady za ztrátu na výdělek podle ustanovení § 195 zák. práce a výpočtem nároku na náhradu nákladů na výživu pozůstalých podle ustanovení § 199 zák. práce.

Podle ustanovení § 202 odst. 2 zák. práce vláda může vzhledem ke změnám, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně, upravit podmínky, výši a způsob náhrady za ztrátu na výdělek příslušející zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání.

Změny, které nastaly ve vývoji mzdové úrovně, mají nepochybně vliv nejen na ztrátu na výdělek po skončení pracovní neschopnosti, popřípadě na ztrátu na výdělek při uznání plné invalidity nebo částečné invalidity, ale i na náklady na výživu pozůstalých. S ohledem na výše uvedenou úzkou obsahovou a účelovou provázanost nároku na náhradu nákladů na výživu pozůstalých a nároku na náhradu za ztrátu na výdělek podle ustanovení § 195 zák. práce je podle názoru dovolacího soudu odůvodněn závěr, že úprava podmínek, výše nebo způsobu náhrady za ztrátu na výdělek příslušející zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, provedená nařízením vlády vydaným podle ustanovení § 202 odst. 2 zák. práce, platí i pro určení náhrady nákladů na výživu pozůstalých podle ustanovení § 199 zák. práce. Spočívá-li úprava podmínek, výše nebo způsobu náhrady za ztrátu na výdělek příslušející zaměstnancům po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání ve smyslu ustanovení § 202 odst. 2 zák. práce ve zvýšení (tzv. valorizaci) průměrného výdělku za-

městnace, je třeba z tímto způsobem zvýšeného průměrného výdělku vycházet rovněž při výpočtu náhrady nákladů na výživu pozůstalých. V projednávané věci soudy při výpočtu náhrady nákladů na výživu žalobkyně zvýšily průměrný výdělek zemřelého A. L. způsobem uvedeným v nařízení vlády č. 283/1999 Sb. a č. 18/2001 Sb.

Z výše uvedeného vyplývá, že jejich postup byl v souladu se zákonem, neboť těmito nařízeními vlády provedená zvýšení průměrného výdělku platí i pro určování výše nároků na náhradu nákladů na výživu pozůstalých. Okolnost, zda zaměstnanec, který následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zemřel, pobíral vedle mzdy (platu) též plný invalidní, částečný invalidní nebo starobní důchod, je přitom nerozhodná.

Námítka dovolatele, že odvolací soud nevzal v úvahu, že „u poživatele starobního důchodu, jehož pracovní poměr musí být dle předpisů platných v oblasti sociálního zabezpečení uzavřen vždy na dobu určitou, nelze předpokládat časově nijak neomezený výkon zaměstnání až do dosažení věku 65 let“, není důvodná. Bez ohledu na to, že podle zjištění soudů zemřelý A. L. nepobíral starobní důchod, ale tzv. stavovský plný invalidní důchod, nelze názoru dovolatele přisvědčit, neboť závěr odvolacího soudu je v souladu s ustálenou judikaturou soudů (srov. například Zprávu o zhodnocení rozhodování soudů ve věcech odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, uveřejněnou pod č. 28 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1980).

Je nepochybné, že i při posuzování nároku na náhradu nákladů na výživu pozůstalých je třeba přihlížet k okolnostem, uvedeným v ustanovení § 35 odst. 1 nařízení vlády č. 108/1994 Sb., zemřel-li následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zaměstnanec, který byl poživitelem starobního nebo invalidního důchodu. Z užití uvedeného ustanovení v souvislosti s nárokem na náhradu nákladů na výživu pozůstalých vyplývá, že nárok na náhradu nákladů na výživu pozůstalých je dán po dobu, po níž by důchodce, který zemřel následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, vzhledem ke svému zdravotnímu stavu před pracovním úrazem nebo nemocí z povolání mohl pracovat, nejdéle do konce kalendářního měsíce, v němž by zemřelý dovršil 65 let věku. Jestliže zemřelý A. L. (jak bylo v řízení před soudy zjištěno) jako poživatel tzv. stavovského plného invalidního důchodu vykonával práci v pracovním poměru uzavřeném na dobu neurčitou, jestliže u něj za řízení nebyla zjištěna (a ani tvrzena) jiná onemocnění než nemoc z povolání a jestliže v době rozhodování odvolacího soudu by nedosáhl věku 65 let (to se stane – jak je zřejmé z obsahu spisu – dnem 30. 7. 2004), dospěl odvolací soud ke správnému závěru, že z důvodu této námítky dovolatele nelze žalobkyni odmítnat náhradu nákladů na její výživu.

Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správný a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl postížen některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalovaného podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

Nr. 19 Wurde durch die strafbare Handlung der Vermögensschaden einer juristischen Person verursacht, die Aussage, durch die erlegt das Gericht dem Beanklagten die Pflicht solchen Schaden ersetzen, muss zum Nutzen dieser juristischen Person formuliert werden, und nicht zum Nutzen des Statutorganes, das im Namen dieser juristischen Person zu verhandeln berechtigt wird.

Nr. 20 Wurde vor dem Anfang der Strafverfolgung oder während ihrer Verlauf der Konkurs auf das Vermögen des Beklagten erklärt, und bis der Vollendung der Strafverfolgung zum Untergang der Wirkungen von Konkurserklärung nicht gekommen ist, dann im solchen Fall kann man nach dem § 14 Absatz 1 Buchstabe c) des Gesetzes Nr. 328/1991 Sb. über Konkurs und Gleichmachung, im Wortlaut der späteren Vorschriften, in dem Adhäsionsverfahren über Zuerkennung der Schadenersetzung nicht entscheiden, aber die Benachteiligten sollen mit ihren Ansprüchen nach dem § 229 Absatz 1 der Strafordnung auf die Verhandlungen in bürgerrechtlichen Sachen hingewiesen werden. Die Erklärung des Konkurses auf das Vermögen der juristischen Person, im Rahmen der hatte der Beanklagte die Stellung z.B. des statuten Organs, und ist er die strafbare Handlung in dieser Stellung begangen, bzw. Im Zusammenhang mit dieser Stellung, legt nicht das in der Bestimmung des § 14 Absatz 1 Buchstabe c) des Gesetzes Nr. 328/1991 Sb., über Konkurs und Gleichmachung, im Wortlaut der späteren Vorschriften, angegebene Hindernis, da im solchen Fall keine Übereinstimmung in der Person des Krigars und des Täters der strafbaren Handlung gegeben wird.

Nr. 21 Sinn der Bestimmung des § 214 des Strafgesetzes legt darüber, dass der Täter den schuldigen Unterhaltungsbeitrag für den ganzen Zeitraum, wegen des er verfolgt wird, bezahlte, und für den das Gericht seine strafliche Verantwortlichkeit ermittelt. Zur Erfüllung der Bedingung der tätigen Reue im Sinne des § 214 des Strafgesetzes wird nicht notwendig werden, dass der Täter den Unterhaltungsbeitrag auch für den vorangegangenen Zeitraum (für den er nicht vor das Gericht hingestellt wurde, bzw. für den er schon verurteilt wurde u.s.w.), auch nicht für den nächsten Zeitraum, d.h. Zeitraum nach der Mitteilung der Beschuldigung, da die im solchen Zeitraum begangenen Tat soll man mit Rücksicht auf die Bestimmungen des § 12 Absatz 11 der Strafordnung schon für andere Tat halten.

Nr. 22 Die Einwände gegen Art und Ausmass der auferlegten Strafe, mit der Ausnahme der lebenslänglichen Freiheitsentziehung, kann man in der Anrufung erfolgreich nur im Rahmen des in der Bestimmung des § 265b Absatz 1 Buchstabe h) der Strafordnung angegebenen gesetzlichen Grundes zur Geltung bringen, d.h. nur dann, wenn dem Angeklagten solche Straftat auferlegt wurde, die durch das Gesetz nicht zugelassen wird, oder die Strafe im Ausmass aussen dem Strafsatz, der für die strafbare Handlung festgestellt wurde, für die er schuldig erklärt wurde. Andere Verfehlungen des Gerichtes, die in unrichtige Art oder Ausmass der auferlegten Strafe beruhen, besonders die unrichtige Auswertung der in den §§ 31 bis 34 des Strafgesetzes angegebenen Kriterien, und im Ergebniss die Auferlegung der nicht angemessen strenger oder im Gegenteil zu milder Strafe kann man in der Anrufung mittelst dieses oder anderes Anrufungsgrundes nach dem § 265b Absatz 1 der Strafordnung nicht einwenden.

Für andere unrichtige materialrechtliche Beurteilung, auf der die Entscheidung im Sinne des in den Bestimmungen des § 265b Absatz 1 Buchstabe g) der Strafordnung angegebenen Grundes aufgelegt wird, kann man, wenn es um dem Urteilspruch handelt, nur andere Mangel, als Art und Ausmass der Strafe, dieses Spruches halten, die in Verletzung des materiellen Rechtes beruhen, wie z.B. Verfehlung des Gerichtes in juristischen Beschluss darüber, ob die Summar- oder Gesamtstrafe auferlegt sollte, bzw. Gemeinsame Strafe für die Fortsetzung von strafbaren Handlung. Entscheidet das Berufungsgericht nach dem § 31 Absatz 1 der Strafordnung über dem Vorschlag auf die Ausschluss irgendeines seines Mitgliedes (bzw. Aller seiner Mitglieder), dann mit Rücksicht auf die Grundsätze des gerechten Verfahrens im Sinne des Artikels 6 Absatz 1 des Abkommens über den Schutz der menschlichen Rechte (veröffentlicht unter dem Nr. 209/1992 Sb.) soll man die Überprüfung solcher Entscheidung sicherstellen, und daran die Beschwerde gegen sie zulässig wird.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

Nr. 30 Ist die Anrufung nur durch den Vertreter des Anrufers aufgrund der Vollmacht unterzeichnet, wobei hat der Anrufer solche Vertretung gegen ihn gemacht auch nicht trotz der Gerichtsverschaffung nach dem § 104 Absatz 2 Satz 1 der Zivilgerichtsordnung nicht begründet, haltet das Oberste Gericht nach dem § 104 Absatz 2 Satz 3 der Zivilgerichtsordnung solche Anrufungsverwaltung auf.

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zwecks Informationen der Leser vom ORAC – Verlag vorbereitet.

Das ähnliche gilt auch für anderen Vorschlag auf die Einleitung des Verfahrens. Haltet das Gericht aus obengenanntem Grund das Verfahren auf, dann der Vertreter des Teilnehmers, dem kann man im Sinne von § 147 Absatz 1 der Zivilgerichtsordnung die Ersetzung der Verfahrensaufwände zuschieben, die ohne seines Verschulden nicht entstanden, die Person, die aus dem Prozessstandpunkt die Einstellung des Verfahrens verschuldet hat, wird.

- Nr. 31** Grund für die Wiederaufnahme des Verfahrens im Sinne der Bestimmungen des § 228 Absatz 1 Buchstabe a) der Zivilgerichtsordnung wird nicht der Beweis, davon der Teilnehmer im ersten Verfahren gewusst hat und dessen Durchführung er nicht vorgeschlagen hat, da die Behauptung über das Faktum, die durch ihn beweist konnte, wurde durch den anderen Teilnehmer nicht widergestreitet. Diese Bestimmung gilt auch trotzdem, dass der Teilnehmer wurde durch das Gericht im Widerspruch mit dem Gesetz über seine Beweispflicht dieses Fakt beweisen nicht belehrt.
- Nr. 32** Die Einwendung, dass das Verfahren vor den Gerichten der niedrigeren Stufen wurde durch irgendeines Verfahrensgebrehen, die in den Bestimmungen des § 229 Absatz 1, § 229 Absatz 2 Buchstabe a) und b) und § 229 Absatz 3 der Zivilgerichtsordnung aufgezählt wurden, wird ab 1. Januar 2001 nicht fähig Aufrufungsgrung werden; zur Begutachtung ihrer Stichhaltigkeit dient ab obengenanntem Datum die Klage wegen der Nichtigkeit.
- Nr. 33** Zur Ausführung ihrer Unternehmertätigkeit (die durch den Unternehmungsgegenstand angegrenzt wird) braucht die pflichtige Person, die Unternehmer ist (§ 322 Absatz 3 der Zivilgerichtsordnung), unausbleiblich nur solche Sachen, die ihr – wenigstens im minimalen Umfang – die Fortsetzung des Unternehmertums ermöglichen. Die möglichen Schwierigkeiten der pflichtigen Person, die mit dem Unternehmen in der verkauften Immobilie oder im anderen Objekt verbunden werden, sind hier aus dem Standpunkt der Bestimmungen des § 322 Absatz 3 der Zivilgerichtsordnung nicht bedeutungsvoll.
- Nr. 34** Entscheiden die Miteigentümer mit der Mehrheit, die der Grösse ihrer Anteile antwortet, dass die Nichtwohnungsräume in der gemeinschaftlichen Immobilie werden während bestimmtes Zeitraumes nicht vermietet, ist es selbst keine Verderbung der Rechtspflicht im Sinne des § 420 des Bürgerlichen Gesetzbuches.
- Nr. 35** Der Umstand, dass durch das Gesetz keine Rechtsvorschrift mit der Regelung der Einzelheiten über das Ersetzen der durch das Wild, dessen Stände durch die Jagd nicht niedriger gemacht können, verursachten Schaden (§ 34 Absatz 3 des Gesetzes Nr. 23/1962 Sb., über dem Jagdwesen), durch das Ministerium nicht verlegt wurden, schliesst die Verantwortlichkeit des Staates für den Schaden nicht aus, wenn ihre gesetzliche Voraussetzungen erfüllt werden. Die Weise und Umfang des Ersetzens des Schadens, der im Zeitraum vor 10. Mai 2000 entstand, richtete sich durch die allgemeinen Bestimmungen des Bürgerlichen Gesetzbuches über dem Schadenersetzen.
- Nr. 36** Im Falle des Rechtes auf die Bezahlung der Vertragsstrafe, die durch den prozentuellen Satz aus bestimmten Summe für jeden Verzögerungstag vereinbart wurde, beginnt die Verjährungsfrist in den geschäftlichen Pflichtenbeziehungen immer am Tag, für den dem Gläubiger das Recht auf die Vertragsstrafe entstand (§ 393 Absatz 1, § 387 Absatz 1, § 397 des Handelsgesetzbuches).
- Nr. 37** Gibt der Gläubiger, dessen undurchführbare Forderung während der Überprüfungsverhaltung im Konkurs verneint wurde, die Klage über die Festlegung der Forderungsrichtigkeit direkt gegen den Kridar an, das weist die Klage wegen des Mangels der passiven Sachlegitimation der angeklagten Person im Streit ab. Gegen die Person, die den Teilnehmer des Verfahrens aufgrund des Beschlusses, durch den lässt das Gericht ihr Zutreten in das Verfahren zu (§ 92. Absatz 1 der Zivilgerichtsordnung), werden soll, wird der Lauf der materiellrechtlichen Fristen (einschliesslich der 30-tägigen Frist in der Bestimmung des § 24 Absatz 1 des Gesetzes Nr. 328/1991 Sb. im Wortlaut der späteren Vorschriften durch den Tag festgelegt, wann der Vorschlag auf ihr Zutreten dem Gericht zugestellt wurde. Die Belehrung des Klägers darüber, das in der betreffende Sache ein anderer Angeklagte verklagt konnte, wird kein Bestandteil der Belehrungspflicht des Gesetzes nach dem § 5 der Zivilgerichtsordnung werden.
- Nr. 38** Die Regelung der Bedingungen, Höhe oder Weise der Entschädigung für den Verlust des Verdienstes, der den Angestellten nach der Beendigung der Arbeitsunfähigkeit, die durch die Arbeitsverletzung oder durch die Berufskrankheit entstand, und die durch die Regierungsanordnung nach dem § 202 Absatz 2 des Arbeitsgesetzbuches durchgeführt wurde, gilt auch für die Festlegung der Aufwände auf die Ernährung der Hintergebliebenen nach dem § 199 des Arbeitsgesetzbuches. Liegt die Regelung der Bedingungen, Höhe oder Weise dieser Entschädigung in der Erhöhung (s.g. Valorisierung) des durchschnittlichen Verdienstes des Angestellten, soll man aus auf dieser Weise erhöhtes durchschnittlichen Verdienstes auch bei der Berechnung der Aufwände auf die Ernährung der Hintergebliebenen ausgehen.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases:

- No. 19** If the damage was caused to the legal person due to the crime then the statement of the judgement specifying the duty to damages must be formulated in favour of this legal person and not in favour of the authorized representative acting on behalf of the legal person.
- No. 20** If the bankruptcy had been adjudicated to the property of accused before the commencement of the criminal proceeding or pending it and the effects of bankruptcy have not expired till the termination of criminal proceeding then in given case, pursuant to the provision of section 14 subs. 1 of The Bankruptcy and Settlement Act N° 328/1991 Coll. as amended, court cannot adjudge about the damages but it will refer the injured to seek remedy in civil suit.
The adjudication of bankruptcy to the property of legal person, in which the accused was in position of an authorized representative and he has committed the crime in this position or in connection with it, does not constitute the bar to the course of the criminal proceeding pursuant to the provision of section 14 subs. 1 letter c) of Act N° 328/1991 Coll. owing to the fact that the bankrupt and the defendant, in given case, are different person.
- No. 21** It is the meaning of the provision of section 214 of Penal Code to pay the alimony not yet paid for the whole period which is the defendant charged for. To satisfy the conditions determined for effective repentance according the provision of section 214 of Penal Code, it is not necessary to pay the alimony not yet paid neither for the period preceding (for which he has not been accused yet or for which he is already convicted) nor for the period following after the notification of the accusation – this period should be considered as a new act pursuant to the provision of section 12 subs. 11 of Penal Procedure Code.
- No. 22** The exceptions to the type and the term of imposed sentence, save for the life sentence, can be successfully pleaded merely within the statutory ground stated under the provision of section 265b subs. 1 letter h) of Penal Procedure Code and only when an inadmissible sentence or a sentence out of the statutory term has been imposed to the convicted. Other deviations of the court, which has imposed the disproportionately severe or mild sentence as a result of incorrect consideration of criteria specified under the provision of section 31 and 34 of Penal Code, cannot be claimed on the grounds of mentioned (s. 265b subs. 1 letter h) or any other provision.
Only other errors of statement specifying the sentence based upon the substantive law, save those lying in the type or the term of imposed sentence (for example: the error in court conclusion about imposing of cumulative, aggregated or common sentence in the case of persistent crime), can be deemed as an erroneous determination of law upon which the judgement is based according the provision of section 265b subs. 1 letter g) of Penal Procedure Code (PPC).
- No. 23** If the Appellate Court has decided, pursuant to the provision of section 31 subs. 1 of PPC, about the motion to exclude one of the bench members (or all of its members) then with respect to the principles of fair trial pursuant to the provision of article 6 clause 1 of The European Convention of Human Rights (published as N° 209/1992 Coll.) it is necessary to guarantee the revision of such a decision, so therefore the complaint against it is admissible.

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases:

- No. 30** The Supreme Court suspends the appellate review proceeding pursuant to the provision of section 104 subs. 2 first sentence of the Civil Procedure Code (CPC) if the appellate review is undersigned only by the representative of the appellant on the grounds of an authorization, which was not presented to the court not even after the court measures taken against the representative pursuant to the provision of section 104 subs. 2 third sentence of CPC. This should be applied analogously to another motion to commence the proceeding.

epravo

Sbírka zákonů pro
zákazníky T-MOBILE * * * * T * * Mobile *

- The person responsible for the termination of the proceeding is the representative to whom the recovery of the costs, which would not occur without his fault, can be imposed pursuant to the provision of section 147 subs. 1 of CPC.
- No. 31** The evidence which the party to a case knew about and which he did not tender to the court owing to the fact that the allegation that could be proved was not denied by the opponent is not the sufficient ground for the re-trial.
This should be applied despite the court has not warned the party about his burden to prove this allegation in contrary to law.
- No. 32** The objection that trial before the lower court is affected by some of the errors stated under the provision of section 229 subs. 1, subs. 2 letter a), b) and subs. 3 of CPC has not been the qualified cause of the appellate review since January, the 1st, 2001. An action for mistrial has had to be brought before a court to consider the reasonableness of the objection since this date.
- No. 33** The obliged, being an entrepreneur (s. 322 subs. 3 of CPC), inevitably needs to run his business only such things that enable him – at least in minimum extent – to carry on the business continuously. Possible difficulties related to running a business in sold real estate or another sold structure are not significant as far as the provision of section 322 subs. 3 of CPC is considered.
- No. 34** If the co-owners have decided by the majority qualified according to their share (interests) that non-residential room situated in joint estate won't be leased for specific time, this fact itself does not cause the breach of the duty pursuant to the provision of section 420 of Civil Code.
- No. 35** The fact, that the Ministry has not issued the regulation presumed in Statute and specifying the particulars of the compensation of damage caused by the animals the population of which cannot be regulated by hunting (pursuant to the provision of section 34 subs. 3 of The Hunting Act No 23/1962 Coll.), does not release the State from the liability for damage, if the legal conditions stated under the mentioned provision are satisfied.
The general provisions of the Civil Code regulate the extent and the mode of compensation of damage incurred before May 10th, 2000.
- No. 36** The limitation period for payment of the contractual penalty determined as a percentage of stipulated amount for every day of default, in business contractual relationships, has begun to run on a day, on which the right for penalty is arisen (pursuant to the provision of section 393 subs. 1, section 387 subs. 1, and section 397 of Commercial Code).
- No. 37** The court dismiss an action on the grounds of the lack of the capability of being sued if the creditor, whose unenforceable claim was, during the review proceeding within bankruptcy, denied, bring the action to declare its authenticity directly against the bankrupt.
In the case of the person who is going to take part in trial on the grounds of the court resolution allowing him to intervene in the proceeding (section 92 subs. 1 of CPC) the substantive periods (including 30 days period stated under the provision of section 24 subs. 1 of The Act No 328/1991 Coll. as amended) have to be suspended on a day of delivery of the motion to intervene to the court.
The warning about the fact that another person should be or could be sued does not come under the duty of the court to warn pursuant to the provision of section 5 of CPC.
- No. 38** The regulation of the conditions, the amount and the mode of the compensation of the loss of earnings belonging to the employee after the termination of sick leave caused by the work injury or the occupational disease implemented by the government decree pursuant to the provision of section 202 subs. 2 of the Labour Code has to be applied also when ascertaining the amount of the survivors' costs of living compensation pursuant to the provision of section 199 of the Labour Code.
If the regulation of the conditions, the amount and the mode of compensation is based upon the adjusted amount of salary then the amount of the survivors' costs of living compensation must be calculated upon this adjusted salary too.

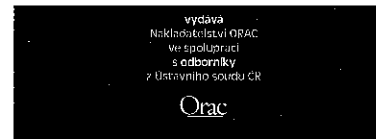
pravo

Sbírka zákonů pro
zákazníky T-MOBILE

***** T-Mobile

Vážené dámy, vážení pánové,

již dvanáctým rokem pro Vás připravujeme důležitý informační zdroj: sbírky judikatury.
Ať čtete tyto řádky v některém z našich periodik, nebo jste právě otevřeli dopis, který jsme si Vám dovolili zaslat, budete s největší pravděpodobností patřit k odběratelům některého z našich sbírkových titulů, protože jimi oslovujeme v podstatě celou českou právníkou obec.

Jsm rádi, že Vám můžeme tentokrát předložit **mimořádně zajímavou předjarní nabídku**, jež mimo jiné souvisí s desetiletím úspěšného působení Nakladatelství Orac na zdejšímu trhu, s impulsy, které do naší práce přináší nová etapa činnosti v rámci světového holdingu LexisNexis, a zejména s faktem, že naše sbírkové tituly získaly rozsáhlý okruh čtenářů i přispěvatelů, neboť se opírají o úzkou spolupráci s odborníky z Nejvyššího soudu a dalších článků soustavy obecných soudů, Nejvyššího správního soudu, Soudcovské unie, Evropského soudu pro lidská práva a samozřejmě též **Ústavního soudu ČR**, jehož činnost již celé desetiletí významně ovlivňuje vývoj českého právního prostředí.

Dovolujeme si Vám, vážené dámy a vážení pánové soudci, státní zástupci, advokáti, notáři, exekutoři, soudní znalci a tlumočníci, policisté, daňoví poradci, auditoři, zastupitelé, poslanci, senátoři, pracovníci orgánů státní a veřejné správy, vysokoškolské pedagogy a studenti, podnikatelé a manažeři, novináři i politici, jakož i všem dalším, kdož hledají, aplikují, vykládají a vymáhají právo a spravedlnost, **nabídnout novou periodickou kolekci**

Sbírka Orac – ústavní.

Každý měsíc můžete dostávat na svůj pracovní stůl soubor judikátů Ústavního soudu, který bude obsahovat jak nejaktuálnější novinky, tak i zásadní konstantní rozhodnutí, jež odpovídají dlouhodobé rozhodovací praxi tohoto orgánu.

Postačí, abyste vyplnili objednávací lístek přiložený v tomto časopise nebo v dopise, nebo abyste jakýmkoliv jiným závazným způsobem (fax, e-mail, telefon, osobní návštěva, dopis, atd.) učinili objednávku tohoto nového periodika na našich adresách.

Seznamte se:

Sbírka Orac – ústavní; vydává Nakladatelství Orac, člen skupiny LexisNexis, ve spolupráci s odborníky z Ústavního soudu České republiky; měsíčník; formát A5, rozsah proměnlivý, minimálně 40 tiskových stran; judikáty vybaveny právní větou a odkazy na právní předpisy; roční předplatné 1440 Kč (předplatné zahrnuje též platby spojené s doručováním), významné množstevní slevy, splátkové možnosti.

V prvním (zaváděcím) ročníku 2003 vyjde 9 čísel (duben až prosinec), tj. předplatné pro první ročník činí 1080 Kč (uváděné ceny zahrnují daň z přidané hodnoty).

Nakladatelství Orac vydává tyto sbírky judikátů:

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu ČR
Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourg
Sbírka Orac – trestní • Sbírka Orac – daňová • Sbírka Orac – ústavní

Objednávejte na adrese:

Nakladatelství Orac, s. r. o., Limuzáka 2110/8, 100 00 Praha 10
tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz, http://www.orac.cz

Editoři: JUDr. Karel Havlíček, Jaroslav Šprongl, Bohumila Weilová

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 4/2003 (ročník LV) z 10. 4. 2003.

Vydává Nejvyšší soud ČR v NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10, IČO 45808937, zapsaném v OR u Městského soudu v Praze dne 1. 9. 1992, oddíl C, vložka 12305

Připomínková místa: Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Redigují: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 541 593 111.

Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:

NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 8, 100 00 Praha 10.

Nakladatelská redakce: JUDr. Karel Havlíček, Bohumila Weilová

Administrace: NAKLADATELSTVÍ ORAC: tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz.

Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Střední Čechy.